

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului Muzeul Digital al Romanului Românesc 1901-1932, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

This novel was digitized for the project The Digital Museum of the Romanian Novel 1901-1932, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration.

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

2031

BIBLIOTECA
PENTRU TOȚI

MIHAIL NEGRU

O poveste de iubire

Centrala sibiu.
Nr. 20311
BUCUREȘTI

Editura Librăriei „UNIVERSALA" Alcalay & Co.
27. Calea Victoriei 27

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

6 - SEP 2012

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

BIBLIOTECA CENTRALĂ
a „ASOCIAȚIUNII"
SIBIIU

MIHAIL NEGRU

O POVESTE DE IUBIRE

Editura Librăriei „UNIVERSALA" Alcalay & Co.
27, Calea Victoriei, 27

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Lucrarea de față a fost, acum câțiva ani de zile, obiectul unei distincțiuni, acordată, sub formă de premiu la un concurs, de ziarul «Universul», care a și publicat-o în foileton. «Povestea de iubire» *de azi era atunci* «Dragoste de scriitor».

Urmând să înfățișez cititorului, astăzi, o lucrare pe care am scris-o acum aproape șapte ani, conștiința, reprezintată de ceeace în mod special constitue spiritul critic, are un moment de stăruitoare șovăială. Și aceste câteva rânduri, în chip de lămurire, mi se par cu desăvârșire trebuincioase.

Desigur, spiritul nostru, — considerat în toate laturile lui, ca reflex direct și credincioasă oglindire a structurii noastre organice generale, nu poate ieși de sub legea neînlăturabilă a evoluțiunii. Știința biologică, cu minunata ei îndrăzneală, precizează a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nume până și momentul în care totalitatea elementelor organice ale făpturii tale s'au prefăcut în așa chip în cât tu ești atunci cu desăvârșire aitul...

Ce se alege atunci de biata noastră inimă de ori!... Asemenea lacului a cărui oglindă liniștită doarme surâzătoare sub cerul cald al verii și se turbură mai apoi încreținduse sub vântul tăios al toamnei reflectăm în adâncurile noastre neștiute și flăcările rii ale răsăritului de soare și însângerarea domoală a amurgului. norii leneș-călători ai zilelor cu mult senin și cu pomii încărcați de rod, ca și negurile mohorâte ce scutură cu neîndurare bogăția verde a crengilor plecate Ploile reci cad apoi stăruitor la o vreme, ca lacrimi răsărind din tainice dureri nemărturisite ale cerului—și adâncurile turburate își înalță noroiul posomorând luciul întristat al apei...

Scrisă azi, Povestea de iubire *ar fi purtat urmele sufletului de acum al autorului.*

Urmele acestea, negreșit, ar fi fost tot atâtea însușiri în avantagiul lucrării.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Stările de suflet, — pe cari autorul poate că le-a trăit la cei douăzeci de ani ai săi, — ar fi fost expuse cu mai mult din ceeace este doar o urmare directă a experienței. — cu mai multă abilitate. Succedarea situațiunilor poate că ar fi fost și ea rânduită după alt plan și poate că nici alte merite, în alte direcții, nu i-ar fi lipsit..

I-ar fi lipsit însă, în orice caz, căldura primelor și a celor mai adânci înduioșeri, tinerețea simțirii. Ea nu putea izvorî din admonul de experiență din judecata calculatoare urmărind efecte, din concepțiunea simțitor deosebită pe care anii o aduc, în curgerea lor fără răgaz.

Poetul dragostei, fiu al neamului celmai înfrăgostit, de Musset, încearcă o scurtă și grafioasă expunere a teoriei aride pe care o menționăm mai sus, prevenind pe cititor, în primul său volum de poezii, că

„... les premiers vers sont d'un enfant,
les seconds, d'un adolescent.
et les derniers, à peine, d'un homme...“

Este o lege dela care nu s'a putut sustrage nici unul din cei cari au găsit cu cale ca, în lungi ceasuri de ve-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ghie, să încerce să prindă o serie de crâmpee din minunata priveliște a sufletului omenesc în tragica lui frământare în viața.

Și dacă toți ne îndreptăm cu o îndurătoare și sfântă bunăvoință către ceeace a fost odată, spre trecutul dus pentru totdeauna cu zadarnicul lui zbucium, o facem pentrucă ne este greu să ne despărțim de unu din cele mai de seamă bunuri ale vremelnicei noastre alcătuiri, bun care străvechiul Aristot făcea o condițiune pentru fericire, — tinerețea noastră

Iulie 1919.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

I.

Corneliu Adrian, student în primul an la litere şi la filosofie, se întorcea din Paris, unde împreună cu un prieten şezuse aproape trei luni. Era către sfârşitul lui Decembrie şi totuşi, nicăieri, pe tot drumul, nu căzuse fulg de zăpadă; vremea era dulce ca primăvara şi slaba iarbă, care ca o uşoară mijire aco; erca câmpiile, prinsese a răsări din nou înainte de a fi murit deabine ea. Zilelor ploioase şi triste cari alcătuiesc iarna Parisului, le urmau acum zile calde de primăvară timpurie.

Soarele răzător risipea ceaţa dimineţii încercând par'că să lumineze sufletul îngândurat al lui Adrian care se întorcea printre ai săi. Privelişteа câmpiilor monotone, ce ore întregi îi lunecau pe dinainte, ajunsese să-l obosească. Singure opririle mai îndelungate într'o staţie care se umplea deodată de vuet,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

îl mai deșteptau din toropeala în care se cufundase și-l făceau să trăiască clipe de vis. Chipuri străine cari, aleargă și crâmpeie de vorbă într'o limbă ne'nțeleasă trezesc în el sentimente deopotrivă de bizare.

Cum au trecut câteva ceasuri după amiază, vremea pare că se posomorăște, soarele-și pierde din putere și depărtările se'mbracă într'o ceață ușoară. Către ceasurile 4 și jumătate seara, trenul, cu lămpile prinse, trece prin Tyrol. Pufăind repede mașina aleargă cu grije pe margini de prăpăstii, printre munții albiți de zăpadă, și târând în goana aceasta șirul de vagoane, pare că stă pe loc. E ca un fel de alergare în infinit, în care nesfârșitul anulează mișcarea mecanică, zădărnicind-o. Tunelele sunt dese aci, și pe fiecare clipă intri sau ieși dintr'unul.

Cornelliu Adrian privea pe fereastră gândindu-se că, pentru un om care știe să privească, singură arătarea minunată a munților aceștia plătește toți banii dați pentru drum. In liniștea molatecă a serii acesteia de vis, în cadrul albicios al mașinei, alergarea iute, mărunță și plină de grije a vagoanelor ce parcă înțelegeau primejdia pe lângă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

care treceau şi de care se sfiau, suspendate în nemărginit.

Tânărul privi pe fereastră cu alţi ochi, cu alt suflet, ca şi cum ar fi fost nevoe de un îndemn din afară care să-i trezească conştiinţa obosită de două nopţi şi o zi de drum în compartimentul îngust ca o cutie şi peste măsură încălzit.

Sufletul i se umplu deodată de singurătatea şi nemărginirea nopţii ce se apropia acoperind munţii şi văile într'o neţărmurită şi misterioasă linişte. Stânci cenuşii, enorme, de o măreţie floroasă, trecură iute pe lângă geam, aşa de aproape că de-ai fi întins mâna afară le-ai fi atins, — apoi se ivi o prăpastie fără fund. La sfârşit răsări un lanţ întreg de munţi uriaşi, cenuşii, spintecând cerul cu o îndrăzneală mândră şi purtând pe ei, ca nişte pete, păduri de brazi ce se vedeau subţiri ca nişte beţe de chibrit, iar ici colo câte o casă scundă, micuţă ca o jucărie.

Jos lângă poteca îngustă alburie şi subţire ca o şuviţă de oţel, la poalele unui munte, Adrian vede în fugă o bancă sub trei plopi, şi ochii lui de scriitor de versuri caută repede spre cer, să vadă steaua tremurătoare spre care trebue

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să se îndrepte privirile îndrăgostiţilor ce vor fi venind aci noaptea...

De pretutindeni natura vorbeşte sufletului şi ochiului cântând un imn grav, de o religiositate profundă. Inima par'că ar plânge, de frumuseţile ce lasă în urmă, ori de singurătatea copleşitoare în care înnoată. Şi trenul aleargă...

Târziu, când pleoapele obosite dau să se închidă din nou, Adrian clipeşte odată şi priveşte împrejur, mirat, de par'că întâia oară ar vedea acum pe neamţul gras care doarme lângă el, cu capul dat pe spate, cu mustaţa aspră şi roşie căzută pe gură; totuşi vine cu el dela Bassel. Lângă neamţ stă soţia lui, un chip oacheş, fin şi dulce care zâmbeşte cu ochii umezi, citind într'o revistă ilustrată, şi ţinând pe genunchii amândoi o fetiţă adormită cu o portocală în mână...

Aceste chipuri şi atitudini văzute aşa sub lumina lămpei de sus, în seara liniştită şi tristă ce pune obloane negre la geamuri, şi sgomotul ritmic, — al trenului ce alergând părea totuşi că stă pe loc, încremenit în această singurătate, — se reflectară în chip ciudat în conştiinţa trudită a lui Adrian. Ele treziră acolo privelişti şi imagini de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

demult, — de departe, întipărite în răstimpul unei singure clipe, cine știe când într'o viață de inconștiență.

Cu capul plecat și cu ochii închiși, tânărul părea că doarme, în timp ce spiritul lui ar fi dorit puterea de a-și aduce aminte unde a mai întâlnit figura femeei ce-i stă alături. Poate în visurile sale. Gândurile, ca adeseori în somn, își urmau urzeala, difus, trezindu-se unul pe altul prin singur faptul că se isbeau, — legându-se—călăuzite de o lege capricioasă, neatârnată de voința propriu-zisă ce părea acum amorțită...

Mintea fi alergă mai iute decât trenul, și cum stă așa cu capul pe mână, se vede din nou într'o cameră a unui hotel de pe cheul Dâmboviței. Camera e la etagiul al doilea, și în ea viața-i trece lipsită de orice căldură și nădejde; zilele-i curg asemănătoare și triste, luminate bolnav de dureri sfâșietoare și nelămurite.

Se revăzu între pereții muți ai încăperii care adăpostise, poate, atâtea vieți în alergare, fără să fi oprit ceva din ele. Și, prin aceeași lege a impresiilor cari, deșteptate, chiamă la viață pe vecinele lor, se pomeni la fereastra la care de atâtea ori șezuse ceasuri întregi:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Văzu din nou întreaga mișcare a străzii, în amurg, cum îi plăcea totdeauna s'o privească. — valuri de oameni în preumbra zilei care moare.

Strâns între cele două maluri și două rânduri de copaci, iată Dâmbovița își gonește apele sărace și lenește. În vreme ce spre capătul străzii prind a licări felinarele cu tremurătoare lumini albăstrii.

Întreaga priveliște îi răsări în minte cu o uimitoare forță de reprezentare, puternic și depărtată, cu cele mai mici amănunte. Prin fumul serii oamenii păsesc drept, îngândurați, urmând cursul apei, iar în colțul unde cheul se încrucișează cu calea Rahovei, tramvaele lunecă înțesate de lume.

De departe, cu sunete ascuțite ce răresc văzduhul cernit, pare că se 'nalță ca dintr'o altă lume, huruitul prelung, confuz și asurzitor, adânc ca un plânset, dureros ca zorăitul de lanțuri, murmurul nesfârșit al orașului ce intră în ceasurile-i de repaos. Adrian își simte inima plângând de dureri neștiute cari-l apasă, turburându-l.

Se ivise oare în adevăr strălucita seceră de argint a lunei, îmbrobodită în ceață pe cerul de plumb al acestei seri

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dintr'o toamnă de vis?... Sau întristarea lui adâncă o rupea din neguri şi o aşeza în ramurile desfrunzite ale unui castan, deasupra înnegurecatului palat al Justiţiei?..

Secera de sidef a lunei melancolic rătăcitoare nu putea lipsi din această lume de imagini ce se desfăşura sub fâşii de nouri mişcători goniţi de vânt. Căci din această amorţire dureroasă, din această obştească posomorâre a vieţii şi a luminei, din această revărsare de oameni ce luneca pe sub luminile tremurătoare şi rare, Corneliu Adrian făcea decorul imens al unei tinere perechi care înainta încet. Această pereche fantastică ce nu-şi avea fiinţa de cât pentru privirea lui halucinată, întârzia pe sub pomii desfrunziţi, ca să-şi strângă mâna, ca să-şi zâmbească, să se privească în ochi, să se alăture mai strâns unul de altul. Din aceste două umbre, una i se părea lui Adrian că e propria sa umbră. în clipa aceasta ceaţa se face mai deasă, huruitul greoiu se aude mai stins şi mai dureros, amestecat par'că cu râsete ascuţite, iar perechea necunoscuţilor îndrăgostiţi se profilează în zare, înlănţuita, enormă, îndreptându-se spre ţărâmul îndepărtat

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

din care vine plânsul ce se aude aşa de slab şi de d snădăjduit şi din care răsar toate năde dile noastre înşelătoare.

Trenul s'a oprit prea mult într'o staţie. Adrian simte aceasta, pentrucă gândurile îi rămân un răstimp trunchiate, caşi cum zgomotul continuu al trenului în alergare era cel care le dădea viaţa. Rămânerea aceasta pe loc îi e apăsătoare.

Des hizând ochii vede lumini sărace, arzând în ntuneric, umbre cari aleargă încoace şi încolo; două sau trei glasuri se aud, apăsând pe vorbe, certându-se par'că, tocmai sub fereastra vagonului lui. Acest din urmă gând îndreptă mintea tânărului pe alte drumuri, făcându-l să se oprească asupra unei fapte petrecut numai cu câteva ceasuri înainte.

Trecând prin Austria, trenul cu personal austriac, vine numai până la *Bruck-local-Bahn*, cum i se zice; de aci, trebue să mergi o bucată bună pe jos, să treci râul Leitha, spre a ajunge la Bruck unguresc, *Bruck-kyralihyda* — cum e numit de cei de acolo, — de unde apoi aducându-se personal unguresc la tren, porneşti spre Budapesta

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In această stare de semi-somnolenţă. Adrian trăeşte din nou clipele petrecute în Bruckul nemţesc.

Se dăduse jos din vagon, trebuind să schimbe trenul şi, cum nu ştia pe unde să meargă în gara ungurească, şeful de tren, căruia îi vorbi nemţeşte, îi dete un om care mergea tocmai acolo. Era un om din serviciul drumului de fier, ceva cum ar fi un frânar la noi; pe drum, el luă în spate geamantanul tânărului şi prinsără a străbate oraşelul de-a curmezişul.

Adrian privia cu luare aminte la casele şi oamenii cu înfăţişarea aşa de străină, privea la turle de ascuţite, la firmele ruginite, la orânduirea întortochiată şi neplăcută a străzilor. Când şi când vorbea câte ceva cu omul dela tren, cerându-i vreo lămurire, nemţeşte, — şi acesta îi răspundea la fel.

La o fereastră stau îngândurate două femei, cu ochii mari, negri, cu coadele împrejurul capului, şi-l urmăresc cu privirile, lung, până când tânărul se depărtează trecând peste un pod sărăcăcios care uneşte malurile unui râu cu apa turbure. Îl privesc aceste două femei, cu un interes pe care numai ele îl cunosc, numai ele îl pricep, cu un în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

teres femeiesc. Il văd şi ele, şi le vede şi el pentru întâia şi cea din urmă oară în viaţă... Transpunerea personalităţii în timpul nelimitat — trecut sau viitor — confundarea individualităţii sale într'o perspectivă vagă, vorbeşte drumeţului singuratic de nestatornicia şi zădărnicia lucrurilor omeneşte.

«Mai avem mult până la gară?» întreabă Adrian, la o vreme, pe însoţitorul său.

Acesta însă îi răspunde câteva cuvinte apăsate, supărate, în altă limbă decât cea nemţească în care fusese întrebat.

Când tânărul îşi repetă întrebarea. răspunsul fu aceleaşi vorbe mai supărate. mai apăsate ca întâiu, vorbe dintre cari de astă dată se deosebi limpede cuvântul *magyar*; apoi slujbaşul drumului de fier ridică din umeri, vrând par'că să spună că n'are ce face, că nu poate altfel. Tânărul, mirat, se uită întrebător la el. Atunci acesta, mai mult prin semne decât prin vorbe, îi arătă că oraşul — aci făcu mâna roată împrejur, — se împarte în două, — aci tăie cercul, arătând râul Leitha, — şi lămuri că una e nemţească iar alta, cea pe care se aflau acum, e *magyar*. Apoi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ridică din nou din umeri, încruntă sprâncenele şi trecând geamantanul pe celalt umăr, îşi căută de drum, tăcut, plin de sentimentul datoriei împlinite.

Curând se văzuse din nou în tren şi goana reîncepuse, goana către locurile vechi de care îşi simţise sufletul pururea legat. Uneori simţirea dornică porunea înainte, se repezea într'un avânt care nesocotea depărtarea, şi sălăşuia prin colţuri prin cari rătăcise odinioară.

Viaţa omenească e, toată, o carte nesfârşită şi bizară pe ale cărei file o mână nevăzută însemnă cu litere neşterse fiece fapt petrecut sau gândit, — adică un lanţ întreg de fapte neaşteptate. Întâmplarea ţi-aduce uneori înainte această carte veche, care se numeşte amintirea şi o slabă adiere îi mişcă foile, resfirându-i-le. Tu ţi-arunci atunci ochii pe ele şi, în fugă, prinzi câteva vorbe răzleţe, sau uneori un rând întreg. — şi te minunezi de ce a fost odată.

In huruitul nemaisfârşit al trenului, conştiinţa lui Corneliu luptă cu toropeala ce caută mereu să tot pună stăpânire pe dânsul, şi aproape în acelaş timp aşteaptă să-şi dea seama exact de minutul când va adormi deabinelea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Gândurile fug şi ele, nebuneşte, urzindu-se la întâmplare, până se prind oarecum laolaltă, tremurătoare, alcătuind însă un fapt trecut, întreg. pe care îl aduc înaintea ochilor minţii discernătoare.

Se revede acum în camera-i rece de student, cameră pe care o părăsise bucuros plecând la Paris. Şi-şi aducea aminte de durerea pe care o simţea adeseori în această încăpere, zicându-şi că sunt unii oameni cari au drept să spună că ei n'au avut copilărie.

P ste cei dintâi ani ai vieţii sale, Adrian presărase cu îndârjire cenuşa uitării. Nici odată el nu-şi povestea cu plăcere basmul acesta îndepărtat, în care inima i sângerase ades. Chipul tatălui şi al mamei sale i se arătă, şi odată cu ele povestea întreagă se deşiră, ca spusă de un glas străin şi ciudat, deşteptată din adâncul unde sta îngropată.

Maiorul-casier Sever Adrian era unu din cei mai arătoşi şi mai eleganţi ofiţeri. Până aproape de 40 ani dusese o viaţă veselă şi liberă, cunoscut de o lume întreagă. Nimeni n'ar fi putut spune anume câte erau frumoasele pe care el le iubea cu patimă şi care-l iu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

beau la fel. Obicinuitul tuturor saloanelor distinse, într'un oraș căruia i se mai zice și a doua capitală a țării, cele mai de seamă familii își făceau o datorie din a-l pofti la toate seratele și serbările ce dedeau.

Elegantul Sever Adrian era cel care dedea semnalul deschiderei balului, el conducea *cotillionul* cu îndemânarea unui adevărat maestru, și tot el, împreună cu o dănțuitoare răpită de vioiciunea și pasul lui ușor, făcea cele din urmă tururi de vals în zori de zi,

Căsătoria acestui om fu un adevărat eveniment pentru toți cei cari-l știau. Povestea acestei căsătorii îi să, fu simplă.

Ca mai tuturor oamenilor de felul lui, i se întâmplă ca inima să-i rămână odată prinsă'n loc; la mărturiile și jurămintele de dragoste 'nflăcărată, tânăra căreia îi erau adresate răspunse fără grabă, cu sfială, aproape nevoind să răspundă. Albă și nestiutoare, gingașe și ristă, ca o floare rară pe o brazdă fără soare, fata zâmbea fericită la auzul cuvintelor pline de patimă. Viața se trezea în ea, mai puțin năpăditoare ca la alte firi, dar trecând totuși peste zăgazurile dinainte orânduite.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Tânăra însă tăcea, și se temea; chipul domol și slăbit al bătrânei sale mame, îi apărea mereu ca o mustrare și ca un sprijin în această clipă grea în viața tuturor fetelor.

Adrian, care era atunci căpitan, părea încă destul de tânăr și dela întâia privire puteai spune că e frumos, fără ca mai pe urmă să-ți pară altfel. După câteva săptămâni, el vorbea cu d-na Eleonora Porumbescu, cerându-i mâna fiicei sale Margareta.

Bătrâna își îndreptă spatele adus și-și potrivi ochelarii cu ramă de bagă, primind vizita lui Sever Adrian. Auzind despre ce e vorba, avu o clipă de adâncă înduioșare; lăsă apoi la o parte orice formalitate, și plânse cu lacrămi calde, punând la cale despărțirea ei de singurul suflet ce-i mai rămânea aproape; pomeni de averea pierdută de răposatul său soț în întreprinderi fără de izbândă, lăudă creșterea și însușirile fiicei sale; apoi, cu glasul tremurător și foarte mișcată, puse mâna Margaretei în aceea a căpitanului Adrian.

Binecuvântându-i, ea era încredințată că Dumnezeu i-a purtat de grije vrând să-i liniștească sufletul înainte de a pleca din lume.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Nunta se făcu curând fără zgomot şi cele dintâiu luni de viaţă împreună fură pline de farmec şi de o liniştită voie bună. Margareta îşi iubea soţul. Ea se alipi mai mult de el când, la mai puţin de un an după măritiş, maică-sa se stinse liniştită şi împăcată, ştiindu-şi fata «la locul ei».

Bătrâna doamnă Eleonora Porumbescu fu fericită murind la aşa de puţină vreme după căsătoria fiicei sale. Fu fericită, căci nu văzu viaţa de mai pe urmă a copilei sale, viaţă care încetă curând de a mai fi plăcută şi mulţumitoare.

Căpitanul nu întârzie de a începe să-şi poarte iar prin saloane uniforma strălucitoare şi chipul de o frumuseţe femeiască, cu ochi negri şi plini de patimi trecătoare.

Dragostea muri curând în inima lui Sever Adrian, care îşi reluă vechile deprinderi, ca unele ce alcătuiau însăşi firea sa. Ieşi de câteva ori împreună cu soţia sa. Aceasta, însă, în lungile nopţi în care plânsese singură, pricepuse cât de apăsătoare îi e situaţia, şi o pricepu mai bine când ieşi în lume. Nu mai avu decât dispreţ desăvârşit pen-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tru societatea seacă și plină de netrebnicii care îi luase bărbatul și a cărei ticăloșie o înțelesese fără să fi avut nevoe să trăiască prea mult în mijlocul ei.

Nu făcu nici odată nici o imputare omului care părea că a uitat că-i e tovarăș de viață, și, mândră și resemnată, trăi singură, în mijlocul cărților și broderiilor, în tovărășia aducerilor-aminte. Trăia numai ca să-și vadă din zi în zi mai limpede ruina nemărturisitelor nădejdi sfioase ce-i umpluseră odinioară viața.

Căpitanul Adrian, deși om plăcut, fu un soț nevrednic; el ajunse până acolo că, noaptea, pe ascuns, aduse în camera lui o femeie streină.

In liniștea încăperilor pline de umbră prin care frumoasa și nefericita soție trecea, palidă și tăcută, părea că a sălășuit însăși resemnarea, îmbărbătând cu glasul ei tânărul suflet obidit.

Păstrând o deprindere de pe vremea când era fată, Margareta Adrian se îmbrăca totd auna cu grije, deși niciodată nu ieșea și nu primea pe nimeni.

Uneori, amarul strâns și îndelung stăpânit i lucea, și atunci, îngrozită de singurătatea din jurul i, de pustietatea și monotonia zilelor mereu aceleași, plângea gândind la sinucidere.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

BIBLIOTECA CENTRALĂ a „ASOCIAȚIUNII"

De multe ori îngenunchea cu o carte deschisă uitată alături, cu lacrimile şiroae pe obraz găsind la pedeapsa pe care are s'o dea bărbatului său şi acestei lumi de a cărei nedreptate nu putuse scăpa. Se vedea atunci întinsă într'un sicriu, în rochie albă şi cu troiene de flori împrejur, dormind în singurătatea unei odăi luminate trist şi apoi în tăcerea mormântului, pe care o dorea adânc, ca pe o răzbunare.

Toată răsvrătirea ei, toata amara nemulţumire se oprea însă aci. Işi uşura sufletul plângându-şi nenorocirea şi simţind durerea ce avea să cuprindă pe cei dimprejuru-i aflând şi simţind moartea ei.

Soţul său, pururea tânăr şi elegant, îşi aducea aminte din când în când de femeea sa. Aceasta se întâmpla ori de câteori se simţea prea obosit de numeroasele nopţi albe. Şi atunci rămânea câtăva vreme lângă Margareta, plin de atenţii delicate, spunându-i cuvinte de dragoste, ca oricărei zâne de salon, cu o sinceritate şi o uşurinţă ce făcea parte din însăşi firea sa. Adeseori, în asemenea clipe, femeea, înşelându-se asupra adevăratei naturi a sentimentelor bărbatului său,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

încercase să-l recâştige. Totdeauna, însă, uşuratecul căpitan, căruia îi era groază de lacrimi, se mira cu adevărat, neputând înţelege cum o femee îi poate cere aşa de stăruitor să-i recunoască asupra lui mai multe drepturi decât celorlalte femei.

La o vreme, în al patrulea an de căsnicie, căzu bolnav, din pricina risipei de puteri ce o făcea fără nici o socoteală şi medicii se arătară îngrijaţi de viaţa lui.

Margareta se bucură pe ascuns de această împrejurare care-i reda bărbatul în grija ce i-o purtă zile şi nopţi în şir, în devotamentul ei neasemănat, puse o nemărturisită imputare, mâhnirea ce o simte o mamă veghiând la căpătâiul copilului său neascultător. In această epocă de patimă dureroasă şi de boală, de istovire şi de devotament. Margareta simţi că nu va mai fi singură pe lume.

In adevăr, când după puţină vreme se văzu iarăşi părăsită, îl avu pe Corneliu. Acest copil fu bucuria neasemănată, nădejdea înviorătoare a mamei ce se ofilea, încărunţea.

Copilul crescu în această arzătoare şi totuşi stăpânită iubire. Sufletul i se forma

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

păstrând în el ceva din singurătatea încăperilor triste în care covoarele înăbuşeau zgomotul paşilor. In ochii lui mari şi miraţi se întipărea pentru întotdeauna chipul blând şi trist-surâzător al mamei ce-şi ascundea lacrimile, ruşinată par'că.

Micuţul fu de timpuriu tovarăşul de suferinţe al aceleia care îi dăduse viaţă, şi, în mişcările şi toată atitundinea sa se întipări foarte din vreme gravitatea unui om trăit. Instinctul lui de copil simţea ceeace puterea de înţelegere nu-l ajuta să vadă

La răstimpuri, părintele îşi vedea copilul, cu acelaş simţimânt de mirare, neputându-şi stăpâni, par'că. un zâmbet de curiozitate faţă de această fiinţă pe care el o chemase şi al cărei rost în viaţa sa părea că nu-l poate înţelege. Urma să trăiască departe de fiul său care-l privea cu ochi cuminţi şi chemători; nu pricepu niciodată, nu bănui adânca dragoste pentru el, ce dormea în sufletul acesta fraged, şi fu desigur, prin aceasta, un destul de rar şi de nefericit exemplar de umanitate.

Pentru cea dintâi şi pentru cea din urmă oară tatăl sărută pe fiu, atunci

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

când acesta din urmă avea 12 ani. Fu o sărutare de rămas-bun, pe care nenorocitul părinte și-l lua dela copilul său și dela viață, într'o clipă când părea că are simțul realității.

Risipitorul maior, în petrecerile și aventurile lui nemai sfârșite, cheltuise o mare sumă de bani din cassa regimentului unde servea. Viața ușuratică pe care o ducea nimicise în el orice simțimânt de răspundere, cu cât trecea vremea.

Luase la început sume neinsemnate una după alta, până când această deprindere ajunse să prindă rădăcini în el și să-l piardă în cele din urmă.

Într'o Duminică de vară, maiorul se sculă de dimineață, și vreme de cinci sau șase ceasuri rămase cufundat în cercetarea unor registre ce i se aduseseră de cu seară.

Nu eși la masă, și către ceasurile trei după amiazi, plecă cu capul în pământ, sărută pe copil pe care-l găsi prin curte, apoi eși pe poarta spre a nu se mai întoarce vreodată.

Spre seară, în timp ce servitoarea vestea pe stăpână că a venit dela regiment cineva care întreba de domnul maior, oameni de afară îi aduceau ști-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rea că soţul ei, maiorul Sever Adrian, s'a împuşcat spre marginea oraşului.

Corpul sinucisului fu găsit într'un tufiş.

Ca simbol al întregei vieţi dezechilibrate a celui care murise, alături de cadavrul înţepenit, sabia şi chipiul zăceau pe pământ puse de mâna sinucisului, jos la o parte.

Doi ani în urmă, Corneliu era singur cu desăvârşire; mama sa se stinseso încetul cu încetul.

Orfanul fu luat atunci la un fel de unchiu, văr al mamei sale, care avea două copile una de 14 şi alta de 17 ani. Acest văr al mamei sale fi păstra lui Corneliu o duşmănie pe care în zadar se încerca s'o ascundă; el nu putea suferi pe fiul omului care nu avusese curajul să îndure greul unei vieţi pe care si gur şi-o făcuse şi care băgase în pământ pe nevinovata-i soţie. In schimb, cele două fete fură pline de dragoste pentru băiatul cel cuminte, care avea ochii negri şi chipul femeesc al tatălui său.

In tovărăşia acestor două copile, Corneliu trăi zile luminoase a căror amintire avea să-i rămână vreme îndelungată.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Lungi plimbări pe înserate, sau chiar sub lumina lunei, prin grădina ce o aveau în fundul curţii, visări şi sbuciumări neînţelese, timpurii, cu mângâierea unei mâini calde şi fine, ori cu zâmbetul fericit al uneia din fete, iată lucrurile care-i umplură şi legănară viaţa până când isprăvi liceul. Trăi fericit şi bucuros alături de aceste două suflete senine, pe cari le iubi, — pe amândouă cu o dragoste ce părea adesea vinovată, o dragoste mai adâncă decât cea frăţească, întunecată de patimă multă.

Fata cea mare se căsători în acest răstimp.

In ziua când se sfârşea vacanţa celui din urmă an de liceu, când Corneliu trebuia să-şi ia rămas bun dela familia unchiului său, fiul mai mic al lui Adrian, furişându-se în odaia fetei celei mici, plânse a cu capul pe umărul ei, având pentru ea vorbe pe cari le are doar un bărbat pentru amanta sa.

Venit în Bucureşti el avu tot timpul înaintea ochilor imagina acestei fete cu părul de aur. Chipul ei apărea limpede şi puternic, cu nebunia ceasurilor de altă dată. In urmă, Corneliu începu s'o iubească altfel decât până atunci. A-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ceastă fată palidă, cu sufletul ei mic şi neînsemnat, deveni întruparea depărtată a viselor şi dorinţelor lui cele mai curate; ea fu o fiinţă supranaturală care, stându-i mereu aproape, îi da puterea de a lupta şi mândria încrederei în sine. Iar dragostea aceasta fu aşa de curată, numai pentru că fata iubită era departe, aşa de departe încât în urmă tânărul nici nu-i mai avea de ştire. Procesul acesta de idealizare a unei făpturi reale răspundea trebuinţei lui de adoraţiune, caldului reflux al laturei afective a spiritului său, profund imaginativ şi rănit de ceeace era adesseori realitatea.

Acum se apropia de locurile din cari plecase. Trenul se opri tocmai la Braşov, pe la 3 noaptea şi, scoborând din vagon, huetul mulţimei aflate pe peron şi în sălile de aşteptare deşteptă pe tânăr ca dintr'un vis trist şi drag.

Găsi cu greu un om care să-i ducă geamantanul în sala de bagaje; apoi, în restaurant, ceru calea cu lapte şi ţigări, şi scrise mai multor cunoscuţi din ţară şi prietenului cu care plecase şi şezuse la Paris. Căsi vremea şi putinţa, în haosul ce-i era împrejur şi în minte, să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

întrebe pe acest din urmă prieten dacă vremea la Paris e tot ploioasă şi dacă inaugurarea Metropolitanului pe sub Sena se făcuse cu destulă solemnitate. In sala caldă, luminată viu, şedea gânditor, fumând, aşteptând.

Gândurile îi cătau acum dornice înapoi, spre luminile şi veselia din capitala lumei. Era totuşi nerăbdător să ajungă cât mai curând în Bucureşti şi să se vadă odată aşezat. Avea de gând să se apuce serios de muncă.

Sub tăria acestui singur gând se simţi arzând şi sufletul îi fu deodată năpădit de acea nelinişte specifică, de acea apăsare ce însoţeşte clipele după care va porni trenul cu care ai să te duci.

In vagon, avu să sufere câtva timp din pricina caloriferelor cari nu se încălziseră încă; îşi simţea picioarele înţepenite de frig şi aştepta cu nerăbdare să se facă bine ziuă.

Nici pe aci nu ninsese anul acesta, de cât foarte puţin.

Inaintând spre Predeal repede, frigul se simţea mai mult, crescând odată cu venirea zilei, cu lumina ei alburie. Se apropia de munţi, ale căror vârfuri albite de zăpadă se desemnau prin întunericul plin de ceaţă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

La Predeal i s'au mai pus două stampile şi tot atâtea iscălituri pe paşaport, şi a trecut pe pământ românesc, după ce a schimbat la ghişeu coroanele şi fiorinii e-i avea prin buzunare.

Trenul par'că merge şi mai repede de aci spre Bucureşti. In fugă se desfăşoară curatele oraşe de munte ale României. cu şoselele lor înguste, cu pădurile de brazi, cu crestele de munţi pitoreşti şi salbatice ce amintesc călătorului pe cele din Tyrol.

La Ploeşti, vagoanele se umplu de lume. Domni, doamne, ofiţeri, copii, se ghemuesc unii într'alţi, încărcaţi cu pachete: Mâine e Anul-nou.

Pe drum, nu se vede nicăiri zăpadă; e frig, însă, şi prelutin'eni oamenii şi lucrurile au un aer sărbătoresc.

Abia la ceasurile 11 înainte de amiazi trenul se opreşte în gara de Nord, aducând pe Corneliu Adrian. Vagoanele se deşeartă, vărsând din ele un furnicar de oameni cari umplu peronu ce aueşte. Hamalii se înghesuie alergând; se aud trântindu-se uşile la *Eşire* lumea se grămădeşte de abia mai poate încăpea. Strada e plină de soare şi pământul umed. Dar casele par mici, mici de parcă le-ai lua în mână ca pe nişte

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

jucării. Şi tot oraşul parcă e pustiu; se vede în el numai o slabă mişcare, deşi mâine una din cele mai mari sărbători ...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

II

Cine nu cunoaşte povestea acelor sufiete, cari din pricina alcătuirii lor ciudate, nu se simt niciodată împăcate, mulţumite cu starea de faţă?... Pentru aceste firi, starea prezentă e totdeauna o apăsare; fiecare clipă trecută, însă, e, — cum zice un foarte cunoscut poet, — o fericire lăsată'n drum.

Trecut sau prezent, totul trăieşte pentru ei, nu ca fapt în sine considerat, — ci ca reprezentare voită, ca proiectare în afară a spiritului lor mereu în căutarea altui orizont. Şi o anumită vreme dusă ajunge să fie văzută, nu aşa cum era în adevăr, ci învăluită în ceaţa dorurilor cari au născut în acele ceasuri de visare.

Visele, cu durerea şi tinereţea lor de eri, pe acestea le chiamă zadarnic înapoi toţi poeţii...

Revenit la Bucureşti, Corneliu Adrian

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

şi-a reluat serviciul unde şi mai înainte lucra, şi-a luat o cameră la acelaş hotel, o cameră ce semăna aidoma cu cea din care plecase şi din care avea aceleaşi privelişti, la anumite ceasuri; — sufletul său de mai 'nainte, însă, nu l-a mai găsit.

Şi iată-l acum pe acest tânăr dorind cea mai de curând stare trecută, scurtul timp petrecut la Paris.

Iată, de pildă, astăseară, cum stă la geam şi priveşte la fulgii de zăpadă ce cad uşori, albind pământul, el visează un vis ciudat: e seară, şi într'un *café* din *Bulevardul Italienilor*, în tovărăşia câtorva prieteni, stă bucuros şi visător în mijlocul strălucitului joc al oglinzilor ce înmulţesc artistic şi fac să răsară pretutindeni imaginile plantelor exotice din colţuri; înauntru e cald şi adie un parfum necunoscut; o orchestră cântă un vals vechiu, alcătuit numai din suspine şi din zadarnice păreri-de-rău.

Printr'o firească legătură, îşi aminteşte de ciudatele simţăminte ce-l stăpâneau în clipa când marele oraş i se arătase pentru prima dată în realitate.

La ceasurile 3 dinspre ziuă, Parisul, deşi învăluit în ceaţă, încă nu dormea; prin multe părţi treceau grupuri zgo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-193

motoase de întârziaţi. Luminile ardeau pe strazi şi prin berării. Marea mulţime a femeilor de stradă ce umplu acest oraş îşi pierdea pe drum florile din păr sau dela piept, pe care neştiutorii le călcau strivindu-le sub picoare.

Piaţa Concordiei apărea ca o feerie din basme, cu luminile ei nenumărate şi artistic orânduite, cu marele obelisc în mijloc.

Mai departe, trecând pe lângă Madeleine, îl văzu pe Alfred de Musset, alb şi trist, rece, cu chipul îngândurat, sub lumina albăstrie a felinarelor dimprejur. Gândurile lui Adrian însufleţite de acelaş simţimânt, se alăturau în şiruri lungi, în versuri încăpătoare:

Pe pieţele-i monumentale şi pe minuni de bulevarde
Parisul e o feerie ce până'n zori de ziuă arde..

I'u mare numărul florilor al panglicilor şi al acelor de păr pe cari Adrian le găsi în drum — adevărat simbol al acestui strălucit oraş care chiar dela început vorbea firii lui.

Ce dor îi e de Paris, şi totuşi, într'o vreme cât de apăsat se simţise şi în el!

După câtva timp, tânărul îşi dă seamă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

că această bolnăvicioasă visărie în care sufletul său lânceze;te nu-i e de nici un folos. Şi, ca în multe alte dăţi, simte o părere-de-rău înţelegând lipsa de echilibru de;care e stăpânit. Se aşează la masa pe cari stau rânduite «Pledoaria unui nebun» de Strindberg, «Sonata Kreuzer» a lui Tolstoi şi «Dan» al lui Vlahuţă. Aceste cărţi par'că s'au strâns laolaltă numai prin spiritul asemănător ce le însufleţeşte.

Adrian nu-şi aducea aminte să le fi pus el, anume laolaltă. Lângă ele stă «Filosofia artei» a lui Taine şi apoi «Doamna Elzen» a lui Sienkiewicz. Această din urmă carte a luat-o din Paris, dela unul din nenumăraţii antiquari ce stau înş ruiţi de-alungul Senei. Frumoasă carte. Îşi aduce aminte că în ziua când a citit-o, — şi a citit-o întreagă într'o după amiazi — se îndrăgostise seara de o femee dela «Grande Taverne» din Faubourg Montmartre. Această femeie semăna cu Maria, de care e vorba în cartea lui Sienkiewicz şi pe care o iubeşte pictorul Swirski.

Lumina şi farmecul tinerese, eleganţa uşoară a Parisului îl stăpânesc iarăşi... Când îşi dă seama de aceasta, se uită

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

la ceasornic, gândindu-se încotro s'o apuce, să scape de mu¡enia pereţilor cari-l apasă.

E seară, iarna la 5 ceasuri. De ar mai rămâne în casă, ar trebui să aprindă lampa. Şi s'a făcut şi cam frig încăperea asta i se pare deodată nepotrivită pentru el şi, hotărât să se mute negreşit de aci, scoboară treptele scării încheindu-şi paltonul.

Prea e tristă viaţa la hotel, când nu ai cine ştie ce prieteni, sau vreun temei serios în viaţă!...

Pe drum, ninge cu nădejde şi bate vântul. Oamenii trec grăbiţi cu capul înfundat în gulerul ridicat.

Pe o asemenea vreme, cafeneaua «Bulevard», care e în drum, tixită de negustori cari îşi pun acolo afacerile la cale. Şi e un fum de nu-ţi poţi trage sufletul. Prin geamurile mari, cei dinăuntru, aşezaţi în tihnă la căldură, cu *şcarful* dinainte, privesc liniştiţi la prăpădul de afară.

Domni şi cucoane cu obrajii şi cu nasurile roşii, trec în fugă; săniile lunecă; clinchetele clopotelor pun o notă aparte umplând de o îndepărtată melancolie aerul cernit, şi fulgii cad mereu, se cern moi şi deşi, albind totul,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

case, oameni şi drumuri. Luminile felinarelor, înzăbrănite par'că, trag să moară. Şi o linişte de moarte par'că se coboară din cer, odată cu noaptea şi cu toate temerile cari copleşesc sufletele singuraticilor...

La câţiva paşi e redacţia ziarului unde Adrian scrie regulat trei articole pe săptămână, trei cronici literare. Cum începi să sui scările, te şi izbeşte deodată mirosul de tipografie, — miros de cerneală, de plumb, de benzină, pe care cei cari au trăit pe la ziare, nu-l uită toată viaţa.

In încăperea mică şi caldă, cu aerul ei prietenesc, Adrian se simte foarte bine. Trei inşi lucrează la mesele deasupra cărora arde câte un glob electric E secretarul cu doui. redactori, câte-trei *băeţi* cum se cade. Sunt la sfârşitul unei zile de muncă; după o jumătate de ceas se încheie cea din urmă pagină.

Când secretarul şi-a aruncat ochii asupra câtorva informaţii pe cari unul din băeţii de lângă el le-a tăiat deadreptul cu foarfeca dintr'un ziar de seară, şi când celalt «băiat» a isprăvit de cercetat cele din urmă ştiri venite pentru noapte, toţi patru îşi apropie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

scaunele şi se-apucă să pună ţara la cale.

Secretarul, care scrie poezii foarte frumoase, e un om gras, care, ori de câte ori vorbeşte, strigă tare; fumează ţigări de foi şi se necăjeşte nevoe mare când administratorul nu vrea să-i dea un acompt din chenzină.

Legănându-se pe un scaun, priveşte acum pe geam la oamenii cari aleargă prin noaptea de afară, abia văzându-se prin întuneric, ca nişte umbre, şi, familiar cu poeţii francezi, sau având poate vreme să se lase înduioşat, murmură trăgând din ţigara-i de foi: „Où sont les neiges d'antan?"

— La administraţie, îi răspunde unul din cei doui băeţi, privindu-l pe sub ochelari şi zâmbind.

Secretarul se aprinde îl face «nesimţitor» şi caută să-l convingă că-i aşa; îi ţine apoi un adevărat discurs în care vina de căpetenie a «nesimţitorului» era aceea că e român transilvănean şi că scrie numai poezii naţionaliste. Oratorul atinge punctul culminant când apelează la conştiinţa «nenorocitului» somându-l că, dacă nu vrea să rămână în ochii săi ca un criminal, să-i dea imediat «cinci franci împrumut, până mâine».

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Altfel Dumnezeu n'are să-i ajute, şi din versurile pe care le-a scos, n'are să se vândă nici un volum.

Blestemul sau ameninţarea, era prea mare, şi spre veselia celorlalţi, nesimţitorul, un băiat înalt şi blond, deveni deodată foarte simţitor.

— Măi îţi dau, dar numai până mâine. Şi să-ţi laşi dracului obiceiul ăsta, gura asta rea..., Vedeţi, voi nu ştiţi ce înseamnă să-ţi pui într'o carte sufletul întreg, sufletul tău cald şi plin de iubire şi nimănui să nu-i pese de el...

Acum interveni celalt redactor, un băiat cu obrajii roşii ca o cireaşă, cu ochii mari şi cu părul dat pe spate. El era coleg de universitate cu Adrian,

— Chestiunea ameninţă să ia proporţile unei discuţiii, şi încă ale unei discuţii inteligente, zise el. Nu sunteţi de părere că ar fi mai bine să trecem la altceva, şi să-l lăsăm pe Adrian să-i facă o recenzie conştiincioasă volumului, în numărul de poimâine?... Tot nu ne-a dat el a doua cronică săptămâna asta...

Secretarul coborâse în tipografie şi curând se auzi motorul duduind; cea din urmă pagină se încheiase, şi băeţii puteau de acum să plece.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Veni și secretarul și toți patru rămaseră pe gânduri, nevoind nici unul să iasă.

Unde să pleci pe așa vreme, mai ales când n'ai unde să te duci anume, când nimeni nu te așteaptă, cum nu-l aștepta pe nici unul din ei?...

Corneliu dete ideea să se aducă niște ceai. Ideea aceasta era cu atât mai fericită, cu cât el plătea ceaiul, care veni curând, — patru pahare, cu patru păhăruțe de rom alături și cu un pachet de țigări.

La vederea lor sufletele se încălziră și se înduioșară deodată. Secretarul însă nu se declară mulțumit până când băiatul de serviciu nu dete o fugă de-i aduse două țigări de foi.

In vreme ce vântul plângea afară mugind cu furie, vâjâind în noaptea înghețată, cei patru tineri stau de vorbă, la adăpost, sub lumina lămpilor, și o dulce atmosferă de intimitate plutea în săraca redacție a acestei tinere gazete.

Inființată de câțiva oameni de inimă, la cari dragostea de binele poporului era mai mult decât o vorbă goală, foaia aceasta avea un personal numai de zece oameni, cu administrație cu tot. Deșteptarea simțimântul național și deschide-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rea unui mai larg orizont de vederi, aceasta era spiritul îndrumător al ziarului, şi toată lumea muncea voioasă, făcându-l să apară într'un chip de ţi-era drag să-l citeşti. Privelişteа aceasta a unui grup de tineri, uniţi din toată inima, era foarte mişcătoare.

In serata ce se înjgheba aşa pe neaşteptate se vorbi de toate păcatele acestui neam fără de noroc, care e neamul românesc. Se arătară toate relele de care suferă, sau despre care se crede că suferă; nu uitară însă să stăruie asupra frumoaselor şi temeinicilor sale însuşiri.

Multe răni se mai află pe corpul acestui îndelung-răbdător, şi toţi 'tot amână clipa când să se înceapă curăţarea şi spălarea, spre tămăduirea lui.

Cu venirea celui de al douilea rând de pahare cu ceai şi rom, şi cu a celui de al douilea pachet de ţigări, gândurile celor patru tineri porniră pe drumuri mai bune.

Viaţa le apăru mai uşoară şi părură că-şi uită de grijile ei; mântuirea neamului trebuia pornită şi avea să fie înfăptuită ca, curând, fiindcă se aflau oameni care se gândeau stăruitor la ea.

In urmă, Adrian «salvatorul» de astă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

seară, fu rugat să povestească ceva, vreo întâmplare dela Paris sau de pe drum. Băiatul de serviciu al redacţiei stă şi el la o parte pe un scaun, cu ceaiul lui dinainte, ascultând pe Adrian care povesteşte.

Călimările stau la câte un colţ de masă, cu tocurile răvăşite; hârtiile şi ziarele umplu toată încăperea, risipite pe mese, pe sub mese pretutindeni.

Pe pereţi, în întuneric, stau în cadre membrii familiei regale; alături, poetul bătrân Vasile Alexandri, într'un tablou litografiat, iar în celalt colţ, dincolo de «Planul oraşului Bucureşti» stă bătrânul Ion Brătianu. Din semi-obscuritatea în care l'au lăsat lămpile stinse de lângă el, bătrânul zâmbeşte în barba-i albă şi deasă, privind binevoitor la cei patru tineri ce râd sgomotos; ca un isteţ diplomat ce a fost, marele om de Stat are dedesubt, în dreapta lui, «Harta Europei".

In toată încăperea e cald şi fum şi un miros tare de tipografie; afară e noapte; vântul şueră cântări jalnice colindând oraşul şi oprindu-se la geamuri spre a plânge plânsul singurătăţii.

Adrian povesteşte cum, în drum spre Paris, s'a oprit într'o după amiazi la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Bassel. E aici o gară monumental pe care el abia a putut s'o vadă, în treacăt. Imbrăcat cum era într'un halat de drum, a intrat în restaurantul gării cerând o cafea cu lapte.

Ca în toate gările de prin partea locului, în acest restaurant servesc nişte fete frumos îmbrăcate 'n rochii negre peste cari pun un şorţ alb cu bretele încrucişate în spate.

Fata care i-a adus cafeaua lui Corneliu avea doui ochi limpezi ca cerul senin şi un păr blond adunat împrejurul capului în două coade, ca o coroană; cu obrazul de o albeaţă îngerească şi cu costumul pomenit, e o apariţie care-l face pe tânăr să nu-şi mai poată lua ochii dela ea, s'o soarbă privind-o.

Cum se uita aşa la fată, fie că nu şi-a dat seama de ce face, fie că mâna amorţită, n'a putut să-l slujească, când vru să ducă paharul la gură, el îi tremură şi cafeaua curse deodată făcând o dâră dealungul hainei albe, de sus până jos.

Numeroşii călători ce erau în restaurant în acest ceas, domni şi doamne, împreună cu tovarăşul său de drum, au râs cu poftă de această întâmplare tinerească. Mai tare, însă au râs Corneliu şi fata cea frumoasă care-l servea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ea i-a adus repede altă cafea după ce l-a ajutat să-şi scoată halatul, cu o bunăvoinţă nespusă; pentru acest din urmă fapt, tânărul ar fi fost bucuros să-şi şi dea cuiva haina pătată, fiindcă lui îi fusese deajuns plătită..

După aceasta, fiecare găseşte câte ceva de spus, şi tocmai într'un târziu îşi aduc aminte să plece.

Scoboară împreună şi ajungând jos îşi strâng mâinile; ridicându-şi fiecare gulerul paltonului, se despart.

Ninsoarea s'a mai astâmpărat, dar vântul suflă par'că mai tare şi mai înghe̦at.

Din prăvăliile luminate şi pline de lume, când se deschide o uşe, răsbat afară o larmă de glasuri şi nouri de fum de tutun, ţăcănituri de zaruri pe scândura tablei.

La câte un colţ se iveşte câte o femee, care, la braţul unui bărbat, intră sau iese dintr'un local.

Adrian o urmăreşte cu privirea şi simte o adâncă părere-de-rău în singurătatea în care se gândeşte că va trăi, poate, totdeauna...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

III.

La vreo două săptămâni în urmă Corneliu Adrian e mai liniştit, mai stăpân pe el, şi lucrează.

Părea că'n fine şi-a găsit liniştea şi puterea de a face ceva, şi, bucuros de aceasta, voind par'că să şi-o dovedească sie-şi, se pusese cu temei pe muncă.

Părerea-de-rău pe care o simţea pentru dureroasa neputinţă de a face ceva, păcat pe care şi-l simţea şi şi-l cunoştea prea bine, se arăta la el, în aceste vremuri de armonie sufletească, prin dorinţa de a întreprinde o lucrare serioasă, o lucrare pentru care să i se ceară şi vreme şi stăruitoare încordare.

Imprejurarea se şi înfăţişase prin aceea că, nu de mult, un profesor român aflător peste hotare publicase o carte 'n care vorbea de cei din urmă zece ani de activitate literară în Regat şi îşi propunea să arate caracteristica acestei opere.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cartea, fie că era scrisă prea de departe fie că era alcătuită cu un cadru mai restrâns decât ar fi cerut trebuința, nu era ceeace trebuia să fie; și Adrian era mulțumit oarecum, căci prin aceasta sforțarea lui avea un punct de plecare și de razim.

Scria de câteva zile la acest studiu, când o scrisoare venită dela un prieten îi risipi toată puterea de voința și toate gândurile, alungându-i-le departe.

Un fost coleg de liceu îl invita a doua zi, seara, la masă. Citind scrisoarea, făcu o mișcare vrând să ia condeiul și să răspundă că, reținut de anumite afaceri însemnate, îi e cu neputință să fie următor «plăcutei» invitații ce i se face.

Se opri însă cu ochii ațintiți asupra iscăliturii și rămase pe gânduri îndelung.

Emanoil Brădeanu fusese pe vremuri unul din cei mai de aproape prieteni ai săi.

O participare la o masă, fie ea și la Brădeanu, i se păru, totuși lui Adrian că ar fi o adevărată tortură în împrejurările și'n starea de suflet în care se află acum.

Avea convingerea că-i va fi în adevăr groază de atingerea cu oamenii, și mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ales cu niște oameni cari alcătuiesc o societate zgomotoasă, așa de deosebită de a lui, o adunare în care formele și ținuta erau obiectul de luare-aminte al tuturor.

Ar fi însemnat pentru el să se rupă din mulțumitoarea liniște în care se afla de câtăva vreme, să-și lase maldările de cărți și odaia caldă, și gândurile însemnate cu grijă cu slovă mărunță, pe patruzeci sau cinci zeci de foi de hârtie. De ce? Ca să se ducă într'o adunare în care avea să lupte cu atâtea suflete necunoscute, cărora cată să le fii pe plac.

Pe de altă parte însă, se năștea în el dorința de ceva nou, — dorința ce răsare în tine, ori de câte ori stai prea multă vreme singur. La aceasta se adăoga o pornire înăscută de a sta însalon, în mijlocul lumei. Și în sfârșit, mai tare ca acestea, se ridică în el curiozitatea.

Din această ciocnire născu hotărârea de a răspunde mai pe urmă acestei invitații.

Ajunsese cu lucrarea la unu din cei mai de seamă scriitori ai epocei pe care o cerceta, un scriitor care prin fecunditatea, prin curajul și prin însu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

şirile sale deosebite, se ridica deasupra întregei pleiade de tineri ce se manifestaseră în acest interval.

O limbă vioaie şi mlădioasă, plină de icoanele cele mai fericite, de comparaţiile cele mai neaşteptate, subiecte simple şi totuşi de un dramatism adânc, luate din viaţa românului dela câmp, viaţă zugrăvită cu multă dragoste, cu multă pricepere şi vigoare, — iată lucrurile frumoase despre cari Adrian vorbise până acum, pomenind despre el.

Mai era însă ceva de adăogat, un capitol întreg, — şi, rupt un răstimp din gândurile sale, tânărul caută acum propoziţiunea cea mai nimerită care să înfăţişeze ideea că acest scriitor se repetă.

Scriitorul nostru, dela o vreme încoace, începuse să dea la lumină oameni pe cari îi mai arătase, suflete pe cari le mai descrisese, chipuri pe cari cititorii le aveau încă în minte. Oamenii săi, dela o vreme, începuseră să semene prea mult în apucături şi mişcări.

Iar publicul, ca totdeauna, credea sau prindea să creadă ceeace i se repeta ades.

Cel din urmă volum al scriitorului

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

despre care e vorba fusese primit cu mare alai de critica mai de pretutindeni; ici-colo. Insă, se auziră glasuri aparte care spuneau că aveau dreptul să se aştepte la altceva, la mai mult.

Căci pentru cetitorul care ştie să citească oamenii pe cari-i vedea acum erau oameni ce-imai fuseseră înfăţişaţi încă în vreo câteva rânduri.

Pricina acestei repetări era desigur, faptul că scriitorul se mulţumise cu ceea ce ştia de demult şi cu ce văzuse odată. El nu voia să facă niciun pas înainte.

Nu-şi făcea ceea ce se chiamă pregătirea spiritului de scriitor, spirit ce trebue mereu să se înoiască, să fie potrivit vremei, care nu mai seamănă mâine cu eri.

Incercând o expunere sistematică acestor idei, Adrian băga de seamă că lucrul nu mai mergea mulţumitor. Lipsea căldura şi strânsa legătura a ideilor, însuşiri ce nasc din convingerea adâncă şi dintr'o încordată luare-aminte.

Aceasta se întâmpla din pricina scrisorii primite, care-i gonise gândurile aiurea.

O luă din nou şi reciti rândurile prin cari amicul său de demult, Brădeanu,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

numindu-l «prea iubit şi neuitat prieten», îl înştiinţa că-l aşteaptă mâine seară, la masă, negreşit, spre a se încredinţa prin viu grai, unul pe altul, că sunt tot „fraţii“ de odinioară. «Cu acest prilej, îi mai scria el, vei cunoaşte pe soţia mea, căreia i-am vorbit mult bine despre tovarăşul meu de concursuri de odinioară».

Peste vorbele acestea din urmă Adrian trecu de mai multe ori cu privirea, pentru că ele îl interesau mai mult ca tot cuprinsul scrisorii.

Curând băgă de seamă că s'a înşelat adineauri când şi-a închipuit că i-ar fi cu neputinţă să petreacă o seară în mijlocul unei adunări în care se vorbeşte. Dimpotrivă. Se gândi că rupându-se pentru un scurt răstimp dela masa de lucru, n'ar face decât să revină cu spiritul odihnit.

Aşa-şi zicea el, dar nu voia să-şi mărturisească încă una din pricinile cari-l făceau să fie mulţumit de această chemare.

Avea să cunoască de aproape pe soţia amicului său, femee pe care o mai văzuse în vreo două rânduri, în treacăt, şi care-l impresionase mult. Ea îi plăcuse odată, aşa cum îţi place o fe-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mee frumoasă şi elegantă, când eşti singur şi ţi se face dor de cineva să-ţi fie aproape. O uitase însă tot aşa de repede, şi numai acum, astă-seară, ea prinse pe neaşteptate un loc însemnat în acel moment.

Negreşit, are să se ducă mâine seară la Brădeanu, la acest om fericit care-şi croise drumul în viaţă aşa de uşor.

Gata să sfârşească şcoala militară, se întâmplă de muri tatăl său care-l lăsă singur moştenitor al unei averi ce trecea de opt sute de mii de lei. Când se văzu singur pe lume şi scăpat de aspra supraveghere a bătrânului Brădeanu îşi amână pentru veci examenul care avea să-l facă ofiţer şi peste un an se însură cu o femee de toată frumuseţea.

Apoi cumpără o moşie de a cărei cultură se ocupă chiar el, intră în vreo câteva întreprinderi cari-i ieşiră toate în bine şi la urmă se apucă de politică.

Peste câţiva ani, ba, cine ştie poate chiar peste un an, scaunul de deputat trebuia să fie un nou succes al acestui om cu noroc. El venea totdeauna iarna în Bucureşti, să-şi pună lucrurile la cale de oarece mai tot anul şedea la moşie în Moldova.

Adrian rămase pe gânduri, cu capul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sprijinit pe o mână. Cum sta așa, în bătaia lămpei, ochii îi păreau stinși. duși în depărtări necunoscute. O șuviță de păr negru îi cădea ca o pată pe fruntea albă.

Privi spre vraful de cărți, spre jarul roșu ce strălucea în sobă, îmbrățișe cu ochii odaia ce rămânea jumătate în întuneric, și păru că oftează. Faptele mărunte ale vieții îi apărură într'o înlănțuire incoherentă, nemulțumitoare pierdute într'o perspectivă depărtată cenușie. Viața însăși îi apăru din nou ca un fapt nelogic și mâhnitor.

După câtăva vreme, când stinse lampa înainte de a se culca ridică perdeaua și rămase privind afară la drumul alb de zăpadă.

Nămeții străluceau ca și întregul înveliș al drumului, sub lumina jucătoare a felinarelor; nu sufla pic de vânt. E ploaie miezul nopții; liniște desăvârșită și drumeți rari.

Ca prin vis, se aude departe, la vreo prăvălie poate, o adiere de cântec, aci mai cu nădejde, aci pierzându-se în noaptea alburie.

In camera lui Adrian e o căldură moleșitoare, care te adoarme.

Tânărul se gândește la Brădeanu, și la soția acestuia.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

O imagină bizară însă îl turbură; își închipue, acum în miez de noapte, pe toți oamenii, din toate casele, dormind întinși în paturile lor cu mâinile pe piept.. Oamenii cari dorm și cari par morți, cum și sunt de altfel, vreme de câteva ceasuri, cât ține somnul, și spiritul e departe..... Spiritul și corpul, — somnul și visele... Moartea...

Podeaua e luminată în parte de reflexul jăratecului din sobă, care-i adună gândurile, îndrumându-i-le pe calea dela 'nceput.

Noaptea la vremea asta, o fi arzând și la ei focul tot așa, troznind, cu jăratic roșu strălucitor?...

Cu privirea în golul din cameră, cu mâinile sub cap, gândul și sufletul obosite, i se pierd îndelung într'o nelămurită părere de rău, care încet se confundă.... Conștiința se smulge și se risipește ușor, ca niște vapori suflați domoi. Un oftat slab înseamnă momentul când somnul și-a întins par'că stăpânirea pe deplin...

Fulgi rari, mărunți, fini ca praful, trebue să alerge în noaptea de afară, în lumina felinarelor rare..

In întunerîc i se păru că vede lângă sobă două umbre, într'o cameră tapetată

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu *bleu*; era un bărbat şi lângă el o femee cu faţa albă şi tristă, cu ochi zâmbind luminos în noapte. Semăna cu fata unchiului său. O undă a trecutului îi adie prin sufletul obosit. Îşi dădu seama că, în zilele duse, o iubise mult pe fata cea palidă. Şi, cine ştie, poate că o iubea şi acum.

Gândurile abia apucau să răsară, slabe şi râtăcite, şi se atingeau numai decât. Pe neaşteptate, ca înfăţişat de o mână nevăzută, tânărului îi răsări deodată, aievea, surprinzător de clar, înaintea ochilor, chipul trist al unei vânzătoare dintr'un debit de tutun din Paris, rue de Sèvres, la încrucişerea cu largul boulevard Pasteur.

Târziu, după un răstimp de zbucium sufletesc, adormi, oftând, într'un somn turbure peste care plutea ceva ca umbra unei mâhniri adânci.

In anii tinereţii sufletul se înşeală crezând că aleargă după adevăr după frumos după ideal; el nu caută însă decât iubirea totdeauna şi pretutindeni.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

IV

Când se'ntoarse dela prietenul său, erau ceasurile două din noapte. Corneliu Adrian era foarte turburat. In sufletul său, simţiminte nelămurite se 'ncrucişau luptau între ele, lăsând să se vadă limpede numai o adâncă nemulţumire de tot ce se petrecuse.

Stăpânea în el părerea de rău pe care o simţi după ce, înaintea unui străin pe care abia l-ai văzut întaia dată, ţi-ai deschis şi ţi-ai desvăluit întreaga fiinţă lăuntrică, în cele mai ascunse colţuri ale sale.

Te cuprinde uneori o dorinţă adâncă şi pătimaşe de a-ţi scormoni sufletul tot de a ţi-l desface şi de a scoate la iveală gândurile tale cele mai tainice, amănuntele cele mai caracteristice cari dau la lumină tocmai şi numai slăbiciunea ta, -- pe care n'ai vrea altă dată s'o ştie nimeni. E o exaltare a sensibilităţei, o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

BIBLIOTECA CENTRALĂ
a „ASOCIAȚIUNII"

aprindere a unor anumiți centri nervoși care te face să te alipești cu desnădejde de o viață căreia simți aproape o plăcere să i te arăți în toată goliciunea, dezarmat, să i te dai rob, să te fărămițești cu nesațiu, fără s'o spui.

Adrian făcuse acest lucru în fața unei femei, unei străine, pe care abia acum câteva ceasuri o văzuse de aproape și pe care nu-și putea pune în niciun caz că o iubește.

Săvârșise nebunia singurătecului pasionat, care izbucnește, spre surprinderea sa proprie.

Inainte de a pleca de acasă, după ce s'a îmbrăcat cu grija pe care o cerea împrejurarea, a rămas câtva timp înaintea oglinzii, privindu-se.

Un chip aproape prelung, plin și oacheș, cu pielița de o albeață mată, cu ochii negri, umăzi, cu părul mătase deasă și neagră, despărțit printr'o cărare ce-i aducea câteva fire pe fruntea proeminentă; bărbia rotundă și scoasă puțin în afară și nasul cu o ușoară nuanță de acvilin, deasupra gurii mici cu buzele fine. Ras pe tot obrazul și de mustăți, figura îi părea și mai albă, în hainele negre și cu cravata la fel.

Fu mulțumit de sine de umerii săi bine

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

proporţionaţi, de statura sa ce părea tot deauna mândră.

Tânărul avea un chip făcut par'că anume pentru lumina lămpii dela care 'mprumuta un reflex ce se transforma într'o paliditate distinsă şi interesantă.

Acelaş simţimânt de mulţumire îl avu când înainte de a intra în salon, se privi în treacăt într'o oglindă în care se văzu de sus până jos.

Această extremă îngrijire a persoanei era o însuşire înăscută în fiul căpitanului Sever Adrian.

Nu întâlni aci niciun cunoscut, afară de gazdă.

Persoanele aflătoare, patru domni cu soţiile, alcătuiau o tovărăşie destul de plăcută.

Adrian sosi cel din urmă. El îşi îmbrăţişă cu dragoste amicul, pe care nu-l mai văzuse de aproape patru ani. Fu mirat, şi nu se opri de a arăta aceasta găsindu-l pe Brădeanu schimbat,—slăbit şi nervos.

Simţi o adâncă mulţumire să facă cunoştinţa şi să sărute mâna Doamnei Brădeanu, care îmbrăcată într'o toaletă albă, avea înfăţişarea unei tinere regine.

De o eleganţă leneşe,— aproape gânditoare, — în ţinută şi în mişcări, cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

talia subţire şi înaltă, ea avea mlădierea delicată a unei trestii şi, când vorbea sau când râdea ochii de albastru adânc i se umpleau de o scânteiere umedă, iar capul frumos şi blond, ca al unei copile de şaisprezece ani, se clătina uşor plecându-se puţin pe spate.

De cum o văzu Adrian simţi că-l năpădeşte un simţimânt afectuos, cald şi plin de adâncă întristare.

Era, poate, gândul că atâta gingăşie şi frumuseţea distinsă avea să piară mâine... Sau, era poate, gândul că o asemenea comoară îi era hărăzită altuia decât lui, care se simţea aşa de slab, spre a dori să fie a sa..,

Invitaţii erau doi moşieri. un procuror dintr'un oraş din Moldova şi un profesor secundar.

Când intră Adrian, bărbaţii discutau cu aprindere unu din cele din urmă evenimente din lumea politică, în vreme ce doamnele, ceva mai la o parte, părând că ascultă la convorbirea soţilor lor, vorbeau de lucruri mărunte.

Stând pe canapelele scunde de culoarea liliacului şi cu ciucuri albi de mătase, în atitudini de efect, şopteau între ele, surâzându-şi graţios, clătinând din capetele cu pieptănături îngrijite,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

isbucnind din când în când câte una, într'un râs mărunt, argintiu.

In salonul bogat mobilat şi în care culoarea liliacului prefăcea încăperea luminată într'un colţ de vis, plante exotice îşi înălţau foile lucioase şi late, răsfrângându-se'n oglinzile mari dimprejur. Perdelele albe creme întregeau dulcea alcătuire a salonului pe ai cări pereţi stau rânduite tablouri de preţ în strălucitoare rame late de aur.

Când trecură la masă, Adrian înţelese unde era.

Înţelese mai întâiu că această masă nu era decât o întrunire politică, — în miniatură. S'ar fi prea putut ca invitaţia ce i se făcuse să se sfârşească pentru Adrian cu aceste cuvinte, din partea gazdei: «De ce nu te înscrii în partidul nostru?»

Al douilea lucru pe care îl înţelese, fu acela că amicul său Brădeanu nu mai trăeşte decât pentru politică.

In tot timpul mesii nu se vorbise decât despre cea mai importantă chestiune politică la ordinea zilei, eventuala şi mult-discutata venire la cârma ţării a unui partidul conservator şi care înfăţişa, sau cel puţin spunea că înfăţişează, aspiraţiile păstrătorilor aşezămintelor

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vechi sub o culoare ce ar voi să corespundă cerinţelor deosebite ale timpului nostru.

Celelalte două grupări politice în fiinţă îşi arătaseră chipul şi putinţa de a cârmui şi, cum firesc era, toate păcatele ce nu s'au putut înlătura de cârmirea acestora două, acum deveneau arme pentru acest nou partid, care întrunea principii şi oameni din toate clasele.

Marea armată a nemulţumiţilor din ţara întreagă salutase cu o foarte sgomotoasă bucurie înfăptuirea acestei noui grupări.

Faţă de acesta din urmă însă Tronul păstrase o atitudine rezervată, sub cuvânt că, spre a pretinde venirea la cârma ţării, e nevoie de un trecut istoric, de o activitate care să dea o ideie exactă despre vederile şi putinţa reală, ceva care să alcătuiască un fel de garanţie.

Faptele ce povestim se petreceau tocmai în vremea când o schimbare a situaţiei era iminentă.

Această nouă grupare politică avea să se alipească corpului din care se rupsese, ori Tronul avea să-i acorde încrederea sa cât de curând.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Chestiunea era discutată cu patimă pretutindeni în lumea politică.

Brădeanu şi cu procurorul, care făceau parte din acest nou partid, voiau să atragă de partea lor pe cei doi moşieri şi pe profesor.

Adrian avea toată bună-voinţa pentru o grupare care se întitula «indepedentă» ferindu-se de a face jocul vreunui partid.

Adevărul e că pe tânăr îl intereseau într'o foarte restrânsă măsură evenimentele sau mai bine zis intrigile politice.

Era foarte simţitor faţă de adevăratele nevoi ale poporului şi suferea de câte ori venea în atingere cu el; atâta timp însă, cât nimeni şi nimic nu i le amintea rămânea un nepăsător desăvârşit.

Ori de câteori era vorba de clasa muncitorească şi de cerinţele acesteia faţă de capital, el credea într'o împăcare a acestor două elemente, fără nici un fel de socialism.

Un capitol despre care oamenii discutaseră multă vreme fusese eficacitatea şi trebuinţa despotismului luminat în ţara noastră caşi pseudo-largul democratism de care atâţia alţii vorbeau cu aprindere.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Spre a respecta însă adevărul psihologic trebue să arătăm că chiar pentru această grupare numită «indepedentă» Adrian nu găsea în sine entuziasmul cerut de împrejurări.

Deşi-l cunoscuse bine, nu putuse să se alipească nici de acest partid, pe al cărui steag, de altfel, nici odată nu avusese puterea să jure din toată inima.

Conştiinţa lui găsea obositoare şi nepotrivită firii sale această continuă şi zgomotoasă frământare care se chiamă politică.

In plin acord cu sufletul său era numai trăind o viaţă de singuratic. Căci în adâncul său rămânea doar un aristocrat contemplativ, care se simte apăsat şi se îngrozeşte numai la gândul de a se apropia prea mult de un lucru.

Poeziile şi proza aleasă, publicate prin cele mai de seamă reviste, îi arătau pe tânăr aşa cum era, un visător ce fuge de o realitatea care trebue să aibă o formă anume.

E uşor de 'nţeles, prin urmare, câtă a racţie putea avea pentru el convorbirea ce cuprinsese 'n patima ei cinci bărbaţi.

Rămase între ei cu un suflet aproape cu desăvârşire străin, atins, din când

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în când de o serie de idei cari păreau că vorbesc despre principii, iar nu de anumite personalităţi. Personalismul luptei angajate se arăta, — în această reuniune — mai limpede de cât ori când, alungând gândul tânărului departe.

Erau aproape zece ceasuri când trecură în sala de fumat.

Ridicându-se dela masă şi trecând pe lângă soţia sa, Brădeanu îl arătă pe Adrian spunându-i cu un ton glumeţ că se poate bizui pe el la vreun concurs de istorie sau de limba română.

Această aluzie la vremea când cei doui prieteni erau vecini de bancă fu pentru Adrian un prilej fericit văzând-o pe Măria Brădeanu surâzându-i prietenește.

Convorbirea urmă pe tema pe care începuse şi nu slăbi decât când una din doamne îşi arătă dorinţa de a se înjgheba o partidă de biliard.

În sala plină de lumină, jocul se urma destul de sgomotos.

Bărbaţii loveau bila la întâmplare urmându-şi vorba, fiecare întorcând capul spre vecin, să-şi sfârşească fraza începută. Corneliu, care pretindea că nu prea cunoaşte jocul, avu în cele din urmă ca profesoară pe D-na Brădeanu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Strânsă în minunata-i rochie albă, când se pleca deasupra biliardului cu tacul întins spre bilă, formele delicate i se desemnau prin rochia fină şi plină de dantele, şi, jos fi răsărea tocul pantofului de lac cu ciorapul alb.

La un moment, când mai erau la joc numai doamnele şi Adrian, profesoara rămase cu ochii la elevul său, căci acesta, în loc să urmărească *efectul*, apropiindu-şi capul de al ei, cum făcuse până acum, încremenise de astă dată cu privirea pierdută într'un colţ al sălei cu amândouă mâinile în buzunar.

Tânărul, surprins, lămuri numai decât că voia să-şi aducă aminte de un joc pe care-l văzuse mai de mult...

Bărbaţii ceruseră cărţi.

Cucoanele începuseră a vorbi iarăşi de lucruri mărunte, când Doamna Brădeanu se apropie de Adrian — care, în picioare, sta aproape de masa de joc, — şi-l rugă să le vorbească ceva despre viaţa la Paris.

Viaţa marelui şi strălucitului oraş interesează deopotrivă pe toate femeile; cele cinci ascultătoare se instalară în fotoliile largi de piele neagră, înconjurând pe Adrian.

Acesta, în cuvinte şi fraze îngrijite,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

descria lucruri şi locuri din capitala Franţei, adunându-şi aducerile-aminte.

După un sfert de oră, când făcu' greşeala să vorbească de marile biblioteci şi vru să-şi amintească numărul volumelor aflate în biblioteca S-te Géné-viève, trei din ascultătoare se alăturară la grupul bărbaţilor şi rămaseră stăruitor acolo, spre a privi jocul sau spre a juca şi ele.

Maria Brădeanu văzuse şi ea Parisul acum vre-o şapte sau opt ani.

Ea începu să-l întrebe pe tânăr despre lucruri ştiute, despre lucruri pe care le avea în minte, şi cari acum îi apăreau înaintea ochilor cu o putere de evocaţiune neobicinuită. Convorbirea luă, prin aceasta, un aer de oarecare intimitate, — ca aceea a doui vechi cunoscuţi, — şi soţia procurorului, singura ascultătoare ce mai rămăsese, se ridică şi ea pe nesimţite, dintr'un simţimânt de bună-cuviinţă, de plictiseală, ori din altă pricină.

Aşa că 'n vreme ce doamnele cereau şi ele cărţi, statornicind masa lor de joc, tot aşa de zgomotoasă ca şi aceea a bărbaţilor, Maria Brădeanu, în toaleta-i numai dantelă, cu faţa albă şi luminoasă încadrată de un păr de aur, rămăsese

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu mâna sprijinită de margirea fotoliului, cu ochii albaştri ţintiţi asupra tânărului. Acesta, sub lumina lămpilor, cu chipul de o paloare foarte pronunţată, în hainele negre ce-l făceau şi mai palid, îi povestea mişcat, aproape pe şoptite despre schimbări petrecute prin locuri pe unde ea, odinioară, când era fată, trăise ceasuri neuitate.

Se dăduse în iarna aceasta, la Opera-Mare, o piesă pe care din întâmplare o auzise şi Maria, «La Princesse jaune» urmată de «Le Roi d'Ys».

Această potrivire fu o adevărată bucurie pentru amândoui.

Vorbiră acum despre muzica pieselor, de «coada» mare ce o face galeria la intrare, de taxa ce se plăteşte în plus, pentru săraci, la fiece spectacol.

Şi de astă dată fu rândul Mariei Brădeanu să rămână cu privirea pierdută în gol, cu capul pe o mână ..

Amândoui stau aşa unul lângă altul, acoperiţi, ascunşi par'că, de foile a doui palmieri.

Dela mesele de joc se auzea, pe rând, nervos:

— Şapte, nouă, douăsprezece!

In anii fericitei sale copilării, Maria Brădeanu trăise în capitala Franţei

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

câteva luni, cari mai pe urmă, ca şi acum, îi apăreau ca un vis luminos.

Tatăl său care era un mare iubitor al teatrului, o scotea mai în fiecare seară la Opera-Mare; aci sufletul ei se legăna într'o dulce şi îndoită fericire: melodiile şi strălucirea neasemănată a reprezintaţiilor impresionară sufletul ei de copilă de 15 ani, iar frumosul chip al unui tânăr artist celebru îi mişcă inima vibrătoare, născând în ea o copilărească şi dureroasă dragoste de câteva luni.

Iată acum că anii aceştia reînviau ca prin farmec, cu grăbitele bătăi de inimă de altădată; ei reînviau deşteptaţi de acest tânăr care, din întâmplare, părea că are chipul şi glasul artistului de demult, — dragostea ei fără nădejde.

O iluzie e de ajuns spre a sădi în sufletele noastre duioşii neţărmurite sau nesfârşite întristări.

Ea oftă: — Ce mult e deatunci!... Şi, Doamne, cât de frumos era!...

Cine era frumos?...

Trecutul acela în al cărui cadru se înălţa încet chipul unui tânăr cu glas îngeresc, sau însuşi acest tânăr a cărui amintire dedea atâta farmec trecutului?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Foarte mișcată și stăpânindu-se să nu se arate, D-na Brădeanu întrebă dacă la Poarta palatului invalizilor, unde e mormântul lui Napoleon, mai era o femee bătrână, cocoșată și cu părul roșu, care vinde tot felul de lucruri ca: statuete, medalioane, cărți poștale și altele, amintind pe marele Impărat.

Adrian îi răspunse că nu mai era aceastâ femee; văzuse în locul ei pe o fată sau o femee tânără, — poate pe copila bătrânei.

Și le păru rău amândorura, că nu mai era acolo femeea cea bătrână, — parcă ar fi pierdut cine știe ce rudă de aproape.

Băgară de seamă cu vădită mulțumire că au multe dorințe și vederi foarte asemănătoare.

Și le fu cu neputință să vorbească despre altceva decât despre ceea ce le era plăcut și drag.

Tânărul se apropie mai mult de Maria și începu a-i povesti întâmplări mai deosebite din viața sa la Paris; îi vorbi despre viața ușuratică pe care mai toți tinerii o duc acolo, și deci și despre viața lui, care dacă era ușuratică, el spunea că că era și plină de nesfârșite păreri de rău.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Propriu zis, viața lui Adrian era mai mult dezechilibrată decât ușuratecă.

La o vreme, se simțiră amândoi așa de apropiați, că tânărul îi vorbi despre mâhnirea neînțeleasă pe care o simțea ori de câte ori petrecea în tovărășia zgomotoasă a prietenilor de acolo, și nu găsi de loc nepotrivit să-i spună că această mâhnire era și mai adâncă de câteori la aceste petreceri luau parte și femei.

Maria îl privea, clătina capul rar, la răstimpuri, în semn de înțelegere a celor ce i se spuneau.

Și rând pe rând, gânduri și simțiminte păstrate de tânăr cu grije și care, scrise, ar fi alcătuit pentru el un tesaur sfânt și de toți ascuns, păzit de orice atingere, le destăinui pe toate în noaptea aceea, în fața acestei femei care părea că-l face să vorbească fără voia-i, numai clătinând din cap și privindu-l cu ochii ei de un albastru tăcut și mângâetor.

El își uitase cafeaua care se răcise pe măsuța ce-i sta aproape, și nu dorea altceva, n'avea altă plăcere și altă trebuință de cât să-i arate acestei femei, s'o încredințeze că el, așa înalt și înfățișător cum trebuia să fie, e un om

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu suflet de copil, un om adeseori lipsit de voinţă în cel mai dureros chip.

Ii arătă chiar împrejurări anume, îi cită anumite exemple din care se vedea că el avusese de suferit din această pricină, şi se simţi aproape fericit când crezu că a izbutit s'o facă pe ascultătoarea sa să-l compătimească, cu interesul ei desăvârşit.

Acest tânăr, fiu al unui om care iubise viu atâtea femei, era ajutat într'un chip admirabil de natura sa, care se manifesta în el fără ştirea şi voinţa lui proprie, făcându-l să lucreze aşa cum lucra. Mânat de instinctul, de natura lui, acest «homme à femmes» se lăsă fascinat, risipindu-şi întreaga făptură nervoasă în această dureroasă destăinuire.

Femeea se văzu dintr'odată păstrătoarea unei aparente mari taine, şi prin aceasta, apropiata, tovarăşa lui.

Puţin în urmă când trebui să se ridice şi să se alăture la mesele jucătorilor — pe cari acum cărţile de joc călcau zgomotos şi la cari jucau cu o patimă egală, — amândoi se priveau, la ăstimpuri, deodată, într'un chip de înţelegere par'că.

Intre ei era o legătură.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Intr'un târziu, când lumea fu gata de plecare şi fiecare se înfăşură în palton sau în blană, Emanoil Brădeanu avu aparte cuvinte de mulţumire pentru Adrian, pe care nădăjdui să-l revadă în curând la el şi să vorbească atunci în voie.

Strângând mâna Doamnei Brădeanu, lipindu-şi gura arzătoare de pielea fină şi parfumată, tânărul zise din toată inima şi în acelaş timp cu tânăra femee: «la revedere».

Sania prinse apoi a aluneca pe strada întunecoasă, pe zăpada îngheţată. Vântul îi biciuia lui Corneliu obrajii din cari părea că iese foc.

Precum am supus, se simţea turbura şi foarte nemulţumit de ceeace făcuse

Aducându-şi aminte mai ales de partea din urmă a convorbirei sale cu Maria Brădeanu, îi era ruşine.

Judecata normală, spiritul de critică îi spunea că ceeacc a făcut este nu numai o inutilitate, dar şi o copilărie. Se temu la un moment dat că excesiva lui grije de a a alege expresiunile să nu fie luată ca o preocupare de a poză.

Se culcă ghemuindu-se în aşternutul rece şi când fu în pat îşi lămuri mai bine simţământul care îl stăpânea:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932
eră de demnitatea unui bărbat să se arate aşa de slab, să se văicărească aşa, să inspire milă femeei care îl ascultase. Fiindcă, la urma urmii, nimeni nu-l întrebase ce fel de suflet are.

El nu ştia că pentru câştigarea inimei unei femei, la început, nici un mijloc nu e mai bun decât acesta pe care el îl întrebuinţase fără să vrea.

Pe de altă parte, însăşi Doamnei Brădeanu, după ce conduse pe invitaţi până la scară şi după ce dete ordin servitorilor să rânduiască lucrurile, îi fu dat să treacă prin clipe şi simţiminte noui, neaşteptate.

Când scăpă de via lumină a salonului, care părea că-i obosise ochii şi sufletul, şi când se văzu în dulcea linişte a camerii de dormit, întreaga sa fiinţă lăuntrică se deşteptă, deodată, în semiîntunerec.

Se culcă repede spre a-şi putea lăsa gândurile să alerge în linişte.

Şi în timp ce, învelită până la gât, îl aştepta pe Emanoil să vină să se culce — căci îşi avea patul, lângă al ei — se gândi la soţul său altfel decât până acum.

Îl văzu de astă-dată sub o înfăţişare nouă, ca şi cum, spre a-l cerceta, îm-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

prumutase privirile și înțelegerea altuia. Emanoil rămăsese «să-și arunce ochii» pe gazetele de seară, pe care n'avusese timp să le vadă.

De câtăva vreme, precum cu drept cuvânt observase Adrian, omul acesta fusese cu desăvârșire cuprins de politică.

Sufletul aprins și încrezător, având în adâncul său o bună parte de ambiție, în ultimul timp el își pusese casa și punga la dispoziția celor ce credeau, ca și el, în posibila înfăptuire a unor anumite nădejdi.

In această atitudine a sa, trufia care-l stăpânea lua înfățișarea unui simțimânt de ocrotire, — a conștiinței unei puteri ce-și avea obârșia în marea sa avere, — și cu care cei cari-l înconjurau nu uitau să-l măgulească.

Omul acesta, plin de sănătate și de voie-bună, înzestrat cu o judecată limpede și normală, ajunsese acum să citească cu cea mai mare luare aminte discursurile rostite la vre-o ședință parlamentară; și din ideile înfățișate și expuse de un tovarăș, ori din argumentele protivnice pe cari le descoperea torturându-și nervii și creerul, făcea preocuparea sa de toată ziua.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Noptile albe pe la club, pe la consfătuiri, — cari prea adeseori se ţineau la el acasă, — îl slăbiseră şi-l făcuseră din cale afară de nervos.

Emanoil Brădeanu era unu din oamenii, cari credeau că interesele Franţei şi-au trăit traiul în România, fără să ne fi adus măcar un singur folos.

El citea acum cu o încordată luare-aminte dările de seamă pe cari ziarele le făceau asupra declaraţiunei unui fost ministru, personagiu de seamă din nou-alcătuitul partid, asupra unei eventuale alipiri a acestuia la gruparea din care se rupsese.

Fuma cu patimă ţigară după ţigară, cu coatele sprijinite pe postavul verde şi pătat pe alocurea de cerneală al biuroului pe care stau înşiruite o scrumieră în formă de fluture, un maldăr de ziare, câteva broşuri, un presse-papier, o călimară cu câteva tocuri, două statuete şi o serie de mărunţişuri.

La un colţ stau răvăşite câteva file de hârtie, cari sub lumina lămpii lăsau să se vadă pe ele un scris colţurat, mare şi tremurător, cu rânduri rupte şi scrise pe două planuri: era schiţa unei cuvântări pe care Emanoil avea s'o ţie în curând la o întrunire cu delegaţi din provincie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Această cuvântare alcătuia un aspru rechizitor al partidului care cârmuia, partid care, firește, ca toate partidele cârmuitoare, era criminal și trebuia să se retragă pe dată.

Intr'acestea ceasurile arătau două fără două-zeci de minute.

Maria Brădeanu fu câtva timp nerăbdătoare așteptând pe soțul ei să stingă lumina și să vină să se culce.

Așteptarea însă se prelungi prea mult și femeea se simți iarăși cuprinsă de nemulțumire cum totdeauna se simțea când bărbatul său o uita cu desăvârșire, ca acum.

Ea își înfundă capul în perne oftând, simțindu-se astă-seară mai nenorocită mai părăsită de cât totdeauna.

Judecata ei de femee se răsvrătea împotriva faptului acesta, dela care bărbatul său nu avusese nici un folos cât de mic, ci numai bani aruncați și sănătate zdruncinată.

Firea ei iarăși, se răsvrătea, căci înțelegea că în ochii bărbatului ea nu mai cuprindea locul pe care trebuia să-l cuprindă.

Cu firea sa domoală și chibzuită, învățată să-și stăpânească pornirile, ea avusese totdeauna o amară părere de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rău şi o dureroasă strângere de inimă de câte ori târziu, după miezul nopţei, soneria se auzea jos zbârnâind înăbuşit, dându-i de veste că el a sosit.

Incercase să-i arate limpede, cum se arată că una şi cu una fac două, că trebue să lase politica pe seama altora mai puţin scrupuloşi, şi cari îşi mistuiesc sufletul mai puţin de cât el.

Dar răspunsul bărbatului fu un răspuns nechibzuit, în această împrejurare.

La observările făcute cu puterea de vedere liberă şi obicinuită a ori cărei femei în atari situaţii, bărbatul răspunse cu orgoliul aceluia căruia îi sunt date sarcini şi chemări mai presus de înţelegerea unei femei

In adâncul sufletului ei, Maria a simţit o mare durere ceea ce ştia dar nu i se spusese, văzându-se pusă de către bărbatul său pe o treaptă mai jos de cât el.

Dar ceea ce a durut-o mai mult a fost faptul că-l vedea istovindu-se în zadar.

Se mai întâmplase şi altădată ca bărbatul său să stea aşa de târziu în birou şi să citească ziare sau să scrie; se mai întâmplase şi altădată să umble de colo până colo, — cum se aude umblând

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

acum, — măsurând încăperea în lung și în lat; așa făcea el aproape de obiceiu.

Totuși simțimântul singurătății și al părăsirii n'o duruse pe femee niciodată așa cum o durea în ceasul acesta când sufletul îi era plin de simțiri nelămurite precipitate, contradictorii în ciudățenia lor. O furtună îi zbuciuma pieptul, în încăperea ce părea lipsită acum de aer, în tăcerea largă.

Astă seară îi venea să plângă, lucru care nu i se mai întâmplase până acum din această pricină.

Veilleuza albăstrie ce-și tremură lumina în încăperea largă îi liniștește sbuciumul sufletului și tot deodată-i gonește mintea pe drumuri depărtate, pe aripi nevăzute și neobosite.

Femeea își amintește deodată că dintre toți invitații bărbatului său, numai tânărul de astăseară, Adrian, s'a arătat ca neinteresându-se de venirea la cârmă a cutărui sau cutărui partid. E un tânăr așa de cum se cade!

Pornind cu gândul pe un drum nou, drum deschis numai de înfățișarea lui Adrian, Maria Brădeanu își simți atunci limpede conștiința lare și oprită'n loc și prinse a respira rar.

Se încălzise.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Işi scoase mâinile de sub plapomă şi-şi încrucişă braţele sub cap stând cu faţa în sus.

Mintea îi aleargă nebuneşte ca gonită de cineva din urmă şi femeea se miră de privelişlea curioasă ce i se desfăşoară înaintea ochilor.

Se vede iarăşi în cele mai depărtate clipe, în cele mai neaşteptate situaţii din viaţa-i de odinioară, situaţii ce-i trec pe dinainte făr'de nicio legătură şi cu o iuţeală vertiginoasă.

Se vede la Paris, năpădită de dragostea ei de copilă nebună, dragoste pe care a udat-o, totuşi, cu destule lacrimi ai ochilor ei de atunci.. Doamne ce nebunie!

Chipul lui Adrian îi răsări atunci limpede înaintea minţii, ca un început şi ca un sfârşit a tot ce-şi aducea aminte că ar dori să fi fost viaţa ei. Şi fu uimită, de parcă voi să strige. Işi înecă însă pornirea într'un oftat.

Intâmplarea voise ca acest tânăr să i se arate tocmai într'o vreme când se simţea aşa de singură şi de părăsită. Şi tot întâmplarea voise ca el să-i amintească cu multă putere clipe cari rămăseseră adânc întipărite în sufletul ei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Semăna mult sau i se părea că seamănă cu frumoasa arătare din anii ei fericiți? Dumnezeu știe care e adevărul..

Și iar se minunează. Își aduce aminte apoi că a întâlnit adeseori numele lui Corneliu Adrian prin reviste și prin ziare. Nu de mult citise o dare de seamă, scrisă de el, asupra unui roman ce apăruse atunci.

Factura romanului nu-i plăcuse Mariei dar îi plăcuse chipul cum autorul recenziei vorbea de iubire, înfățișând vederi ce semănau cu propriile ei vederi.

Îi apăru clar înaintea ochilor ziua de toamnă tristă și ploioasă în care citise, stând visătoare la geam, și fu mirată când își aduse aminte că tăiase din ziar acest articol și-l pusese bine, să-l păstreze ca pe o poezie frumoasă în care își simțea vorbind propria-i inimă.

Iată, sunt unii bărbați cari știu să scrie foarte frumos despre iubire; ei trebuie să știe și să iubească frumos. La urma urmii nu-i mai ciudat decât cineva să-și iroscască viața și să-și sfâșie nervii și sănătatea ținând discursuri politice.

Ea nu poate să înțeleagă cum de poate bărbatul său să spună că poveștile sentimentale de dragoste sunt niște

Muzeul Digital al Românului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fleacuri sau că, cei ce se lasă impresionați de ele dau dovadă de slăbiciunea sufletească.

Cu ochii mari deșchiși, în întuneric, în aerul cald, respirând scurt, femeea se exaltă: oameni și lucruri reale se pierdeau pentru ea într'un întuneric din care nimeni și nimic n'ar trebui să le scoată. Căci, la ce folosește realitatea — pe care o primim resemnați — dacă nu ca să arate cât de nepotrivită e viața cu ceeace am voi noi să fie? Ca o melodie odihnitoare și îmbietoare îi suna în suflet visul de eri și de totdeauna.

Se pomeni cu viața plină de el. Și nu-i păru rău de fel.

Tânărul care a fost aci, de pildă, — Adrian, — vorbește așa de frumos despre simțiminte, și le descrie cu atâta căldură, că e o fericire să poți să-l asculți.

Ea a băgat de seamă, nu cu puțină mirare, că sunt și unele femei care se interesează tot așa de mult ca și bărbații, de tot ce se face în lumea politică. Dacă i-adevărat că o minte sănătoasă se găsește într'un corp sănătos, apoi adevărat trebuie iarăș să fie că un suflet nobil, deosebit, îl are un om a cărui în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fățișare e plină de distincțiune atrăgătoare.

Maria Brădeanu, femee decepționată, fără îndoială, se înșela judecând așa. Ea se înșela și atunci când, o clipă mai pe urmă, se socoti cea mai nenorocită femee din lume.

Și în această rătăcire a cugetului său fu așa de singură!

Nimeni nu-i fu aproape, să-i cunoască pășul, și s'o lumineze, să nu o lase să meargă prea departe pe această cărare, care ar fi putut s'o ducă spre pierzare.

Emanoil se aude tușind și par'că închide o ușe. Se aud pași.

Vine să se culce. Păcat! Dacă ar mai fi întârziat numai câteva minute, poate numai o clipă, Maria s'ar fi repezit, așa dezbrăcată cum e, și-ar fi luat bucata de ziar, în care Adrian proslăvește dragostea. Intr'atât e de tare nebunia care-i aproape să pună stăpânire pe ea.

Deși nu e lumină, ea l-ar fi nemerit și l-ar fi luat numai decât; l'ar fi găsit îndată: l'a pus bine, într'o cutie în care ține niște broderii. Ar fi voit să vadă dacă-și mai aduce aminte unele fraze care-i stau înaintea ochilor, înaintea minței rătăcite.

Dar bărbatul său a și intrat și, după

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ce-i spune câteva vorbe, să vadă dacă doarme, se culcă.

Sta întins în pat şi fumează o ţigară al cărei vârf parcă aprinde semi-întunericul dimprejur alcătuind un mic cerc roşu.

Doamne! ce noapte nesfârşită şi plină de chin!...

Fără să-i dea prin gând că s'ar putea ca pe ea să n'o intereseze, el s'a apucat acum să-i lămurească punctele de căpătenie ale cuvântării pe care are de gând să o ţină peste câteva zile, la o întrunire.

Maria ascultă ca în vis, cu gândul aiurea... Alegeri pentru scaunul vacant, scaun de deputat, la colegiul II... Administraţia e coruptă de samavolniciі... Par'c'am fi Rusia sub regimul teroarei,..

Femeea priveşte spre lumina albastră a *vielleuzei*, lumină ce tremură făcând par'că să se mişte pe pereţi aripele unei mari păsări misterioase..

«Cine s'a trudit pentru asanarea moravurilor în această nenorocită ţară?»

Maria îşi vine par'că în fire, dornică, poate, să audă răspunsul la această întrebare.

Dar din înşirarea de cuvinte ce urmează nu înţelege nimic, şi iar îşi cufundă privi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rile în gol, spre tavanul înflorat. Îl privește cu luare aminte.

Bronzul stucurilor strălucește așa de neobicinuit, cum nici-odată nu l-a mai văzut noaptea...

— Dormi?

— Nu.

— Te'ntreb cam cât să fie ceasul și tu nu-mi răspunzi.

Mă gândeam la prietenul pe care l-ai invitat astă seară, la Adrian. Și fu aproape speriată de mărturisirea ei, ca-care-i scăpase.

— Ah! un pierde-vară și băiatu-ăsta! In loc să se apuce de ceva cum se cade, scrie poezii...

Noroc că era noapte.

In întunericul încăperei, Maria se ridică deodată, sprijinindu-se pe o mână.

Părul de aur i se revărsase bogat pe albul pernei. S'a uitat la bărbatul său lung, cu sprâncenele strânse, vrând să-i spună din gură ceea ce-i zicea din inimă:

— Vai! Ce grozăvie, ce inconștiență crudă!

Și-a lăsat, apoi, încet capul la loc și s'a întors cu fața în cealaltă parte, ca să se mistuie în tăcere, să se chinuiască în nebunia ei amețitoare...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

V

Ca toţi cei la care viaţa e un şir de crâmpee de vis şi de zadarnice risipiri de sufiet, a doua zi când se sculă, Adrian băgă de seamă că simţimântul de nemulţumire din ajun luase o înfăţişare mai generală şi mai puţin intensă.

O apăsare neînţeleasă, o istovire a întregei fiinţi, iată ce simţi după ce se îmbrăcă şi rămase privind pe geam.

Oamenii ce se mişcau sub palida lumină a unei zile de moină, sub un soare spălăcit, îl făcură să privească la ei mirat.

Lumea i se păru toată fără nici un rost, înlănţuirea de fapte ce alcătueşte viaţa i se păru ceva fără noimă, şi câtăva vreme cercă în zadar să găsească echilibrul lumei sale lăuntrice.

Abia când eşi din casă, pe la două ceasuri după amiazi, zâmbetul firei ce

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

părea că se silește să se bucure în această amorțire, îi călăuzi sufletul pe cărări noui.

Atingerea cu realitatea, cu viața zgomotoasă a totului, absorbindu-i cu desăvârșire propria individualitate, păru că aduce oare care armonie în ființa sa.

Streșinile picură și pe crăcile umede și negre ale copacilor stoluri de vrăbii fac gălăgie sub soarele slab ce pare reflectat de sus ca dintr'o oglindă.

Amestecat în lumea ce umblă încoa și încolo, Adrian, care nu știe încotro să apuce, simte deodată via dorință de ceva nou, de priveliști și locuri deosebite. Și se suie în tramvaiul care tocmai trecea pe lângă el.

Se duce spre bariera Moșilor, un loc care i se înfățișează acum sub o culoare foarte atrăgătoare.

Pe lunga cale a Moșilor e un furnicar de oameni ce umplu șirul de prăvălii de pe ambele trotuare. Tramvaiul lunecă pe linie, pe drumul plin de mocirla pricinuită de zăpada topită.

Corneliu Adrian stă pe platforma dinapoi spre a avea mai largă privelișlea străzei și a mulțimei.

Se simte bucuros de această mișcare

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pe care are putința s'o privească de departe, fără să se amestece în ea.

In cafenelele nenumărate ce se țin lanț pe această stradă, o sumedenie de oameni cu treburi sau fără căpătâi stau pe la mese pierzându-și vremea într'o trândavă așteptare în fumul de tutun. Iar prin geamurile prăvăliilor strâmte și întunecoase se văd ici colo oameni lucrând: croitori plecați deasupra mesei măsurând postavul, cismari stând gârboviți pe scăunelele lor mărunte.

Mai încolo, în ușa deschisă, visează o tânără fată care, după ce și-a înflorit obrajii cu roșu și-a înfipt o mușcată în păr, a rămas cu ochii și cu gândurile departe.

La o vreme tramvaiul înaintează cu greu și clopotul din față sună tare, bătut de vizitiu.

Vagonul a ajuns de pe urmă un cortegiu funebru.

Un dric alb se leagănă și saltă. pe arcuri prin mijlocul drumului, urmat de o ceată de oameni cari, chiar de n'ar fi fost jalnici, ar fi avut o înfățișare destul de tristă, înotând așa prin noroiu, cu poalele paltonului sumese, cu capetele descoperite. Pe urma acestora vin trei trăsuri pline cu femei cernite,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Înaintea dricului şi a trăsurei cu popa, merge un om sărman, cu iţari strânşi pe picior şi cu o haină numai petice, purtând în spate un brad de ale cărui ramuri verzi stau agăţate panglice sau hârtii multicolore.

Bradul acesta e simbolul tinereţei celui ce merge la groapă, un flăcău sau o fată.

Iar în urma cetei jalnicilor, muzica nu ştiu cărui reghiment bate lapoviţa cu cismele, purtând în mâini şi pe umăr instrumentele de alamă strălucitoare.

Când în lumina de o blândeţe tristă a acestei zile de iarnă, la un semn, sunetele a douăzeci de instrumente se alăturară spintecând aerul într'un zgomot tare şi dureros, — începutul unui marş funebru, — lumea dete năvală umplând trotuarele.

Adrian se alipise şi el de convoiu, mergând pe trotuar, mai în urmă.

Muzica plângea tare pe drum, în note prelungite, întrerupte par'că de oftări, cu lovituri de tobă şi cu pauze de un timp, la cari regulat se auzeau sfâşietoarele ţipete ale femeilor.

Din cosciugul alb se zărea ieşind poala unei rochii de mireasă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Moarta nu era de neam de oameni avuți, — se vedea aceasta după înălțișarea celor ce o duceau la locuința-i de veci.

Rudele, totuși, făcuseră jertfa de a-i alcătui bradul cu panglici și de a-i pune muzică, ultimă și mișcătoare grije pentru viața care se stinsese și care le era dragă.

De pretutindeni, la sunetul ascuțit al clarinetului și la bubuitul tobei mari ce se auzea până departe, lumea iese în fugă la poartă, la ușe sau la fereastră; fete și femei cari și-au aruncat o haină sau o broboadă pe umeri, în papuci și cu părul în desordine, aleargă de prin fundul curților înguste să vadă «un mort cu muzică».

Lume de toată mâna, servitori și servitoare cu și fără stăpân, muncitori, băieți de prăvălie și oameni fără de căpătâiu, femei bătrâne și bărbați cari au acelaș drum, își micșorează pasul și se alătură de cei ce merg pe urma moartei.

Ici colo, de sub storul pe jumătate ridicat, în mijlocul florilor ce împodobesc fereastra unei case de oameni cu dare de mână, doui ochi de cucoană tânără urmăresc alaiul, plini de o curiozitate foarte străină de părerea de rău.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

De altfel, simţimântul al întristării pare că nu prea stăpâneşte pe cei ce alcătuiesc convoiul. Mişcaţi numai la întâia privire — şi înduioşaţi, poate, — ei uită foarte curând că sunt pe urma unui mort, şi, cu comunicativitatea oamenilor din popor, leagă cunoştinţe între ei, se întreabă de sănătate şi îşi pun treburile la cale într'o convorbire care adeseori e direct tri vială.

Muzica a tăcut şi plânsetele femeilor umplu s'rada.

O ceată de derbedei, eşiţi de undeva dintr'o cafenea, se ţin cu răutate după trei nenorocite cari înoată prin sloată, cu rochiile strâmbe pe ele şi cu ghetele scâlciate în picioare. Fără îndoială ei le spun vorbe plăcute, căci la răstimpuri femeile îşi întorc capetele cu pieptănături umflate pe cari se văd funte roşii, şi-şi întind chipurile într'un zâmbet care le face hidoase.

Două bătrâne, cari sigur nu s'au mai văzut nici odată, s'au pomenit una lângă alta impinse de valul de oameni. S'au uitat amândouă la dricul alb, apoi s'a privit una pe alta, cu durere, cu mâna la gură.

— Vai! Doamne, ce ţi-e şi cu omul!

— Şi era tânără, sărăcuţa! fată mare!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Lacrămile le curg amândoror bătrânelor de parcă și-ar fi pierdut copilul sau sora.

La o răspântie, neamurile moartei, după datină aruncă un pumn de gologani. Copiii se reped să-i prindă; dau pe brânci în noroiu, îngenuchie, se încalecă îmbrâncindu-se.

Lumea privește la ei râzând, și râd și cele două babe mâhnite de adineauri; ele își uită durerea și fac haz de dracii de copii, cari-și prăpădesc hainele pentru un gologan.

— Auzi dumneata!..

După câți-va pași, cele două bătrâne se văita una alteia de scumpetea lemnelor.

Când muzica începe din nou să plângă, Adrian rămâne mai în urmă. Cortegiul se apropie de cimitir.

Lăsând în dreapta câmpul unde se ține târgul Moșilor — și pe care se vede acum, departe, clădirea de scânduri a pavilionului regal — jalnica ceată a trecut pe lângă moara lui Assan și acum ocolește pe o stradă la dreapta.

Pe aci e noroiu și lumea se strânge, se alătură de margini ferindu-se de băltoacele prin cari dricul se clatină și se tot saltă pe arcuri. Lumea tocmai tre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cea peste linia ferată a gării Obor, când prin mulţime, se văzu deodată îndesându-se, trudindu-se să iasă 'nainte o cerşetoare care, neavând decât un picior, îşi târa corpul schilod şi acoperit de sdrenţe, sprijinindu-se în doua beţe. Când dădu să treacă peste linia ferată, călcă greşit cu singurul picior pe care-l avea sau se sprijini rău în cele două beţe, aşa că acestea îi săriră departe şi ea căzu alături într'o mocirlă.

Intâmplarea pricinui o brutală veselie zgomotoasă, o dobitocească bucurie, în gloata din care mulţi oprindu-se în loc râdeau în gura mare.

Nimeni nu se găsi să ajute pe nenorocită să se ridice sau să-i aducă cele două beţe; ea rămase în noroi, mişcându-şi desnădăjduită braţele, târându-se pe pântece ca un animal ciudat, privind cu durere şi cu ură spre dricul care se depărtase şi pe care nu mai avea vreme să-l ajungă.

Lumea a pătruns în cimitir şi s'a înşiruit pe două rânduri, aproape de poartă. Aici, o femeie povesteşte altora dimprejur simpla poveste a moartei.

Fata era modistă; lucra la pălării pe un franc şi jumătate pe zi. Avea 18 ani. A murit de oftică

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cei doi tineri galbeni cari ajută acum să dea cosciugul jos din dric sunt fraţii ei.

Toţi se ridică în vârful picioarelor să vadă mai bine.

Moarta trece încet printre cele două şiruri, lividă, în rochia-i de mireasă şi cu flori de lămâiţă în păr; ochii îi sunt căzuţi în cap şi gura, cu buzele vinete desfăcute, parcă stă să râdă, parcă să plângă; patru inşi sprijină cosciugul pe braţe şi ea cu picioarele înainte, lunecă uşor, lin, sub trista lumină a acestui ceas în care soarele fără putere stă să scapete şi în care seara înghețată, fumurie, va începe să-şi cearnă umbrele şi durerile, pe aleea pustie, printre copacii firavi şi despuiaţi.

Acum se aude, din capelă, glasul preotului care cere milă pentru cea dusă. S'a făcut frig şi peste puţin are să se întunece.

In cimitirul deşert nu e pic de zăpadă şi Adrian, care n'a intrat în capelă, rătăceşte printre crucile de lemn — poeme de un tragic sguduitor.

Intr'un colţ, o ceată de copii şi câteva babe vâră mâna în tava de colivă certându-se. Mai la o parte, muzicanţii fumează stând în repaos aşteptând să cânte cel din urmă marş.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Peste tot e o suflare rece, ca a vântului morții, și un pustiu și o jale ce par' că iese chiar din pământul unde dorm înșiruite, atâtea vieți.

Zgomote din orașul îndepărtat ajung ca un oftat vag, în acest oraș de seară.

Și din locuri anumite, sfârșind și întregind acest nelămurit geamăt, se aude câte un plâns lung și amar al unei femei ce chiamă un suflet pierdut.

Vântul rece ia numai decât pe aripele sale această plângere, ducând-o departe, poate pe lumea cealaltă.

Adrian suferă adânc în această clipă în care simțimântul desăvârșitei zădărnicii omenești și nimicniciĭ omenești se alătură de cel al conștiinței unei eternități a firei vecinic neînțelese. Și de odată inima-i tresare și se strânge, prinsă par'că într'un clește de fier rece.

Din tufa uscată ce tremură lângă o cruce, aproape de picioarele sale, auzi un oftat amar și adânc, supraomenesc.

Întoarse capul cu spaimă și văzu pe o femee care 'ngenuchiată, aproape culcată la pământ, săruta țărâna unui mormânt, cu o patimă al cărui foc nu putea avea alt chip de înfățișare. Privind-o, Adrian simți că respirația i se oprește.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Sufletul tot îi fu cuprins de odată de un frig ca acel al morţii. Se minună şi nu putu pricepe cum de a ajuns el acolo în locul şi ceasul acela.

Şi de odată, iarăşi, ca venind din fundul îutunecos al pământului, şi glasul femeei se auzi amar şi stins, înăbuşit şi cu căldură nespusă, tremurător: «Copile! Copilul mamii!»

Atunci inima lui Adrian începu a bate nebuneşte, apăsată de durerea pierderei pentru totdeauna, durere pe care el o cunoştea şi o înţelegea..

Ingrozit, se repezi printre crucile strâmte ce-i stau în cale, sări peste morminte şi fugi pe poartă ca gonit de un blestem spăimântător.

Se aprindeau felinarele pe străzi.

Când intră în cel dintâiu restaurant care-i eşi în cale, viaţa din acea singură zi i se păru lui Adrian viaţă d'un veac. Işi simţea sufletul obosit, îmbătrânit. Şi din nou se întoarse acasă târziu, după miezul nopţii.

* * *

Zilele începură a-i curge iarăşi incolore şi sarbede cu nopţi lungi lipsite de orice putere de voinţă şi pline numai de o dureroasă visărie. Işi citea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

prin reviste vre-o nouă poezie, şi, în care trăia, rândurile tipărite sau căpătau sub ochii săi înţelesuri neaşteptate profunde, mişcătoare. sau îi apăreau ca nişte copilării ce-l făcea să se mire.

Viaţa acestui tânăr, care nu era niciodată la nivelul normal, era sau într'o stare de exaltare sau de deprimare.

Aci propriile-i fraze elegante. armonioase, îngrijit cizelate, îi deschideau orizonturi largi purtându-l spre lumi stranii de vis, aci aparenta insuficienţa a gândurilor sau aparenta sărăcie din ele îl făcea să privească mirat la numele său tipărit dedesupt, cu litere negre.

Nu înceta însă de a se analiza, în fiecare din aceste clipe şi adeseori, dându-şi seama de rătăcirea în care sufletul său se perdea, cunoscând lipsa de echilibru a vieţei sale, privea îngrijorat împrejur căutând. dreptarul de care avea trebuinţă.

In zilele întunecoase de iarnă se închideau în camera caldă şi, prins de un profund acces de bolnav sentimentalism, îşi risipea sufletul în zadarnice înduioşări şi oftări după o lume neştiută. Atunci scria.

Totdeauna după acele accese venea o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

BIBLIOTECA CENTRALĂ
„ASOCIAȚIUNII"
97

dureroasă senzație de [illegible] de [illegible] sărbătoare desăvârșită.

In aceste ceasuri, sensibilitatea sa căpăta o ascuțime neobicinuită care împrumuta un suflu de viață aparte fiecărui lucru dimprejur. Atunci căta în preajma-i sufletul cald și înțelegător care să-l ajute și să-l iubească.

Pe cine dorea însă?

Singur nu ar fi putut-o spune.

Privirile îndreptate spre trecut nu trezeau în el decât o vagă părere de rău și o temere neînțeleasă.

Nu se gândia la Maria Brădeanu, pe care părea că a uitat-o

* * *

Maria Brădeanu, însă, din clipa în care șezuse aproape de el, nu mai dorea altceva decât să-l vadă iar și să-i vorbească.

Dulcea nebunie, care o cuprinsese pe neașteptate, se menținea, ajutată de monotonia vieții pe care i-o oferea casa.

Intâmplarea făcuse ca el să-i apară ca făt-frumosul visului său din anii tinereții și tot întâmplarea făcuse ca el să-i vină înainte tocmai în vremea când sufletul ei de femee se simțise nedreptățit. Apoi frumoasa arătare pierise, se șterse dinainte-i.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

I se păru că a înţeles că bărbatul său n'o mai iubeşte.. Aceasta fu pentru dânsa pricina unei dureri nemăsurate.

In dragostea ce de la început şi pe neaşteptate se născuse în ea pentru Corneliu Adrian, cine ştie dacă nu fu şi acesta un imbold sau cel mai de seamă îndemn?

Şi iarăşi, cine ştie dacă pe lângă dreptul firesc al femeei, nu mai era, în această neaşteptată patimă, şi simţimântul de mulţumire al femeii părăsite care se se răzbună?

Avea puterea de a răspunde cu aceeaş măsură — şi egoismul omenesc, mai ales cel al femeii, nu cunoaşte o mai mare mulţumire.

Dragostea Mariei rămase însă o dragoste fără temeiu, diafană ca chipul şi simţirea ei. Intru începuturile sale nu era turburată de nici o umbră, ci plutea împrejuru-i, prin odăile tăcute prin cari trecea, pe cari aştepta să-l zărească trecând...

Iubirea ei fu dureroasă şi adâncă, pentru că era neîmpărtăşită.

Şi dragostea aceasta-i creştea mereu, căci nu-l putea vedea pe cel iubit, ci nu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mai numele lui ajungea până la ea scris sub niște versuri cari, răsărind dintr'o viață mâhnită și fără liniște, păreau un răspuns la durerea ei nemărturisită și neștiută.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

VI

Astă seară, după o zi ceţoasă, plouă cu nădejde ca la sfârşitul toamnei.

Pe trotuarele umede, oamenii trec ca nişte umbre; trăsurile aleargă, cu felinarele învăluite ca într'un zăbranic.

Pustiul şi noaptea de afară apasă greu asupra sufletului lui Corneliu Adrian; şi când în cele din urmă singurătatea îl face să iasă, se suie într'o trăsură care prin cernerea mărunţă a stropilor aleargă pe drumul noroios. In curând, pe asfaltul lucios al Calei Victoriei, copitele cailor se isbesc cu un zgomot înăbuşit.

La Teatrul Naţional, în faţa căruia se opreşte trăsura, o societate de binefacere a doamnelor din elita Capitalei a organizat o serbare în care se cuprinde şi reprezentarea, pentru întâia oară, a unei piese istorice a unui foarte cunoscut scriitor.

Sala e plină de lumină şi de stră-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lucirea toaletelor celor mai sus puse doamne din lumea mare.

Așezat în unul din cele dintâi staluri, Adrian are în spatele său pe un cunoscut, — un student la medicină, — cu care se salută în treacăt.

Imprejur, o scânteetoare risipă de rochii scumpe; piepturile albe ale cămășilor domnilor sclipesc înconjurate de negrul hainelor, pieptănături artistice și chipuri pudrate, umeri goi și gâturi albe, flori și giuvaeruri scânteetoare, și deasupra tuturor plutește un parfum tare și amețitor.

La un moment, se produce o vie mișcare printre toți cei de față. Toate capetele se întorc, lorgnoanele și binoclurile se ridică în dreptul ochilor.

A venit Principesa Maria sub patronagiul căreia e pusă serbarea festivă de astă seară.

Loja îi e plină de lumină. După ce și-a potrivit puțin părul, Principesa apare, albă, în cadrul draperiilor bogate de catifea, îmbrăcată simplu dar elegant cu pieptinii-i scumpi scânteind în părul cu reflexe gălbui și cu un splendid colier de perle la gât. A înclinat puțin capul, zâmbind, în semn de salutare, și s'a așezat. Când în această atitudine de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

repaos muşchii feţii au încetat de a fi încordaţi, chipul Principesei asupra căruia sunt aţintite toate privirile celor din sală, pare că are întipărită de suferinţă: Un gând fugar, un simţimânt de o clipă, îşi găseşte această expresiune exterioară. O doamnă de onoare se aşează în stânga sa şi spunându-i ceva aproape de ureche, fac ca toată faţa să i se lumineze într'un zâmbet, iar ochii albaştri răsfrâng în ei toată lumina din sală.

In vremea aceasta, binoclurile trec din mână în mână, apropind făptura Pincipesei de văzul doamnelor ce nu mai contenesc privind-o şi şoptindu-şi una alteia, cu surâsuri graţioase, cu elegante clătinări din cap.

Adrian ajunge să se simtă cuprins de o ciudată nemulţumire în acest mediu şi gândeşte la lipsa de exactitate a direcţiunilor de teatre, apoi la Maupassant care vorbeşte de lupta nervoasă a individului cu sufletul colectiv al mulţimei ce caută să pună stăpânire pe dânsul.

In stânga sa şade un preot tânăr, iar în dreapta un domn gras, cu părul alb, care dela venire nu şi-a întors capul înapoi sau împrejur — nici măcar când a venit Principesa — şi care tot citeşte într'un ziar.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ridicându-se deodată în picioare, cuprins de aceeaș neînțeleasă apăsare, tânărul își îndreptă cercetător privirea în spre una din lojile din dreapta sa, ca și cum cineva l-ar fi chemat pe nume.

Și în clipa aceea, liniștit, fără cea mai mică uimire, văzu chipul Doamnei Brădeanu care sta cu ochii ațintiți asupra lui, părând că îi zâmbește cu zâmbetul său de lumină. In spatele ei, în umbră, străin de tot ce se petrecea în juru-i, Emanoil vorbea cu un bărbat ce-i era aproape.

Când izbuti să dea cu ochii de Corneliu, după arătările Mariei, Brădeanu îi făcu semn să vină la el.

Suflerul intrase în cușcă și clopoțelul răsunase dând de veste că reprezintația e gata să înceapă când Corneliu Adrian, cu inima bătându-i de astădată tare sub stăpânirea acestei întâmplări neașteptate deranja un întreg șir de spectatori cari se ridicau vădit nemulțumiți.

Fu un moment ciudat acela în care fiul lui Sever Adrian intră în loja în care se afla Maria Brădeanu.

Cortina se ridicase și sala, cufundată în întuneric și tăcere, aștepta într'o liniște profundă, cu ochii pe scenă. Aci un vlăstar de domn bătea la porțile ce-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tătei în care tatăl său își avusese palatul, și apăreau oamenii de strajă, cari prindeau să-l iscodească.

Mâna Mariei Brădeanu tremura atunci când tânărul se plecă și o sărută.

Emanoil îi prezintă pe convorbitorul său, îi zise bunăseara în treacăt și cerându-și iertare îl rugă să țină de urât soției sale; apoi trecând iar în umbră, își continuă pe șoptite convorbirea începută.

Nu mai puțin ciudată fu pentru tânărul scriitor clipa următoare, în care Maria, oftând odată din adânc, își sprijini capul pe o mână închizând ochii.

Lângă ei, Brădeanu, abia șoptind, nu găsea destule cuvinte spre a-și arăta indignarea că voința națiunei fusese nesocotită de capul țărei care făcuse crima de a păstra un fel al său de a vedea, în împrejurările grele prin care țara trecea.

Pe scenă pribeagul de viță domnească vorbea de sus, în fraze îngrijite, — ca și cum ar fi ținut un discurs, — cu războinicii cari aveau să-i fie supuși.

Iar Adrian pricepând întreaga bizarerie a acestei clipe, privea spre femeea ce sta lângă el și neputându-și lua ochii de pe chipul ei îndureral, în semi-în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tunericul general, se simţea învăluit într'o căldură. Când privi iarăşi pe scenă avu deodată convingerea că vecina sa, aşa de frumoasă şi de henorocită trebue să-i fie scumpă.

Înţelegea bine că, părăsită şi uitată de bărbatul său, ea trebue să fie nefericită. Un simţimânt de cavalerism şi aducerea aminte că Maria Brădeanu îi fusese nespus de aproape în seara când o cunoscuse, îl făcură să i pară rău că n'a mai venit s'o vadă.

Şi în timp ce ea — îmbrăcată într'o rochie de mousseline alb cu dantelă de mătase — urma a sta mută, cu capul sprijinit pe mână ochii îi încercau să prindă ceva din visul ce se desfăşura pe scenă, aşa de străin din acea clipă.

Depărtatele şi slabele lumini ale rampei păreau că-i joacă pe figură, pe păr, pe gâtu-i de ceară fină, pe mâinile-i diafane goale până în cot. Inima-i bătea rar, slab, viaţa ei neînsemnată părea că se va stinge într'o uşoară răsuflare, aşa pierdută în această dulce aşteptare a unui fapt neînţeles.

Îl zărise pe Corneliu după ce cercetase cu privirea toată sala, cu deamănuntul; se uitase după el ca şi cum se aştepta să-l găsească, dorind să-l vadă,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

așa cum dela o vreme totdeauna și ori unde dorea.

Când a dat de el, când s'a încredințat că el e la câțiva pași, ochii i s'au umplut de o scânteere ciudată ce venea din adânc, de un foc mistuitor și, palidă la față, în gând l-a chemat pe nume.

Iar el s'a întâmplat c'a întors numai de cât capul, răspunzând la chemarea ei, chemare făcută doar în minte.,.

Imbrăcat în negru, ca de obicei, părea că acolo jos astă seară el e mai străin ca ori când; ochii săi aveau în ei o umbră de tristețe și fața îi era mai trasă ca altădată.

Stând acum lângă el, la o vreme, Maria simți că un val de sânge i se ridică în obraz. Adrian stăruia prea mult cerându-și iertare că și-a nesocotit datoria ce o avea de a căta s'o mai vadă.

O clipă, sufletul ei cinstit și vibrător tremură de teamă și de apăsare, gândind că el poate a aflat, că poate știe zbuciumul prin care a trecut în timpul din urmă. El îi vorbea așa de cald, așa de alipit de ea, în cât i se păru că simțământul pe care voia să-l ascundă până la moarte nu mai era o taină. Și atunci, ca prinsă de valurile repezi ale unei ape furtunoase, ea oftă: «E drept, nu ne-am

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mai văzut de mult... Dar cine e de vină oare?..

Spuse aceste cuvinte cu o intenţie specială aşa de plină de dorinţă şi de păreri de rău, încât tânărul nu răspunse. Nici n'o privi. Înţelese însă că sufletul ei ardea de multă vreme şi că-l chiema.

Adrian s'ar fi ridicat să plece. Nu putu însă, şi rămase pe loc, cuprins de dorinţa nebună de a-i săruta mâinele.

Abia când tânărul aduse vorba de însuşirile piesii ce se reprezenta, Maria găsi puterea de a-l întreba dacă are de gând să-i facă darea de seamă în ziar. Nu. Astăseară trebuia să fie acolo altcineva care avea această îndatorire; el venise mai mult gonit de singurătate.

In antract, după ce se schimbară câteva vorbe de salutare şi se întrebară de sănătate merseră împreună la bufet.

Maria şi Corneliu îşi reluară îndată locurile şi începură o convorbire care, atingând pe Principesă, lumea din sală şi apoi piesa ce se reprezinta, se opri asupra scriitorilor şi asupra vieţii plină de interes a unora.

Tânăra femee nu găsea un mijloc mai bun spre a-l face pe convorbitorul său să-i povestească despre viaţă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Adrian însă era şi prea mult simţitor ca să se arate lipsit de măsură şi nici nu-şi lua niciodată aer în ce priveşte situaţia lui de om de litere.

Aşa că, neînţelegând gândul Mariei, îi vorbi despre unii scriitori cunoscuţi sau despre cari citise.

Când ea îi spunea ceva, tânărul prindea şi sorbea cu drag blândeţea glasului, căuta mângâierile ochilor ei cari îmbrăţişau totul cu o stăpânită căldură, şi mişcată sub această undă a simţirei ascunse, el simţea că-l stăpâneşte din nou dorinţa de adineauri, dorinţa de a-i săruta mâna.

Ridicându-se cu greu, rămase cu privirea pierdută în gol, însă aţintită asupra ei, — văzând-o ca într'un vis, albă şi blând-surâzătoare în rochia-i luminoasă.

Când gura mică se mişcă, şi Maria, fiinţă dată înţelegătoare a nemărturisitelor lui dureri, îl întrebă — şoptind şi cu un zâmbet de mamă îngrijată — unde se gândeşte şi de ce e trist, el simţi cum se deştepta în el, limpede şi puternică trebuinţa arzătoare a unui cult, dorinţa unei veneraţiuni, care totdeauna trăise în viaţa lui ca o nevoie adâncă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Vorbind, căuta să pună în cuvinte ceva din adorare ce-i cuprinsese sufletul, şi aşezându-se pe un scaun, îi atinse mâna, din întâmplare, poate. Tânărul îşi ceru iertare, într'un cuvânt şoptit. Dar mâna ei cutremurată, ca întregu-i corp, s'a mişcat deodată, parcă fără voie, căutând-o pe a lui şi strângând-o.

Apoi nu-şi mai vorbiră nimic ci rămaseră muţi, cu ochii pe scenă, silindu-se să înţeleagă, dar mai ales păzindu-se fiecare de a mai vorbi, — ca şi cum îşi spusesră totul.

Amândoi păreau că-şi păstrează nişte scumpe comori ale inimei, cu grije şi cu teamă.

Cu o excepţională putere de transpunere şi de exaltare a fiinţei sale întregi, tânărul se simţi în această clipă plin de o adevărată şi adâncă dragoste pentru Maria Brădeanu.

Se întâmplase ca convorbitorul lui Emanoil, avocatul Naumescu, să aibă aceleaşi idei, şi, în tot timpul, amândoi bărbaţii nu făcură altceva decât să-şi arate indignarea împotriva Regelui, care arătase lămurit că, retrăgându-se guvernul care cârmuia, puterea va fi încredinţată altora decât conservator-democraţilor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Maria, care ca și Adrian suferea din pricina discuției celor doi bărbați, încercă să le schimbe direcția convorbirei, dar nu izbuti.

Pentru cei doui vorbitori, piesa și tot ce era împrejurul lor părea că nici nu există.

După cel de al treilea antract, ei nu se mai întoarseră în loje, ci rămaseră în bufet, unde găsiseră câțiva partizani politici.

Și în tot timpul acesta, Maria rămase împreună cu Adrian, amândoi foarte aproape cu corpurile și cu sufletele.

Femeea se simțea cuprinsă de un simțimânt care nu se poate asemăna decât cu liniștea pe care ți-o produce trecerea din întuneric într'o lumină vie.

Totuși inima ei bătea grăbit, neliniștită, simțind că va porni deacum spre ținte necunoscute.

Paliditatea chipului i se schimbă din când în când într'un trandafiriu adus de un val de sânge care părea că se înalță până la rădăcina părului și avea porniri neașteptate, repezi, de a se ridica din acel loc de primejdie.

Tăceau amândoi, înăbușindu-și simțiri pe cari le ghiceau, stăpânindu-și fiecare dorința de-a-și pleca fruntea pe u-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mărul celuilalt ca într'un fel de pierdere definitivă.

Uneori, Maria își mișca evantaiul cu o mână, încet, lin, să-și răcorească chipul aprins, și atunci pornea dinspre ea ca o ameţitoare adiere parfumată care-l făcea pe Adrian să închidă ochii, aspirând adânc.

Parfumul acesta exalat din evantaiul ce-l ţinea în mână, din părul ei, din albul dantelelor ca și din întreagă ei ființă, îi producea senzaţia zguduitoare a unei îmbrățișări pătimașe și-l făcea să se înfioare.

Rămaseră în toată vremea la oarecare distanţă unul de celalt. In loja strâmtă în care ședeau, un scaun de catifea roșie sta între ei, pus acolo cu voința lor, ca barieră, ca o apărare de care aveau nevoie.

Cel de al cincilea act se sfârși, târziu și, la eșire, singur faptul că era cu soția îl putu hotărâ pe Brădeanu să nu rămână în tovărășia unor cunoscuţi cari aveau de discutat.

Vremea se limpezise afară. Rămăsese o ceaţă ușoară, cu un fum împrăștiat, și prin depărtări alburii luna palidă lupta să-și croiască drum.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Se hotărâră să meargă pe jos, simţind nevoia de a face mişcare.

Maria şi Corneliu, aproape în acelaşi timp, se grăbiră să-l întrebe pe Emanoil de noutăţile politice pe cari le avea.

Amândoi se arătară foarte interesanţi de situaţie, deşi în sufletul său fiecare simţea că puţin îi pasă de ea. Făcură sforţări spre a vorbi ca oameni cunoscători în materie politică şi când Emanoil, cu aerul său de om care cunoştea totul, le dete lămuriri. Maria şi Adrian ascultară cu un interes pe care niciodată nu-l arătaseră pentru asemenea lucruri. Căci şi tânărul şi D-na Brădeanu făceau aceasta cu deplina convingere că nu mai au ce-şi spune, cu conştiinţa că prin privirea ca şi prin cuvintele schimbate şi mai cu seamă prin instictiva alergare a mânei unuia către a celuilalt îşi arătaseră tot ce aveau de arătat.

Noua grupare politică din care făcea parte Emanoil, părea că primise o lovitură dureroasă, încredinţarea cârmei ţărei altei grupări decât acesteia părea a avea pentru noua grupare urmări de o gravitate ce nu se putea măsura. Moralul se arăta zguduit.

Iată gândurile cari stăpânindu-l pe Emanoil, în clipa când ajunseră înaintea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

porței, îl făceau să intre în casă plin de neliniște și de griji în ce privește evenimentele politice pe cari le-ar putea aduce ziua de mâine

Maria simțea tremurând în sufletul ei presimțirea nelămurită a unui noroc pe care chemându-l de nenumărate ori și dorindu-l fără să-l cunoască, ar fi voit să-l îndepărteze acum când simțea că se apropie, arzând-o ca atingerea unei flacări.

Această presimțire trezea în ea un farmec care, îndată ce viața ei se va fi statornicit iarăși în formele-i obicinuite avea să-i fie dulce luminător zilelor de așteptare și nopților de părăsire.

Adrian, care nu primi invitația ce i se făcuse de a intra puțin, plecă singur îngândurat și el.

Un simțimânt pe care nu putea să nu și-l mărturisească acum, îl amețea de fericire și-l făcea să se simtă cuprins de o nețărmurită dragoste de sine-însuși și pentru tot ce era viață.

Ziua următoare Adrian nu eși deloc din casă. ci stătu închis într'o desăvârșită singurătate. O lumină vie se revărsase peste viața sa umplându-i-o de un farmec nou. Simția trebuință de a-și spune singur că e fericit și cântă, pă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rându-i rău că nu are mai multe mijloace de a-şi arăta adânca armonie ce domnea acum, stăpânind în lumea sa interioară.

Ceru să i se aducă mâncarea sus.

Se temu să se ducă la restaurantul unde mânca de obicei, nevoind să-şi mărturisească bucuria către vreun prieten pe care ar fi putut să-l găsească acolo „Ar însemna să arunc un mărgăritar în noroi" îşi zisea el, gândindu-se că ar putea să se destăinuiască cuiva.

Nimeni pe lume nu trebuia să cunoască această dragoste aşa de sfântă şi de fericitoare.

In adevăr, de astădată, la tinereţea anilor săi se adăoga limpede şi deplin conştiinţa depărtărei acestei femei, fapt care arunca asupra ei ca un văl ce o transfigura: apoi deosebirea dintre starea ei materială şi starea sa, printr'un moştenit simţ de respect pentru bogăţie, făceau din dragostea lui un adevărat cult.

Işi recunoştea bucuros un mare noroc de a se fi putut apropia de această femee şi de a fi putut să-i atragă luarea aminte.

Fără să-şi mărturisească, dragostea de sine însuşi creşcu prin aceasta, şi c-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

goismul său suferi în cele din urmă înţelegând că nu are putinţa şi nici dreptul să vorbească cui-va despre fericirea sa.

Pentru că Corneliu, cu o facultate proprie numai firilor asemănătoare cu a lui, nţelese în ce fel Maria Brădeanu era strâns legată de el sau că nu-i mai trebuia mult până să fie. Şi părea că tocmai din aceasta şi nu din altă pricină, e şi el legat de dânsa.

El răspundea acolo unei chiemări ce i se adresa, şi se'ncălzea, se aprindea din focul ce-l găsise acolo arzând. Uita că fără acest îndemn, paşii nu i s'ar fi oprit. Reuşi însă să creadă că voinţa lui personală contribuise la determinarea acestui fapt în mod direct şi conştient.

După amiază simţi o trebuinţă ciudată, şi anume nevoia de a-şi analiza simţimântul care-l stăpânea.

Ii era teamă însă că vrând să-şi lămurească această fericire şi pricinile ei, totul ar fi pierit şi viaţa i-ar fi rămas iarăşi pustie.

Dar în cele din urmă rânduri ce scrisese la studiul său asupra ultimilor ani de mişcare literară în ţară, regăsi neliniştea şi durerile adânci ale vieţei sale

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

din ceasurile în cari-i sosise scrisoarea în urma căreia cunoscuse pe Maria.

Clipele trăite în timpul din urmă se deşteptau cu lumea lor de gânduri şi de chipuri şi tânărului îi fu cu neputinţă să le mai oprească din alergarea lor.

O suferinţă sfâşietoare luă locul bucuriei de adineauri şi această nouă simţire îşi avu începutul în îndoiala sa de dragostea Mariei.

Nu putu acum să nu-şi spună că e legat de o femee care e soţia unui prieten al său, femee frumoasă, trăind într'o lume depărtată de a sa, şi care i-a răsărit în cale ca să-i umple sufletul de noui dureri.

Bunăvoinţa unei femei bine crescute şi cu sufletul impresionabil şi o întâmplătoare atingere a mâinilor lor, privirile ei mişcate, poate de privelişteа de pe scenă sau de o întâmplare petrecută cu un ceas înainte — iată semnele sigure după cari el ghicise o dragoste ce se născuse pentru el, dragoste pe care o făcuse deodată singurul rost al vieţii sale de acum şi de totdeauna. Cine putea să-l încredinţeze că această femee are pentru el altceva decât bunăvoinţa pe care orice gazdă trebuie să o aibă pentru un tânăr cu oarecare cultură şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

care niciodată n'a venit cu alte simţiminte decât acelea ale unui simplu cunoscut?...

In ce chip ar putea oare să deschidă vreodată vorba despre comoara de adoraţie ce se deşteptase în el în seara când oftase, pătrunsă de o durere necunoscută sau cine ştie poate chiar de dorul cuiva, care ar putea să nu fie el?

Iată, în clipa asta îşi aduce aminte un amănunt de cea mai mare însemnătate, amănunt pe care i se pare ciudat că l'a ascuns până acum, neîndrăznind să'l scoată înaintea judecăţei.

In vreo câteva rânduri, în timp ce vorbeau împreună, a avut impresia că ea îl ascultă aşteptând să-i vorbească despre altceva, încercând chiar să atingă un alt subiect de convorbire.

Se chinui aşa vreme de câteva ceasuri, în care zadarnic încercă să scrie sau să citească.

Vru să stea culcat în pat, cu nădejdejdea că se va linişti, dar fu nevoit să se ridice numai de cât şi să măsoare camera în lung şi în lat, fumând ţigară după ţigară.

Era aproape seară când o generală istovire nervoasă puse capăt pentru câtăva vreme zbuciumului său. Ziua de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mâine, cu necunoscutul din ea, îl durea ca una ce-l chema la o luptă sgudui-toare a întregei sale fiinţi.

Şi de astădată suferinţa sa luă înfăţişarea durerosului simţimânt pe care îl mai cunoscuse de câteva ori în viaţă, atunci când trebuia să se despartă de oamenii şi de locurile în mijlocul cărora trăise o vreme.

Obicinuit să-şi dea seamă de ceeace se petrece în sine, căută să găsească pricinile apăsării sale sufleteşti din acea clipă şi se gândi la debilitatea sa nervoasă, datorită secătuirii puterilor aceluia care îi dăduse viaţa. Gânduri turburi, probleme sufleteşti, despre ereditate, — pe cari în acest moment încercă — să le verifice asupra sa, — îl posomorâră aruncându-l ca într'o amorţeală.

Când se întunecă bine, porni pe străzi fără nici o ţintă.

Mâncă într'un local zgomotos unde mulţimea grăbită şi lumina vie îi măriră simţimântul de singurătate şi de nenorocire. Urmând a merge la întâmplare cu paşi rari şi fără să vadă pe unde umbla, dorind par'că să fugă cu totul de lume, îşi dedea seamă că are un aer suferind; se şi vedea par'că; a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cum dorea această suferință, care înălța sufletul.

Ființa se prinse iarăși a se mări, a lua proporții uriașe în ochii săi proprii, însă altfel decât adineauri. Dragostea sa, pe care de pe acum o vedea ursită a fi o dragoste mereu nenorocită, se schimbă într'un simțimânt de izolare din mijlocul mulțimei de care se depărtase, din rândurile cărcia părea că s'a rupt pentru totdeauna.

Rătăcind pe străzi singuratice își păru sie-și un exilat Domn al nopței întunecate își jertfi sufletul întreg pe rugul nobilei și închipuitei sale dureri și vorbi stelelor cari sclipeau ca niște ochi de aur din cerul înalt...

Cine știe, poate că era nevoie de această nenorocire, doborâtoare și de neînlăturat, spre a-i liniști viața spre a-i potoli nebunești le avânturi și a face din el un om întreg!

El pricepe bine că viața îi e legată strâns și pentru totdeauna de acea femee care, în frumusețea ei duioasă și strălucită, fi va tot fi mereu departe fără să-și mai aducă vreodată aminte de el.

La ce-ar mai căuta s'o vadă, când știe bine că ar fi să-și sfâșie sufletu'n zadar?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Are să-i îngroape chipul în inima sa, care va deveni astfel un altar al iubirii prea înalte şi pline de dureri. Şi în fiecare seară rugăciunea ce va adresa acestei icoane va fi plânsul său de om singur, a cărui tinereţe şi viaţă 'ntreagă vor trece lipsite de orice căldură şi de orice rază de noroc...

Corneliu se oprise 'n loc şi respira foarte grăbit gândindu-se astfel; aproape se înneca. Deodată simţi pe obraz o o picătură fierbinte, într'o atingere repede.

Dacă nu şi-ar fi simţit numai decât ochii umezi, ar fi zis că un fulg leneş de zăpadă venind de sus din cerul de sticlă, s'a rătăcit şi s'a topit atingându-se de focul obrazului său...

Nu, n'are să se mai ducă s'o vadă, deşi dorinţa aceasta îi copleşeşte sufletul...

Dacă el fuge acum de străzile singuratice din care pare că nu mai ştie să iasă şi dacă s'a hotărât să treacă pe la geamul casei în care ea trăeşte, o face numai ca să-şi dea seama mai bine de durerea înduioşetoare şi sfântă ce i-a fost dat să-l zdrobească în viaţa aceasta; o face numai ca să-şi spună încăodată şi să se încredinţeze că nu are nimic de nădăjduit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

După cele două trăsuri ce stau în faţa porţei lui Brădeanu şi după geamurile luminate ale salonului, se vede că are lume.

Umbre tremură trecând în fugă şi conturându-se pe perdele, se ridică sau se aşează, iar Corneliu Adrian stând nemişcat pe trotuarul opus, aşteaptă şi pândeşte, oftează şi iar aşteaptă să vadă umbra ei. Nu-şi dă seama că că i-au îngheţat picioarele şi că au trecut zece minute de când tot priveşte umbrele ce joacă pe pânza perdelelor.

Deodată tresare. Iat-o! E sigur că e ea. O siluetă subţire şi înaltă, cu spatele spre stradă. I se pare că-i vede chipul de copilă zâmbind celor de faţă prietenește călduros şi cu o nespusă graţie, cum nimeni nu mai zâmbeşte pe lume. Prima lui grije este să se ascundă, grăbit, înapoia unui pom, — ca şi cum ea ar fi putut să-l vadă.

Ochii lui o sorb şi-i tremură sufletul să n'o scape, iar mintea i-o înfăţişează întreagă, aşa cum o văzuse, albă toată şi blândă, stând în picioare la măsuţa din mijloc, rânduind cu mâna-i fină ceştile de ceai pe tava al cărui alb strălucitor sclipeşte sub lumina lămpei. Şi-apleacă acum capul spre dreapta. A pie-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rit! O, fericitoare şi'ndepărtată arătare!...

Cu chipul îndurerat şi cu ochii în foc, înălţat în vârful picioarelor, aşa a rămas tânărul, cu privirea ţintă spre geamul care strălucea viu în negura aspră a nopţii de iarnă.

Când, după câţiva paşi, oprindu-se şi-a aruncat ochii 'napoi să mai vadă odată casa, a rămas uimit; din crengile negre şi subţiri ale unui pom dela poartă, luna mare, galbenă şi turtită ca de o lovitură de pumn, îl cerceta cu o privire plină par'că de păreri de rău, de o durere adâncă ce nu se poate spune.

Nebunia începuse în sufletul singurului fiu al lui Sever Adrian. El se'ntoarse acasă păşind repede cu noaptea'n suflet şi cu ochii înotând ca într'o apă fierbinte.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

VIII

Lupta Marici Brădeanu cu patima care punea stăpânire pe ea fu dela început o luptă plină de curaj şi de sfâşiere sufletească.

Femeea cinstită, pusă înaintea primejdiei, pe care o chemase fără voia ei şi care acum era la un pas de ea, se răsvrătise şi voia să fugă departe, să rămână ascunsă şi să ispăşească 'n tăcere şi'n lacrimi multe greşeala inimii ei.

O milă nesfârşită o cuprinse de omul care-i era soţ neştiutor.

Il învăluise în privirile-i de femee vinovată.

Şi-şi mărturisise păcatul de zece ori într'o zi, desnădăjduită că el nu vede nu înţelege.

Se cufundase cu îndârjire în tot ceeace e grije măruntă şi istovitoare într'o casă.

Dar îşi dădu curând seama că, neajutată de nimeni, lupta ei e luptă zadarnică.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi nu se mai împotrivi, în cele din urmă. Păcatul visului o cuprinsese'n braţele lui mincinoase de lumină şi parfum.

Intrcagă-i viaţă luase o înfăţişare nouă necunoscută până atunci, — din clipa când privirea sa se ţintise plină de dureri nemărturisite asupra privirei lui Adrian.

Glasul ei de atunci, plin de mâhniri şi dorinţi care creşteau în taină, o făcuse să-şi dea seama că iubirea învinsese slaba-i voinţă de femee.

Şi din seara aceea neuitată în care el îi fusese aşa de aproape, fiece lucru din afară, fiece gând al ei avea un farmec misterios ca şi cum tot ce vedea, tot ce simţea, sau cugeta, era făcut numai prin sufletul, prin ochii şi prin fiinţa lui Corneliu. Fiinţa lui îi era totdeauna aproape.

I-adevărat că Doamna Brădeanu simţi o mare greutate dându-şi seamă că trebue totuşi să trăiască viaţa de până acum, care i se părea nespus de searbădă şi de mărginită.

Ea dori o viaţă mai plină de fiinţa ei, care până azi ocupase un loc aşa de neînsemnat, mai plină de bucurii ale sufletului său, plină de simţirile neaştep-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tate şi turburătoare ale femeei care iubeşte.

Această lume nouă şi plină de un farmec pe care-l ghicea şi-l simţea atrăgător ca o dulce otravă ce omoară încet şi cu visuri dulci, nu-i dăduse însă puterea să păşească spre dânsa fără să tremure.

Ea fusese cuprinsă, cum arătarăm de o grije mare.

Şi viaţa ei lăuntrică, înfloratâ, se trezi în încordări şi rătăciri nesfârşite.

A doua zi după ce-l văzuse pe Corneliu la teatru, avu impresia că sub picioarele sale s'a deschis o prăpastie pe care dintr'un moment în altul o mână din afară putea s'o desfacă larg încât s'o înghită pentru totdeauna.

Conştiinţa acestei primejdii creştea în ea cu cât creştea bănuiala că Adrian a înţeles-o şi o iubeşte şi el.

Încercă în cele din urmă să se liniştească spunându-şi că va fi tare.

Înţelegea că nu va putea să se lipsească de Adrian şi de iubirea lui, fără de care credea acum că viaţa i-ar fi lipsită de singura lumină.

Dimpotrivă, va căuta să-l vadă, din când în când şi să-i vorbească; dar îi va fi totdeauna o prietenă şi nimic mai mult.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Hotărârea de a-l ține pe Adrian la o anumită depărtare, ascunzând față de el simțirea care o stăpânea, fu singura și cea dintâi hotărâre puternică pe care o luă în liniștita sa viață ce până acum trecuse lipsită de simțiri tari și de situații serioase.

Spre a nu-și călca această hotărâre, întrebuința toate mijloacele ce le avu la îndemână.

Mai întâi, grija care o cuprinsese o făcu să se cufunde într'o mare tăcere.

Își măsură vorbele ce rostea, temându-se par'că pururea ca nu cumva cineva din cei ce-i erau aproape să priceapă taina plină de durere pe care o ascundea, exaltarea ei fericită.

Ținu apoi casă deschisă, primind și făcând vizite prietenelor de demult și celor pe care și le făcu în urmă. Cu mult entuziasm primi să figureze într'o societate de doamne a cărei scop era păstrarea religiei și desvoltarea simțimântului național.

Nu trebui însă multă vreme până când să găsească aceste preocupări ca apăsătoare pentru starea ei de suflet.

Rămase acum în casă, a cărei grije o purta foarte de aproape, ocupându-se de lucrurile cele mai neînsemnate și în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cari până atunci nici nu se gândise măcar.

Ţinu de scurt servitorii. Începu să picteze şi să brodeze şi rămase ceasuri întregi la piano unde sufletul îi era totdeauna în voie şi ochii umezi.

Prinsese multă dragoste de acest instrument, cu care în anumite ceasuri părea că vine să vorbească. Nu izbutea însă să găsească bucăţi triste cari, deşteptându-i amintiri din trecutul senin şi frumos, o umpleau de durere acum când pacea inimei sale era dusă pentru totdeauna.

Inima 'ei închisă plângea în aceste melodii; notele se alăturau de la sine când grave, prelungi, amare, când subţiri, cristaline, mărunte, repezi ca un hohot de plâns desnădăjduit.

Intr'unul din asemenea ceasuri, ascultând o asemenea melodie, Emanoil, stând în biurou, păru că înţelege neliniştea femeei sale:

Fără să fi fost auzit de Maria, el se opri în pragul salonaşului şi o privi cum şedea, cu spatele spre uşe, cu capul sprijinit pe o mână — şi desigur cu ochii plini de lacrimi.

Apropiindu-se el îi puse uşor mâna pe umăr.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Femeea tresări ca şi cum ar fi fost surprinsă în cea mai vinovată atitudine şi se ridică deodată, palidă, privindu-l cu nişte ochi ce păreau că se roagă de iertare.

— Draga mea, — îi zise bărbatul aşezându-se pe un scaun şi stând şi el lângă dânsa, — tu suferi. Lucrul se vede bine atât din atitudinea ta cât şi din faptul că-ţi plac asemenea bucăţi ciudate.

Femeea încercă să zâmbească, să-l încredinţeze de contrariu.

— Cum îi zice acestei romanţe? întrebă Emanoil.

De astă dată Maria ridică din umeri, cu hotărâre.

— N'are nume, răspunse ea, dar ar putea foarte bine să se numească «Dorinţa morţei».

Răspunsul acesta îl nemulţumi pe Brădeanu care, ghicind complexitatea stării de suflet a femeei sale, nu se putea opri la pricinile ei.

Frământările sufleteşti, mai ales cele ale sufletelor de femei, erau lucruri pe cari el, orcâtă bunăvoinţă ar fi avut, nu le-ar fi putut pricepe şi nici admite.

Fu de părere că Maria citeşte prea multe romane sentimentale din care pricină şi-a zdruncinat sistemul nervos.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

O sfătui să iasă regulat în fiece zi, să nu mai citească.

Atunci femeea își chinui mintea și găsi mereu nimicuri interesante cu care-și trecea ziua și parte din noapte, nădăjduind mereu că în cele din urmă va izbuti să'năbușe încă glasul inimei care-și cerea drepturile așa de târziu și cu atâta putere necruțătoare.

Nu avu niciodată curajul de a-și mărturisi fățiș, un gând dulce și plin de teamă pe care-l simțea totuși dormind în adâncul ființei sale, gând care nu se potrivea deloc cu lupta desnădăjduită pe care o ducea: Ar fi durut-o neînchipuit de mult dacă ar fi reușit în această luptă, dacă s'ar fi stins în inima sa această dragoste vinovată care părea totuși că-i umple viața de o curăție și de o înălțare nebănuită până atunci.

Adeseori, după un șir de nopți nedormite, pierdute în visări dureroase, i se părea că firea întreagă i s'a prefăcut și că întreaga ei ființă nervoasă plutește acum pe deasupra lumii de care, ne mai legând-o nimic, ar fi voit să se despartă definitiv.

Lupta aceasta nervoasă îi alungase ușoara rumeneală a obrazului și-l adân-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cise ochii în cap, stingându-le încetul cu încetul lumina strălucit are.

Gura mică i se făcu şi mai mică, vrând par'că să nu se mai deschidă, temându-se să nu mărturisească luminoasa ei nebunie ca e ar fi făcut să deschidă prăpastia ce-i sta subpicioare.

Dornoala ei privire căta acum numai în gol în vreme ce, călcând cu grije, nenorocita se temea să nu deştepte o umbră duşmană care nu mai voia s'o slăbească de fel, urmărind-o ziua şi noaptea fără încetare.

Maria se trudi câtăva vreme până să înţeleagă că această fiinţă duşmană nu era decât bărbatul său.

Din ziua când acesta îi vorbise căutând să afle pricina suferinţii sale, femeea îl văzu ochii străini şi obosiţi cari urmărindu-i fiece mişcare şi înţelegând-o, par'că îi cereau socoteală.

Vedenia aceasta urmă s'o turbure şi să-i apară foarte puternică; femeea vinovată îl vedea aevea pe Emanoil, cu chipul lui aspru şi slăbit, cu bărbuţa ascuţită pe care şi-o lăsase dela o vreme. Soţul avea, pentru starea ei nervoasă anormală, înfăţişarea unui duşman care, ştiind foarte bine că e prea târziu, vine totuşi să-i ceară un lucru lăsat în păstrare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Simțimântul acesta ajunse la Maria din ce în ce mai puternic, încât, tremurând când auzea pașii bărbatului său, se gândea să scape de el, să se ascundă.

Emanoil Brădeanu, însă, nu vedea și nu simțea nimic. Avea omul atâtea treburi pe cap, încât foarte greu s'ar fi putut hotărî să piardă vremea pentru niște toane femeești. Pe urmă i se părea că Maria care nu mai era un copil și care avea destulă libertate, n'avea nici o nevoie de îngrijirile sale.

Soția sa se simțea uneori cuprinsă de o adâncă milă disprețuitoare pentru el care trăia o viață așa de searbădă și de chinuită. Alte ori i se părea că singură ea e vinovată de nenorocirea sa și a bărbatului său, pe care n'a știut să'l facă s'o înțeleagă.

Și atunci o cuprindea o nesfârșită părere de rău că în clipa când a 'ntrebat-o de ce suferă, ea n'a avut puterea să-i mărturisească totul.

Când durerea o stăpânea prea mult și dorința de a scăpa de acest chin era mai mare, își privea soțul în ochi, cu o uitătură stranie și plină de neliniște arzătoare.

Aștepta atunci ca el s'o întrebe încă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

odată ce are, pentru ca arucându-i-se la picioare, să-i spună totul, sigur că ar fi mărturisit totul, pentrucă încet-încet chipul dorit al lui Corneliu gonea din sufletu-i figura aspră și cercetătoare a bărbatului său, arătându-i-se iarăși ca odinioară, începutul și sfârșitul a tot ce viața sa a fost sau ar fi dorit să fie. Lucrul acesta i se întâmplase în câteva rânduri când fusese singură și căzuse pe gânduri. Și tresărise, înspăimântată, când se surprinsese în acele clipe, sufletul plin de o vie bucurie.

Emanoil însă nu văzu, nici nu întrebă. Iar soția sa n'avu puterea să-l oprească în loc să-și mărturisească vina.

Ea plânse îndelung cu capul îngropat în perne. Apoi această față a crizei sale trecu, făcând loc unei răsvrătiri a sufletului ei cinstit și neștiutor care voia cu orice chip să ia o hotărâre.

Îi fu rușine că nu s'a gândit mai de mult la aceasta.

Până acum nimic nu era pierdut; nimeni nu știa nimic. Taina era întreagă în sufletul său, ascunsă adânc.

Maria, ajunsă în acest punct, își făcu iluzii asupra tăriei sale. Se crezu destul de puternică spre a plânge nevăzută de cei dimprejur și a ascunde tăria patimei sale.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

O întâmplare lovi cu putere, răni conștiința ei rătăcită pe cărări întunecoase: Bărbatul îi comunică într'o zi că se duce să-l vadă pe Adrian, despre care a auzit că de câteva zile e bolnav în casă...

Și, printr'o amăgitoare părere, care în mintea sa luă înfățișarea unei sănătoase judecăți, femeea ajunse să ia o hotărâre de care trebuia să se păzească mai mult decât de oricare alta, o hotărâre care însemna întâiul pas făcut spre pierzanie.

Având ca punct de sprijin tocmai această falsă judecată, pe care o vedea ca o dovadă de tărie, în chip instinctiv ea simți nevoia de a-i vorbi lui Corneliu Adrian.

Și când nu mai putu scoate din sufletul său această hotărîre, mintea sa se sili s'o justifice, s'o arate ca bună și de neînlăturat. Pentru aceasta, simți nevoia de a ști ce anume are să-i vorbească tânărului.

Lămurindu-i cât mai bine cu putință, mărturisindu-i durerea ei și tarea legătură care o apropia de el, căzând la pieptul său, la picioarele lui — așa cum slaba inimă o îndemna să facă, — însemna să se piardă, să moară...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Atunci, de ce să se ducă spre el?

Nu încolți de loc în mintea sa gândul că putea prea bine să nu se ducă de fel, că nimeni și nimic n'o silește.

Ci primind din nou cu bună și neapărată această trebuință de a alerga, să-l vadă și să-i vorbească, își spuse că arătându-i nenorocirea sa, va găsi puterea de a-l ruga să plece, să nu-i mai vină niciodată în casă, nici să-i mai iasă în cale.

Era încredințată în această clipă, că, fără să plângă, va avea tăria de a face apel la sufletul lui pe care îl credea ales și a-i cere ca din acea zi drumurile lor să apuce în două părți deosebite, ducându-l pe fiecare în altă parte, cu amintirile și cu fericitoarea sa iluzie.

Hotărârea aceasta, ca toate hotărîrile luate după un îndelung zbucium sufletesc, avu darul s'o liniștească. Se simți mai ușurată. Fu acum ca o corabie fără pânză și fără cârmă, care, deși în primejdia de a fi asvârlită și înghițită de furtună, nu mai e totuși ținută de un vârtej năpraznic care amenință s'o sfărâme în loc.

Ea luneca acum înainte pe valuri. Încotro, Dumnezeu știa.

Lupta se sfârșise.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Printre lacrimi, Maria Brădeanu cerca să-şi facă curaj, încredinţându-se că va avea puterea să iasă învingătoare, în vreme ce un glas dinăuntru îi spunea că totul e pierdut.

Glasul acesta părea uneori că e chiar glasul lui Corneliu, care, chemat în voie, în această clipă, de către sufletul ei în delir, sta în pragul uşii privind spre ea cu ochii lui mari, negri şi tăcuţi cari cuprindeau în ei o lume de dorinţi triste, o lume de fericiri visate.

Simţimântul de uşurare al Mariei o îndemnă în cele de pe urmă să iasă din casă.

O apucă dorul de aer şi de oameni, pe care părea că nu i-a mai văzut de o veşnicie.

Toată noaptea ninsese. Drumurile erau acum acoperite de un strat gros de zăpadă care strălucea sub lumina slabă a soarelui.

Pe la ceasurile trei după amiază, Maria ceru sania să meargă spre şosea.

Aci, vreme de două ceasuri, o lume sănătoasă şi plină de viaţă vorbi sufletul ei chinuit. Fu mulţumită de faptul că găsi natura adormită sub vălul ei alb, — găsind o asemănare între aceasta şi starea inimei ei bolnave.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Aerul rece îi readuse roşul obrajilor palizi şi umezeala ochilor uscaţi de veghie; gura îi lumină tot chipul într'un zâmbet sfios; ciripitul unui stol de vrăbii gureşe şi sclipirea zăpezei îi înseninară sufletul.

O surpriză cu totul neaşteptată îi era pregătită însă Doamnei Brădeanu la întoarcerea acasă.

Adrian fusese pe acolo cu un ceas înainte şi voise să-i vorbească

Venind, el întrebase întâi de Emanoil, cum şi era firesc. Aflând însă că acesta nu-i acasă, ceruse servitorului să-l anunţe Doamnei. Când auzise că Doamna a ieşit singură cu sania şi că, probabil, s'a dus le şosea, se arătase, par'că, foarte mirat.

In urmă voise să lase o carte de vizită pe care scrisese ceva, dar şi-a luat seama şi a plecat.

Turburarea Mariei fu de astădată fără seamăn. Din nou, ziua de mâine o apăsa cu durerile pe cari i le pricinuia o nebunie împotriva căreia lupta atâta.

Lipsa sa de acasă îi apăru ca pricina unei nenorociri de nemăsurat, fără ca totuşi să-şi dea seama de ce anume.

Avea conştiinţa că a pierdut pentru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

totdeauna un prilej în care ar fi luat o hotărâre ce i-ar fi limpezit definitiv situaţia şi care ar fi scăpat-o de cea mai grea povară pe care a simţit-o vreodată. Căci iubirea pentru Adrian tresărea din nou cu putere în sufletul ei.

Emanoil, care astăseară se întâmplase să vină de vreme acasă, fie că fu mai puţin prins de gândurile sale, fie că-i fu izbit de atitudinea femeei sale, o întrebă din care pricină a şi eşit astăzi după amiazi, voind să mai respire.

In vreme ce Brădeanu îi făcea de astădată stăruitor propunerea pe care i-o mai făcuse şi rândul trecut, — de a se duce undeva să petreacă iarna, de pildă la Nizza, — femeea se retrase în camera sa, unde se lăsă în prada unei arzătoare păreri de rău

Dacă ar fi fost acasă, ar fi putut da ochi cu Adrian şi, deşi cum şi-a spus de alâtea ori că e datoria sa să fie, i-ar fi ţinut scurta dar mişcătoarea cuvântare pe care şi-a spus-o în gând de douăzeci de ori poate până acum. La urmă, cu un gest mândru, cu capul sus ca o regină, i-ar fi strâns mâna, zicându-i adio, pentru totdeauna.

Aşa se gândea Doamna Brădeanu, simţind că-i arde capul şi că-i tremură

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tot corpul. La răstimpuri, o dureroasă îndoială părea că vrea s'o cuprindă.

Momentul hotărîtor al luptei fusese aşa de aproape şi el făcea să încolţească acum în inima femeei teama că s'ar fi putut să n'aibă curajul să zică acest adio.

Şi, la îndoiala aceasta care făcea să-i bată inima repede, adăogându-se iarăşi gândul că s'ar fi putut totuşi să-şi recâştige liniştea vieţii, suferinţa ei creştea într'un chip sfâşietor.

Ce-o fi vrut să scrie?...

Iată o întrebare care o face pe Doamna Brădeanu să se oprească şi să cugete îndelung. E uşor de crezut că nimic altceva decât două-trei vorbe de salutare.

Dar inima ei, lăsând să vorbească într'însa nelipsitul şi nemărginitul amor pr priu al femeei care iubeşte, îl spunea limpede că s'ar fi putut să fie vorba şi de altceva.

O curiositate nemăsurată şi aproape convingerea că ar fi avut dovada că Adrian o iubeşte, umplură de aşteptă întreaga fiinţă a Mariei, luând focul oricărui simţimânt de mai înainte.

Ce-o fi vrut să scrie? se întreba ea pentru a zecea oară, ridicându-se şi apoi aşezându-se din nou.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Deodată se opri în loc, stătu o clipă pe gânduri, apoi dădu fuga la Emanoil care era în biurou.

Acesta, plecat desupra unor hârtii, nici nu o simţi când intră.

— Te întrerup, îi zise Maria, încercând să zâmbească.

Bărbatul întoarse capul, aproape cu mirare şi-i arătă un scaun.

— Dă-mi voe să te întreb dacă eşti ocupat astăseară.

— Cu nimic, îi răspunse Brădeanu, dar de ce mă întrebi?

Doamna Brădeanu stătu câteva clipe la gânduri vrând par'că să găsească cuvintele.

— Mi s'a făcut dor de muzică şi aş voi să mai văd ceva lume, să mă mişc, zise ea, silindu-se din nou să zâmbească.

— Ştii că şi mie îmi place muzica...

— De aceea voiam să te rog, dacă ai voia să ieşim puţin astăseară.

Brădeanu fu fericit de această propunere, de oarece şi el îşi simţea spiritul foarte obosit şi ar fi dorit să iasă.

— Bucuros, răspunse el, stăpânindu-şi un căscat. Numai dă-mi voie să-ţi fac şi eu o rugăminte. Imbracă-te repede.

— Mâne ăm astăseară în oraş, adăogă ea, şi rosti numele unui restaurant din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

calea Victoriei, unde cânta o orchestră renumită.

Doamna Brădeanu e gata. In faţa oglinzei îşi trece pudră pe obraz şi-şi potriveşte o viţă de păr care-i cade în faţă. Ochii îi licăresc şi par'că privesc în gol. Mintea ei călătoreşte prin lumi depărtate, întrebându-se din nou:

— Ce-o fi vrut să scrie?...

Când Emanoil se aşează lângă ea în sanie şi caii porniră în fugă, Maria se miră de curajul său şi simţi că-i ard obrajii.

Pentru că voia să-l vadă pe Adrian. Se ducea la acel restaurant, nu pentru că dorea să audă reputata orchestră ce cânta acolo, ci fiindcă îşi adusese aminte că Adrian îi spusese că el de obicei mănâncă seara acolo.

Dorea acum cu patimă să-l zărească la o masă, ca din întâmplare, şi să-i poată vorbi.

Era hotărâtă ca mâine să se ducă din nou, dacă nu l'ar fi putut vedea astăseară. S'ar fi dus o săptămâna dearândul, poate.

Şi de n'ar avea norocul să-l întâlnească astăzi, se va simţi totuşi fericită să cunoască locurile în cari el îşi trăia parte din viaţă, să stea pe unul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

din scaunele pe care el şedea, să respire din aerul pe care-l respira el.

* * *

Ce voise să-i scrie Corneliu Adrian?

La drept vorbind, nu voise să-i scrie nimic. Zbuciumul prin care trecuse şi pe care-l cunoaştem, urmase să-l stăpânească în celelalte două zile, sub înfăţişări mai mult sau mai puţin asemănătoare.

El văzuse curând nimicindu-i-se tarea hotărâre de a nu mai vedea pe Doamna Brădeanu de care-l lega o dragoste atât de aprinsă.

Şi avu de luptat acum tocmai împotriva acestei vii dorinţi de a o vedea, temându-se ca nu cumva să-şi desvălue sufletul.

Indoiala încă îl stăpânea când a pornit spre ea dornic s'o vadă, dar hotărît să nu rămână mai mult decât timpul trebuincios spre a-i zice bună ziua şi a lua noutăţi despre sănătatea ei şi a lui Emanoil..

Când a ajuns însă şi-a aflat dela servitori că Doamna a ieşit de aproape două ceasuri şi că sania a dus-o la şosea, s'a produs în sufletul lui o zguduire

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nervoasă neașteptată, o învălmășeală ciudată.

Și anume, și-a spus întâi că speranța cea mai frumoasă pe care aproape plângând a ascuns-o în cea mai mare taină, în adâncul inimei sale frământate — speranța că Maria, poate, în singurătatea ei se gândește la el — a fost o curată prostie. Amorul său propriu simțise o mare mângâiere în păstrarea acestei nădejdi până în clipa din urmă, când avea să se convingă poate că visul său e o reaii ate.

Acum vede cât s'a înșelat lăsând acest gând să răsară cald în inima sa.

Faptul că această femee ese singură să se plimbe cu ania la șosea, de bună seamă e o dovadă că nu poate fi vorba de suferi ță din pricina dragostei.

Fondul de răutate care doarme la baza oricărei vieți omenești s'a ridicat deodată îndemnându-l să-i scrie două rânduri.

Repede, însă, tânărul a înțeles că gestul nu e demn, și, scriind, îi arată Doamnei Brădeanu că având astăzi drum spre ea, a trecut cu dorința de a-i zice bună ziua.

Punea aceste ultime cuvinte cu credința că ele pot fi o mustrare, — prin

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

aceea că ar umple-o poate de păreri de rău.

Când întinse servitorului plicul, își luă seama, și-l lăsă în buzunar, spunându-și cu răutate că e de prisos o poliţeţe ca aceasta.

A plecat clătinând capul și zâmbind cu amărăciune, ca omul ca e a întâmpinat una din cele mai mari dezeluzii.

Orgoliul și egoismul care-l stăpâneau se arătau acum limpede sub forma neașteptată a acestei păreri de rău.

Mintea sa exaltată o învinovăți deadreptul pe Maria Brădeanu pentru singura pricină că n'a găsit-o plânsă și suferind de dorul lui, — așa cum își închipuise și cum i se părea că ar fi trebuit s'o găsească

Ar fi trebuit s'o găsească bolnavă. El nu i-ar fi mărturisit nimic, dar ar fi citit în ochii Mariei o nemărginită și pătimaș înclinaţie pentru el. Atâta i-ar fi ajuns

I se părea că are un drept necontestat la aceasta. Așteptările îi fuseseră însă înșelate, și acum, disprețuind firea Mariei pe care o găsea ușuratică, tânărul scriitor disprețuia tot neamul femeiesc laolaltă.

Chipul în care căuta mai pe urmă să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se mângâe fi fu un nou izvor de durere. N'avea să se mai ducă niciodată pe la Brădeanu. Ce să mai caute în casa aceasta în care i s'a dat o lovitură aşa de crudă şi în care a învăţat să cunoască ce lemei trebuie să pui pe simţirea unei femei?...

In această stare de spirit, după vreun ceas de rătăcire, Adrian se simţi bucuros observând că e ceasul mesei.

Intrând în restaurantul unde mânca uneori seara, se aşează la una din mesele încăperei din fund, în care, din sala din faţă, intrai suind trei sau patru trepte de parchet. Se ridică dela masa unde se aşezase, simţind că astăseară nu va putea rămâne singur; privind împrejurul său apoi, se fixă la o masă unde erau trei prieteni. studenţi de cari în această clipă se simţi foarte apropiat.

Ca un nenorocit în dragoste ce era, noul venit vorbi celor trei prieteni sentenţios şi enigmatic, şi se crezu în drept să bea mult.

Părând că-i respectă durerea de care-l vedeau stăpânit şi pe care par'că o 'nţelegeau, cei trei tineri. Işi aduseră şi ei aminte de pricini de acum sau de altădată care i-au făcut sau ar fi pu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tul să-i facă să sufere, şi toţi patru se porniră pe vorbărie şi băutură,

In vreme ce mâncau, vinul negru venea în sticle băşicate însoţite de maxime latineşti, de urări nemţeşti. Sticlele se goleau în ciocniri grăbite şi uitarea, gonind filosofia pesmistă, făcea loc veseliei celor ce stau la masă cu Adrian.

In toată încăperea aceasta, plină numai de bărbaţi cari mai mult beau de cât mâncau, — cei ce mâncau, şedeau în salonul de jos, — singur Corneliu era cu sufletul posomorât,

Cei patru prieteni erau la al treilea rând de sticle când Maria şi Emanoil Brădeanu intrară în salonul de jos, plin de lumină. La mesele aşternute cu un alb strălucitor, doamne în blănuri scumpe şi în toalete luxoase, stau alături de ofiţeri şi domni îngrijiţi.

Sunt deasemenea aci artişti şi oameni de litere, cari şi-au făcut un punct de întâlnire în acest local.

Masa pe care Doamna şi Domnul Brădeanu o găsiră liberă era aproape de intrare în sala de sus, — aceea a băutorilor...

Lăutarii alergau cu arcuşul pe coarde, tremurându-l subţire şi repede-repede. Cântau, în vreme ce Maria, cercetând

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu privirea întregul salon, încredințată că Adrian nu-i acolo, se întreba din nou:

— Ce-o fi vrut să scrie?

Deasupra mesii celor patru tineri părea c'a început să se coboare de sus ca o ceață, fără vreme ce pe ochii acestora se așeză un fel de abur. Luptând cu această toropeală, tinerii vorbesc din ce în ce mai tare, de parcă ar fi la cine știe ce depărtare unul de altul, și inimile li se umplu de o veselie zgomotoasă și îndrăzneață.

Imprejurul lor, cu cât trece vremea, cu atât se ridică glasurile mai tare și se face mai des fumul de tutun, în această încăpere a cărei căldură se ridică deadreptul la cap.

Cornel u, alături de ceilalți trei prieteni cari acum vorbesc în gura mare, întâmpină o mare greutate străduindu-se să-și păstreze figura de om suferind, față de care simte cu părere de rău că ar cădea în vulgaritate. Și soarbe mereu, înghițind în silă, spre a nu rămâne mai prejos decât tovarășii săi, — deși de multă vreme știe că ei nu poate să bea.

Tinerii se aud vorbind mereu zgomotos, lovind cate unu cu pumnul în masă, spre a da mai multă greutate spuselor sale.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Despre ce poate vorbi tinerețea în asemenea ceasuri, dacă nu de femei?

In chipul cel mai natural, s'a ajuns la subiectul acesta, pe care nimeni nu l'a căutat anume.

La un moment, când vinul tare i-a împăinjinit ochii și l'a înfierbântat, simțind că nu mai poate păstra înfățișarea distinsă și rezervată ce ți-o dă stăpânirea unei dureri adânci și nemărturisite, Cornelin Adrian spune două vorbe, golește un pahar până în fund și izbucnește într'un hohot de râs căruia îi urmează un ropot de aplauze, o ploaie de vorbe crude la adresa femeilor, și apoi iar un potop de aplauze.

Și e atunci o ploaie de cruzimi, aruncate asupra femeilor a căror dragoste plătită o cunoscuseră.

Bărbații de pe la mesele apropiate observă în treacăt, sublinițind cu un zâmbet, această explozie de tinerețe și de animalitate bărbătească excitată de alcool

Cu amândouă coatele sprijinite de masă și cu ochii la paharul gol de dinainte-i, Adrian e stăpânit acum de o stare de suflet cu adevărat bolnăvicioasă; simte nevoia să strige din răspunderi și să bată cu pumnul în masă. Această

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nevoie e izvorâtă din ne'mplinitele-i dorinți din vremea din urmă, din bolnăvicioasele istoviri sentimentale împotriva cărora puterea înfocată a vârstei se ridică acum. Ea e pricinuită în sfârșit de faptele petrecute în acea zi, fapte cari, — socotea el, — îi dădeau dreptul să dispreţuiască pe femei,

Glasurile tari, îndârjite, ale bărbaţilor de lângă el îl încurajau, făcându-l să se simtă oarecum ruşinat de slăbiciunea care-l ţinuse într'o lume atât de falsă ca aceea a simţimintelor sale de până acum.

Aceste glasuri îi dădeau acum puterea să spună despre femei, — el se gândea anume la Maria Brădeanu — lucruri şi vorbe de care a doua zi avea să roşească, amintindu-şi-le.

Tovarăşii săi de masă, cari cunoscuseră desigur, mai mult dragostea de rând a femeilor plătite, înfierbântaţi de alcool simţeau nevoia de a le murdări, pe acestea şi pe toate femeile laolaltă.

O nebunie generală îi apucase, fiecare dându-şi silinţa să pară mai rău şi mai îndrăzneţ decât i-ar fi fost din fire.

Împrejurul lor, la acest ceas târziu al nopţii, în aerul luminos, greu şi plin

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de fum, stând cu paharele dinainte şi cu privirile pierdute în gol, grupurile de bărbaţi dela celelalte mese fumează povestindu-şi amintiri de demult, simţiri stinse — legaţi între dânşii de un simţimânt duios şi chemător al unor vagi regrete.

Tovarăşii de mese se fac prieteni prin însăşi faptul acestei apropieri şi ascultând cu un aparent interes, pe feţele lor se întipăreşte zâmbetul sterotip şi moale al omului care a băut.

Fiecare clatină capul în semn de încuviinţare a celor ce aude, deşi vorbele ascultate nu fac decât să trezească în conştiinţa infirmă slabe începuturi de idei, n'au puterea de a se lega între ele.

Paharele se ciocnesc des şi în murmurul continuu al glasurilor care sună deopotrivă de tare şi de indiferent, râsetele zgomotoase ale celor dela masă unde şade Adrian se deslipesc ca o notă aparte, ridicându-se deasupra tuturora.

În salonul de jos deşi sufletele erau aceleaşi, poza, eleganţa şi ţinuta îngrijită a omului bogat şi cu creştere făceau să lipsească aerul de vulgara intimitate şi de bună voie începerea de sus.

Aci se bea şi se mănâncă mai cu grije.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Doamnele își mișcau grațios degetele încărcate de inele, iar buzele subțiri se înmuiau în pahare cu mulță drăgălășie, ca și cum s'ar fi știut observate.

Când nu se auzea orchestra cântând, se făcea liniște. In țăcănitul furculițelor și al cuțitelor izbite de farfurie, în șoaptele celor ce mâncau, doar câte un râs studiat, ca la teatru, pornea dintr'un colț al salonului. Cucoana care râdea astfel, întrerupând liniștea cuviincioasă, era totd'auna extravagant îmbrăcată și cu prea mult fard pe obraz, — lucruri asupra cărora voia par'că să atragă luarea aminte.

Regulat, părând că vrea să-i facă pe cei de jos să le pară rău, din încăperea băutorilor, a cărei ușe era deschisă, pătrundeau glasuri pline de bună voie și de tinerească și ispititoare veselie.

Brădeanu se așezase lângă masa unui cunoscut, un locotenent de vânători.

Chestiunea dreptului de vot al ofițerilor era o chestiune dezbătută pe larg de ziare, în vederea apropiatelor evenimente politice. Autoritățile superioare militare interziseră participarea ofițerilor la vot, măsură care stârnise numeroase discuțiuni în rândurile acestora.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Vorbind cu acest cunoscut, Brădeanu băgă de seamă la o vreme că soția sa nu mai mânca, ci rămăsese dusă pe gânduri.

Când soțul său o întrebă dacă dorește ceva, Maria tresări, ca deșteptată dintr'un vis și lămuri că voia să cheme să mai aducă vin.

Întoarse însă numai decât capul, spre a nu se observa roșeața care-i cuprinsese obrajii.

Pricina însă pentru care ea rămăsese pe gânduri, uitând să mai mănânce, era cu totul alta.

I se păru la o vreme că recunoaște glasul lui Adrian în râsetele ce se auzeau așa de aproape de ea și așa de tare încât o supărau

Femeea se făcu roșie ca o cireșă, apoi tot chipul i se îngălbeni când se gândi că e acolo, că stă la o masă de aproape, numai la câțiva pași, despărțit de ea numai printr'o bucată de zid.

Se miră și nu-i veni să creadă, apoi se întristă când se gândi că el poate să râdă și mai alos să râdă așa de tare, într'o vreme ca aceea.

Nepăsarea tânărului, care părea că nu se gândește la ea, o dură tot așa cum pe tânăr îl durase faptul că ea nu se gândește la el.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Orchestra prinse acum a cânta valsul din «Faust», ceeace o umplu de ciudă pe Maria, ea rămase cu urechia la glasurile din încăperea vecină, tot nevenindu-i să creadă că Adrian în adevăr e acolo.

Niciodată mişcătorul vals din «Faust» nu i s'a părut mai oribil ca acum.

Intr'un rând, crezu că aude iar limpede glasul aceluia pentru care îşi mintise bărbatul aducându-l aci.

Arcuşurile alergau tremurând pe coarde iar viorile plângeau cu patimă adâncă în linistea desăvârşită. Toţi tăceau, pricepând, sau făcându-se că pricep aceste suspine îndumnezeite de sufletul unui artist. Pentru acei cari nu înţelegea această muzică, era un anunţ, scris cu litere mari, care ruga publicul să păstreze tăcere în timpul executării bucăţilor muzicale.

Singură Doamna Brădeanu asculta tremurul propriei sale inimi, cu urechia încordată mereu şi aproape tremurând de spaimă.

Dragostea pe care o avea pentru tânăr îl ridica pe acesta mai pre sus în ochii femeei, care nu putea îngădui o imprudenţă şi o scoborâre ca aceasta. Omul pe care-l văzuse deosebit de cei-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lalți trebue să fie mai mult decât un om, să n'aibă nici o slăbiciune să fie desăvârșit.

Și totuși, ghicind adevărul, mintea ei spăimântată îl vedea în mijlocul câtorva inși, palid și cu ochii aprinși, amețindu-se, lăsându-se prada simțirilor sale furtunoase și rătăcite...

Când oftările dureroase și pline de simțiri zguduitoare se stinseră și viorile amuțiră, când fiecare ascultător păru că răsuflă și se așeză mai bine pe scaun cu un simțimânt de ușurare, din încăperea din fund glasurile care râdeau așa de sgomotos se auziră din nou apri: se.

Cineva bătu tare în masă, cu paharul sau cu o sticlă, așa cum se bate în cârciumi.

De astădată Corneliu Adrian cerea să se aducă vin.

Atunci Maria Frădeanu, nemai putându-și stăpâni bătăile nebunești ale inimei, și nedându-și seama de ce face, avu o pornire să se ridice de pe scaun și să alerge spre el.

Îl văzu cu ochii minții suferind de o durere pe care o simțea fără s'o cunoască, și-i veni să plângă simțindu-l singur și fără un suflet care să-i vină în ajutor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Fiinţa ei întreagă se sbuciumă amarnic sfâşiată de o grije mare pentru sănătatea lui de tânăr aprins şi neştiutor. Ar fi voit să plângă la picioarele lui şi să-l roage dacă are puţină mila sau stimă pentru ea, să nu mai bea.

Dar înţelegând numai decât situaţia in care se afla şi care o împiedica de a spune măcar o vorbă aceluia pe care acum îl iubea cu desnădejde, pe care nu-l putea vedea să-i facă un semn de înţelegere deşi era numai la câţiva paşi, îşi apăsă mâna pe inimă, stăpânindu-se să nu strige.

Curând inima aproape încetă de a-i mai bate, şi fu năpădită de o nemăsurată amărăciune, când aceleaşi glasuri se auziră cântând de operetă de un gust îndoelnic şi ale cărui cuvinte Adrian părea că nu se sfieşte a le pronunţa:

Din nou vru să se ridice şi să iasă numai decât. In clipa aceasta însă auzi iarăşi glasul aceluia pe care aşa de mult îl dorea.

Corneliu Adrian, de astădată recita din «Veneră şi Madonă» de Eminescu.

Glasul lui cald părea plin de un foc neobişnit, şi Maria tresărea, recunoscând vibraţiile glasului care trezise în ea o lume de speranţe cari se năruiseră aşa pe neaşteptate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

„...Astfel eu pierdut în noaptea
unei vieți de poezie.
Te-am văzut femee slearpă,
fără suflet, fără foc,
Și-am făcut din tine-un înger
blând ca ziua de mugie
Când în viața pustiită
râde-o rază de noroc...“

Câteva aplauze răzlețe și strigăte de «bravo» subliniară cele din urmă cuvinte.

Atunci ca aiurită, femeea rămase țeapănă pe scaun, abia mai respirând, încercând să-și dea seama de starea de suflet a lui Adrian, pe care-l plângea acum mai mult ca oricând.

Versurile următoare se auziră, mai aprins, însoțite probabil de gesturi largi.

„...Ți-am dat palidele raze
ce 'nconjoară eu magie
Fruntea îngerului geniu
— îngerului ideal;
Dintr'un demon făcui sfântă
dintr'un chiot simfonie
Din ochirile-ți murdare
ochiu-aurorei matinal...“

Emanoil Brădeanu, care observase mișcarea de adinauri a Mariei, și care credea că se plictisește, găsind pe urmă că e și târziu — strânse mâna locotenentului care se retrase la masa sa sa-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lutând respectos, și chiemă la plată.

În această clipă unu din chelneri făcea cunoscut conducătorului orchestrei că un grup de tineri îl roagă să cânte romanța lui Eminescu «De-acuma nu te-oi mai vedea».

Maria înțelese că nimeni altul afară de Corneliu Adrian nu putea cere acest lucru.

Palidă la față și i se părea că viorile cântă trista romanță anume pentru ea care pleca pentru totdeauna de lângă Corneliu, pe care nu va mai avea să-l vadă.

Ieșind, femeea aruncă în urmă-i o privire plină de o imensă și zadarnică desnădejde.

În sanie, alături de bărbatul său, își apăsă din nou mâna pe inimă, apoi amândouă mâinile pe ochi, stăpânindu-se să nu plângă cu hohote.

A doua zi dimineața, — după ce în câteva rânduri o făcuseră cu anticipație, — toate ziarele anunțau cu litere mari un eveniment însemnat, care însă nu surprindea pe nimeni: se retrăsese guvernul și șeful partidului bătrânilor fusese împuternicit să alcătuiască noul cabinet.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Această retragere a guvernului, precum spuserăm, nu era pentru nimeni un lucru neașteptat. De o lună de zile, gazetele de opoziție nu mai făceau altceva decât să afirme că e cu neputință rămânere,—și să cate a dovedi aceasta. Campania întreprinsă era una din cele mai energice, și rezultatul ei se putea cunoaște dela 'nceput.

Pe la ceasurile nouă dimineața, un automobil se opri la poarta lui Brădeanu. Din el scoborâră doui bărbați cari-și trimiseră cărțile de vizită. Primiți numai decât, stătură împreună de vorbă vreo jumătate de ceas, după care Emanoil plecă cu ei.

La amiazi, un om aducea Doamnei Brădeanu o scrisoare prin care soțul sau o înștiința că, în urma unei înțelegerei luate cu mai mulți amici și în vederea alegerilor, pleacă pentru două sau trei zile în Moldova, la moșia lor, unde îl cheamă interese de seamă.

Maria Brădeanu puse scrisoarea la o parte, după ce-și aruncă ochii în fugă pe ea, aproape fără să'nțeleagă ce cuprinde.

Pricepea numai un lucru: că va fi singură câtăva vreme.

Și sufletul i se umplu de odată d: o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

adâncă mulțumire, ca aceea pe care o simți când, apăsat de o durere care ți-a zdrobit sufletul, ești lăsat să-ți cercetezi suferința și să plângi în voie. Era aproape recunoștință pentru acela care pleca.

La masă, mâncă puțin. In singurătate, conștiința nenorocirii sale desăvârșite și de neînlăturat crescu.

După masă, în liniștea unei zile posomorâte în care părea că iar va ninge, simți nevoia adâncă de a se duce la biserică să se roage. O cuprinsese o vie părere de rău că a pierdut deprinderea de odinioară de a se ruga regulat, deschizându-și inima înaintea lui Dumnezeu.

Aceasta i-ar fi fost de mare folos, i-ar fi fost singură mângâiere azi.

Singur Dumnezeu, cu puterea lui neasemănată, i-ar putea arăta calea cea dreaptă, dându-i putere făcându-o să-și regăsească liniștea.

In turburarea care-i stăpânea spiritul, n'avu totuși puterea să iasă din casă.

Sună și dădu poruncă să nu fie primit nimeni. Apoi, închizându-se în odaia sa, aprinse candela la icoana Fecioarei Maria și căzu în genunchi înaintea ei, cu mâinile împreunate, iz-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bucnind în hohote de plâns care-i cutremurau tot corpul şi sufletul în adâncurile lui.

Astfel rămase vreme de un sfert de ceas, vărsându-şi focul şi, cu lacrimi cerând ajutorul Mamei care-şi văzuse Fiul murind pe cruce.

Printr'un foarte firesc proces sufletesc, în această desnădejde a sa, ca şi Maria căreia se ruga, Maria Brădeanu plângea un suflet care se ducea de lângă ea, — sau care părea că se va duce, — şi care-i era drag ca viaţa sa.

Rugăciunea aceasta nu era decât o foarte dureroasă mărturisire a iubirii sale, — către întristata Marie care o privea din îmbrăcămintea sa de aur — şi către sine însuşi. Se recunoştea înlănţuită, şi neavând puterea să ceară maicei lui Dumnezeu să-i aducă iubitul, o ruga să-i dea puterea să se stăpânească, să fie tare până la sfârşit, să se ascundă undeva.

Cu această hotărâre, Doamna Brădeanu se ridică. Trecuse criza şi desnădejdea sa părea că găseşte în acest chip un fel de aşezare.

Se spălă şi-şi potrivi părul, apoi trecu în salon, stăpânită de acelaş gând să ia o hotărâre definitivă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Seriositatea acestei clipe, de care Maria își dedea seamă, o umplu de o grije deosebită. Merse încet spre canapeaua pe care șezuse alături de el, și se așeză, părându-i-se cel mai nimerit loc pentru un asemenea scop.

Și, în loc să ia hotărîrea care trebuia să-i limpezească viața sau să o scape într'un fel din nenorocire 'n care se afla, Maria Brădeanu se pierdu în gânduri.

O dragoste fără zăgaz îi ardea sufletul, alungându-i-l spre o lume de dorinți vinovate și născând în ea o adâncă înduioșare..

In salonul cufundat într'o lumină cenușie, stând pe canapea cu capul sprijinit pe-o mână, Maria, îmbrăcată într'un capot *vert-nil* cu flori mari albe, pare o statuă, atât de nemișcată.

Lumina zilei, care se sfârșește luptă cu pulberea tristă a nopții ce năvălește cu încetul prin geamuri. Icoane senine ale trecutului răsar, ca înfățișate de o voință străină, prinzându-se 'n tovărășie cu turburătoarele simțiri, cu nebunia clipei de față.

In această îmbinare, ele alcătuiesc o poveste ciudată, fără început și fără sfârșit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

BIBLIOTECA CENTRALĂ
ASOCIAȚIUNII
SIBIIU

Gândurile infirme aleargă, se ciocnesc și se încrucișează; pete de întuneric le despart; și în aceste răstimpuri de o clipă pâlpâirile sfioase ale unui sâmbur de lumină abia se [illegible], luminând sufletul bolnav al Mariei.

E scânteerea din urmă a vieții care se stinge, sau e mângâetoarea nădejde a unei liniști care, poate, va veni?...

Inima cea fără de putere a femeei plânge în această dureroasă stare în care, căutând cu grijă și cu durere 'nprejur, nu vede sprijinul care i va fi aproape spre a o apăra de atâtea primejdii nevăzute care o pândesc.

O teamă neînțeleasă aruncă un văl greu ca noaptea asupra vieții sale singuratice. Nemai putând îndura această apăsare ce se manifestă printr'o suferință fizică chiamă și dă ordin să se aprindă lămpile.

Acum e lumină și căldură și un parfum ușor de violete plutește în această încăpere în care, spre a-și simți sufletul întreg, femeea înțelege că ar trebui să fie și altcineva.

Ce-o fi făcând acum?...

Privirile i se pierd iarăși în gol, în lumi străine, spre faptele petrecute aseară dar care-i par trecute de un veac.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Revăzu sala plină de lume, de lumină şi de veselie; auzi din nou râsetele zgomotoase, aproape necuviincioase cari, ca aseară, îi sfâşiau inima, ca impunsături de pumnal.

Pe lângă simţimântul de grije pe care nu se putea opri de a-l avea pentru tânăr. Maria se simţi oarecum jinduind libertata desăvârşită de care se bucură bărbaţii.

In această clipă, femeea păru că are percepţia clară a superiorităţei bărbatului, căruia societatea îi îngădue şi-i recunoaşte dreptul pe deplin la lucruri împotriva cărora morala şi buna-cuviinţă se ridică.

Fu plină de părere de rău gândindu-se că şi Corneliu Adrian se foloseşte de aceste libertăţi. Dar gândul acesta o dură numai întrucât înţelese că tânărul avea la 'ndemână toate mijloacele de a sta departe de ea şi de a o uita, fără să sufere,

I se păru că lumea zgomotoasă pe care o văzuse aseară se face deasă şi sgomotul asurzitor creşte împrejuru-i, aşa că ea nu mai poate nici să-l audă nici să-l vadă pe Corneliu, care e înghiţit ca de nişte valuri tumultoase.

In această clipă, dorinţa de al vedea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pe tânăr o stăpâni cu atâta putere, încât numai noaptea apropiată de afară o făcu să'nțeleagă că ieșind ar săvârși o imprudență.

Gândul că tânărul ar putea să fie bolnav, pe lângă că o apasă, dar nici nu mulțumea trebuințele sufletului său, și pentru a douăzecea oară Maria Brădeanu căuta să 'nțeleagă pricinele ciudatei stări de spirit a lui Adrian. El era aseară plin de un venin și de un amar pe care nu numai că nu i-l cunoștea, dar de care nici nu l'ar fi crezut în stare.

Deodată, o bănuială răsări în mintea femeei. Și, ca la venirea unui vânt furtunos care dărâmă și risipește totul, așa pieriră din sufletul Mariei toate imaginile nelămurite — și simțimintele de grije și de durere aproape maternală, — la singura ivire a gândului că Adrian suferea poate din pricina altei femei care pusese stăpânire pe el.

Se ridică, învinsă zdrobită, neștiind ce hotărâre să ia. Și rămâne așa, în picioare, în dreptul ferestrei, cu cotul sprijinit de o etajeră.

Și atunci, ce minune vede deodată, aievea, cu proprii săi ochi, de începe inima să-i bată așa de tare încât pare

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

că are să-i spargă pieptul?...

Părând că ascultă iarăşi de adânca chemare pe care inima sa o îndrepta către el cu desnădejde, — Corneliu Adrian răsări aievea; sub lumine felinarului din poartă, acum se vedea scoborând din trăsură.

Tânărul suise scara, şi un servitor tocmai îi spunea că Domnul nu-i acasă, precum primise ordin, când Maria, aşa cum era îmbrăcată, palidă de emoţie, se arătă în uşe încercând să-şi ascundă turburarea într'un zâmbet.

— Emanoil e dus, spuse ea. Eu, precum vezi, păzesc casa.

Corneliu, îngrijit ca totdeauna, scuzându-se de vremea nepotrivită la care venea, îi sărută mâna, uimit de albeaţa braţului ce răsărea ispititor din mâneca largă şi înflorită cu dantele.

Cu ochii strălucitori de lacrămile ce-i umpluseră până acum, Doamna Brădeanu zâmbea mereu, silindu-se să-şi recapete stăpânirea de sine.

După ce intrară 'n salon, femeea îşi ceru iertare de ţinută, apoi, nemai având puterea să spună ceva, rămase tăcută.

Adrian, apăsat şi el, scoase ceasornicul şi-l puse la loc în buzunar după

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ce-l privi în treacăt; dacă însă l'ar fi întrebat cineva cât e ceasul, ar fi trebuit să-l scoată din nou.

— E, în adevăr, foarte nepotrivită vremea acestei vizite zise tânărul însfârşit.

— Poate că da, poate că nu. răspunse Maria, mulţumită ea singură de acest răspuns, care-i păru foarte potrivit pentru circumstanţă.

— S'a constituit noul guvern, şi simţiam datoria să viu să-l văd pe Emanoil, adăogă Corneliu, privind-o drept în ochi.

— Da, răspunse Maria, maşinal, — şi totuşi păru surprinsă de această noutate, ca şi când atunci o afla întâi. A căzut guvernul...

— Cred însă că Emanoil nu prea e mulţumit de chipul cum s'au aranjat lucrurile.

— In adevăr, răspunse Maria, îmi închipui că nu e deloc bucuros.

Amândoi rămân tăcuţi, strâmtoraţi, văzându-se nevoiţi să vorbească de lucruri străine de sufletul lor; şi fiecăruia îi e greu să'ncerce să schimbe.

După puţină vreme, Doamna Brădeanu îşi aduce aminte că e gazdă şi se simte datoare să cate a da curs unei convorbiri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Mi-a făcut cunoscut, urmă ea, că se duce la moşie... De acolo, se va duce la Iaşi unde va sta două-trei zile... Are afaceri. Destulă frământare de acum. Poate ceva mai cu rost decât până astăzi... Cine ştie...

— Precât mi-aduc aminte, Emanoil are să-şi pună candidatura de astădată...

— Unul din fruntaşi, avocatul Naumescu la sfătuit s'o facă, îl cunoşti pe Naumescu, ţi-a fost prezentat la teatru...

— Da, Naumescu, îl ştiu.

Şi amândoi îşi aduseră aminte de simţimintele lor din seara când fuseşeră aşa de aproape.

— Intr'o scrisoare pe care Emanoil mi-a citit-o, şi pe care o am pe măsuţa din dormitor, Naumescu îi arată bărbatului meu că are mari şanse de reuşită în alegerile ce vor începe în curând.

— Va candida, desigur în Moldova.

— Da, în judeţul unde avem moşia. Oamenii de pe moşie şi din împrejurimi par a avea multă dragoste pentru Emanoil care e în adevăr un suflet bun. Afară de aceasta, îndemnurile celor ce-i sunt aproape cred că-l vor hotărî să 'ncerce. Naumescu îi scrie că ar putea spune că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

BIBLIOTECA CENTRALĂ
A „ASOCIAȚIUNII"

e sigur de izbândă. Am scrisoarea lui în dormitor...

Bucuroasă că a găsit prilej să se ridice și să scape de sub privirea lui arzătoare, Doamna Brădeanu zâmbi din nou trecând pe lângă tânăr, și se îndreptă spre camera de dormit.

Când o văzu depărtându-se, Corneliu, ca și cum o putere tainică îl lega de pașii Mariei, se ridică și porni în urma ei.

Uimit de cât de frumoasă o vedea, o urmă hotărât prin antreu, și ajuns în camera de dormit, stătu în picioare, alături de ea, citind scrisoarea pe care Maria o ținea.

Strâmtorată din cale-afară de a vedea pe tânăr în această încăpere în care n'avusese puterea de a-l opri să intre, femeea e uimită și aproape nimicită de îndrăzneala lui. Obrajii îi ard într'o dogoare vie care o face să se simtă plină de spaimă și să-i zvâcnească inima tare.

N'are curaj să-i spună nimic și nu știe cum să lasă să se depărteze de el.

Cu gâtul și cu brațele goale, cu părul bogat strâns într'un coc în creștetul capului, astfel că i se vede gâtul alb, ea stă așa de aproape de el încât își simt respirația unul altuia...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Corneliu şi-a ridicat ochii plini de flăcări şi a zărit ceafa ei albă, a văzut albul cearşafurilor, şi parfumul turburător din prejuru-i i-a întunecat mintea.

Intinzându-i scrisoarea, el a făcut o mişcare vrând par'că să-i prindă mâna şi s'o tragă spre sine.

Atingerea mâinilor i-a cutremurat pe amândoui ca un curent electric.

Maria a priceput primejdia, şi, aproape într'o săritură, a ieşit, având impresia că i s'a smuls din braţe.

In salon, au stat de vorbă, pe canapeaua pe care au şezut seara când s'au cunoscut. Vorbeau încet.

Privirile lor scânteietoare se feresc să se 'ntâlnească. Sub lumina vie a lămpilor, cu chipurile palide, glasul abia li se aude.

— Emanoil nu-i aci, şi prin urmare nu-i poţi prezinta condoleanţele dumitale, zise Maria silindu-se să zâmbească. Vom vorbi, aşa dar, despre noi. Ne-ai căutat ieri, la o vreme când eu ieşisem, nesimţindu-mă tocmai bine şi dorind să respir.

Ea zicea *ne-ai* căutat, şi nu *m'ai* căutat, voind să ascundă în ochii tânărului nădejdea că el venise anume pentru dânsa.

— Da, răspunse Corneliu, şi mi s'a spus să eşti la Şosea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

El o privi cu un aer întrebător, stăpânit încă de amara îndoială de ieri.

— Mi-a părut nespus de rău că nu m'ai găsit. Mă mângâiam însă cu gândul că trebue să revii, de oarece odată, într'o seară, mi-ai făgăduit-o.

Tânărul vru să răspundă ceva, dar Doamna Brădeanu îi luă vorba, privind drept înaintea sa.

— Astăzi, par'că te aşteptam să vii.

Şi adăogă, în şoaptă:

— Poate că dacă n'ai fi venit dumneata, aş fi căutat eu să te văd... Mi-a părut nespus de rău ieri...

O singură privire pe care Corneliu o aruncă spre convorbitoarea sa îl încredinţă de adâncul adevăr cuprins în vorbele ei.

Şi atunci simţi o nețărmurită părere de rău pentru insultele ce-i adresase acestei făpturi care-l iubea şi care, — se vedea bine, — suferise şi suferea în adevăr pentru el. Înţelese cât a fost de nedrept, şi regretul ce-l năpădi fu atât de mare încât îi veni să îngenuncheze înaintea ei şi să-i sărute marginea îmbrăcămintei, mărturisindu-şi vina şi cerându-i ertare.

Părând că înţelege lupta lăuntrică ce se dedea în el, Doamna Brădeanu vru să pară indiferentă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ea sună şi ceru să se servească ceai. Apoi îl întrebă pe Adrian:

— Dumneata ce-ai mai făcut? Ce mai noutăţi în viaţa dumitale sau în afară?

— Noutăţi în afară, răspunse tânărul, nu prea cunosc. Afară de retragerea guvernului, nu mai ştiu nici una. Mă interesează prea puţin această viaţă din afară.

— E şi firesc, răspunse Dăamna Brădeanu, ca scriitor, să te intereseze în primul rând propria dumitale viaţă.

— Şi această viaţă a mea urmează a fi, ca totdeauna, o rătăcire fără ţintă sau un vis ciudat...

— O rătăcire sau un vis care îşi are frumuseţile lui... O păsărică mi-a spus că toţi aceşti trişti rătăcitori îşi uită adeseori durerile într'un chip aşa de vesel cum n'ar putea-o face alţii.

Corneliu o privi nedumerit, aducându-şi aminte de nebunia de aseară.

— Nu înţeleg...

— Vreau să spun, lămuri D-na Brădeanu, că bărbaţii au la îndemână atât de plăcute şi atât de numeroase mijloace de a uita, încât cu greu se poate spune că ei suferă în adevăr.

La aceste cuvinte Adrian răspunse în şoaptă, ca pentru sine privind în lături.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cine ştie.

Ruşinea şi părerea de rău pentru nechibzuinţa de ascară îl stăpâniră din nou şi îl turburară

Se gândi că ar trebui să plece, şi se ridică privindu-şi din nou ceasul.

Insă fu cuprins, deodată, de o aşa de sfâşietoare durere, încât i se păru că pleacă de aci pentru totdeauna, că în toată viaţa nu va mai intra niciodată în această casă, — şi făcând o sforţare se aşeză din nou sorbind iar din paharul de ceai ce sta pe măsuţă.

— M'am gândit atâta la dumneata în timpul din urmă, zise el.

Mărturisirea aceasta, care cuprindea mai mult decât spuneau vorbele, fu făcută cu durere şi cu teamă, plânset al nenorocului lui de acum şi din tot trecutul plin de aşteptări şi de visare neîmplinită.

— Amândoi, răspunse Maria, ne-am gândit unul la altul.

Iar ochii ei, de astădată, când îl vedeau iar gata să se ducă, îl îmbrăţişau pe tânăr cu priviri de o înfiorată şi caldă duioşie şi glasul ei avea accente de mâhnire profundă ca în seara când se cunoscuseră.

Toată făptura D-nei Brădeanu vibra,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pradă unei dureroase neliniști.

Se gândea că el ar putea să se ridice din nou și de astădată să plece, înainte de a-i fi cunoscut sufletul obidit ce-i plângea de dor.

Pe de altă parte, conștiința clipei hotărâtoare prin care avea să treacă îi uscase gura, ridicându-i sângele în cap. O cuprinsese aproape un tremur, în vreme ce inima-i abia-i bătea, apăsată de o mare greutate.

Adrian, care prinsese tresărirea femeei din clipa când el vrusese să plece, și care vedea acum toată turburarea ei, se dădu mai aproape de dânsa.

Ochii îi scânteiau de văpăile focului care ardea în el și părul ei minunat, strălucind sub lumină, îl chema cu parfumul lui amețitor.

— Mă așteptai, și te doream... zise el, și glasul îi tremura tare, căci nici turburarea lui nu era mai mică. Putem vorbi acum...

Rosti cuvintele acestea cu un ton așa de schimbat, încât singur se miră, nerecunoscându-și propriul glas.

Maria, cu chipul de o palidităte mortală îi simți respirația fierbinte arzându-i obrazul, și privi aiurită în jos, la cutele largei sale rochii, care se atin-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

geau de pantalonul negru al tânărului.

Trebuie să fi fost târziu.

Afară plângea vântul de ghiață al iernei; pe drumurile troenite, drumeții treceau rar, desemnându-se ca niște umbre mișcătoare.

In salonul plin de o lumină orbitoare și de o căldură moleșitoare, foile late și de un verde negricios al palmierilor de lângă el tremurară deodată ca scuturate de năvala unei suflări tari de afară și luminile părură că-și joacă flăcările.

Doamna Brădeanu simțea un gol în toată ființa sa; o prăpastie părea că i se deschisese sub picioare și că ea se năruia afund, tot mai afund.

Corneliu Adrian întindea spre ea brațe rugătoare.

— Nu... îngână femeea. Nu trebue...

— Tu ești viața mea. N'ai înțeles?...

Și ochii de flacări ai tânărului se pironiră din nou asupra ei, învăluind-o în văpăile lor mistuitoare.

— Nu trebue... Am auzit aseară totul... Am fost aproape de d-ta.

Zguduită de dureri, femeea își acoperi chipul cu mâinile.

— Vai! sufletul meu!... Liniștea mea pierdută pe veci... Ar trebui să nu te

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mai văd, să fug... Mâna ei se 'nalță în aer și se mișcă trist, hotărâtor, spunând într'un semn toată durerea tainei pe care n'o mai putea păstra.

— Și totuși, nu pot să te urăsc! îngână ea ca'n vis, sbătându-se ușor să-și scape mijlocul din strânsoarea pătimașe a tânărului.

Lividă, abia respirând, cu părul despletit căzut pe spate, se simți la sfârșitul puterilor.

Pieptul i se umflă, cutremurându-se într'un suspin venit din adânc, când Corneliu Adrian, arzându-i gura cu focul buzelor sale, o ridică pe Maria Brădeanu în brațe ca pe un copil.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

VIII

Ceasurile ce urmară acestei căderi fură ceasuri de lacrimi amare care curgeau ca dintr'un izvor nesecat.

Liniștea și-o regăsi femeea vinovată tocmai în spre ziuă, când în camera în care patul bărbatului său se vedea gol, începură să pătrundă razele dimineței ce sosise.

Noaptea întreagă Maria și-o petrecuse fără să închidă ochii o clipă.

Se gândise la toată viața sa, începând cu anii celei mai fragede copilării, și retrăise clipe cari, uitate, îngropate pentru totdeauna, se redeșteptau acum.

De o sută de ori își spuse că inima sa nu fusese întrebată atunci când se legă să-și trăiască viața alături de omul care îi era bărbat, omul care avea drepturi depline asupră-i și pe care înțelegea acum că nu-l poate iubi.

Dragostea aceasta, care izbucnise așa

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de neașteptat zdrobind toate împotrivirile, ieșii biruitoare în lupta ce se dedea în sufletul, ei și, sfătuind-o să nădăjduiască îi deschise porțile unei lumi fermecate spre care se îndrepta plutind.

Țărmuri râzătoare scăldate în lumini de azur i se arătară aievea ochilor și se văzu rătăcind pe sub parfumate bolte de verdeață, alături de cel pe care-l iubea.

Nu se putea altfel. Ea trebuia să nădăjduiască în găsirea fericirei, pe care niciodată n'o căutase și care acum îi răsărea înainte. Trebuia să se găsească mijlocul de a se desface de acela de care societatea și legea o legaseră, spre a trăi cu cel pe care-l alesese inima sa. La gândul acesta cinstit și categoric, care deveni o hotărâre pentru această clipă, fapta sa pierdu tot ce avea în ea ca vinovat și razele alburii ce pătrundeau prin geamuri i se părură zorii unei vieții de iubire și de fericire. Adormi apoi, și se sculă târziu după amiazi.

Împotriva tuturor așteptărilor, liniștea ei dăinuiu.

Ajunse chiar să socotească drept foarte firesc ceeace se petrecuse.

Această părere i-o întări o scrisoare,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pe care o primi pe seară dela Corneliu. Sângele i se ridică din nou în obraji, şi apoi plânse cu sufletul mişcat când citi pătimaşele cuvinte cari oglindeau dragostea lui adâncă..

El nu putea trăi fără dânsa; cuvintele prin cari-i mărturisea aceasta erau pline de atâta foc, încât femeea tremura zguduită de aceleaş atingeri neasemănate de eri.

Îi fu foarte recunoscătoare pentru bunul simţ pe care ea credea că îl dovedeşte Corneliu nevenind să o vadă, pentru ca prin aceasta să nu-i amintească brutalitatea izbucnirei patimei lor: el îi trimitea doar înflăcărata şi desnădăjduita mărturisire a dragostei cum nu mai putea fi alta mai nebunească şi arzătoare...

Fu ca o băutură răcoritoare pentru un însetat ce merge prin arşiţă, sau ca un balsam ce căzu pe sufletul său arzând şi suferind. Corneliu cerea s'o aibă pe lângă el: să-i fie orice, slugă sau câine credincios numai să fie aproape de ea, să o vadă, s'o poată adora în tăcere.

Maria simţi o plăcere sufletească de o adâncime nespusă crezând cuvintele pe cari pătimaşa imaginaţie a tânăru-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lui exaltat de dorinți, le născuse și le rânduise pe hârtie.

Ce făcea însă tânărul scriitor al acestor cuvinte pline de foc?

El, nebunul, rătăcea acum pe la ferestrele iubitei, aproape plângea, tot trecând pe dinaintea casei ei, în singurătatea nopții.

Strada e pustie și vântul rece spulberă zăpada, îndrăgostitul însă nu simte nici acele de ghiață ce se topesc pe obraji.

Prins de niște prieteni, Corneliu întârziase cu ei până la un ceas când nu te mai poți duce la cineva în vizită,

Și acum, așteptând norocul să vadă apărând în treacăt, umbra chipului ei blond și trist, sta în întuneric și zăpadă.

Ar fi stat bucuros până mâine dimineață, căci îl încălzește lumina simțimântului acesta minunat la care inima se pare că acum se deschide pentru întâia oară. Silueta unui om apare deodată în lumina felinarului părând că se 'ndreaptă spre el, fugărindu-l prin viscol.

Și tânărul fuge rămânând apoi ascuns la un colț întunecat al străzii, așteptând și pândind ca un făcător de rele,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1918

Când strada e iarăşi goală, când nu se mai iveşte nimeni, iese sfios şi, pentru a nu ştiu câtea oară trece pe dinaintea casei ei. Perdelele luminate ascund ochiului cuprinsul încăperei şi el rămâne în loc vreme îndelungată aşteptând.

Cine ar avea puterea ca, surprinzând pe un asemenea tânăr, într'una din clipele acestei nebuneşti aşteptări, să-i spună că mâine va uita pe aceea pentru care astăzi tremură în viscolul aprig!

A doua zi, Corneliu socoti de datoria sa să-i trimită Mariei descrierea acestei rătăciri nebuneşti, plină de naiva-i speranţă de a o vedea răsărind în cadrul ferestrei.

Femeea plânse, citind-o, şi o sărută de nenumărate ori.

Apoi chemă o servitoare vechie, femee de credinţă pe care o avea şi, ne mai vrând să se gândească la primejdia spre care se îndrepta, îi trimise lui Corneliu un bilet prin care-l chema în seara aceea.

Tânărul veni şi, singuri în toată încăperea caldă şi prietenoasă, plânseră cu capul unul pe umărul celuilalt.

Îşi ziseră pe nume cu dor şi-şi des-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

văluiră sufletul, întrerupând adesea povestea nemărturisitelor lor mâhniri prin sărutări nesfârşite şi pline de cutremur.

Acum femeea dispreţui pe bărbatul său care, pus alături de Corneliu, era aşa de puţin vrednic de dragostea ei, şi, cuprinşi amândoi de patimă, nesocotiră orice simţimânt şi orice primejdie şi rămaseră câteva lungi ceasuri împreună.

In camera de dormit, toate lucrurile, până la cel mai neînsemnat, luară o înfăţişare deosebită şi fantastică în noaptea aceea. Fiecare lucru îşi avu viaţa sa deosebită şi stranie în acea noapte de nebunie luminată doar de pâlpâirile albăstrii ale *vielleuzei* cari tremurând pe pereţi, — ca în poveştile cu zâne şi cu vrăjitori, — dau frigurilor tinereţei celor doui îndrăgostiţi farmecul unui vis nebun ce n'avea să se mai sfârşească.

Subjugaţi de puternica deslănţuire a pornirei lor, chemară delirul, îndepărtând orice icoană sau simţimânt al vieţei normale de toate zilele şi adormiră pe jumătate, strâns îmbrăţişaţi.

Târziu, când pendula bătu de două ori cu zgomotul său de fierărie, femeea adulteră deschise uşa amantului, înainte de a se fi sculat servitorii; în prag,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

brațele ei goale se mai strânseră odată în jurul gâtului lui, apoi ușa se deschise.

In ziua următoare când sosi, Emanoil Brădeanu se interesă în treacăt de paloarea soției sale ai cărei ochi scânteiau înconjurați de cearcăne albăstrii. La răspunsul vag al Mariei, care, aproape sperioasă, privea în lături, el se gândi că dânsa trebue să fi fost neliniștită fiind singură acasă, și găsi în aceasta o explicație îndestulătoare.

Apoi, cu un belșug de amănunte enervant pentru Maria, îi lămuri că s'a hotărât definitiv să-și pună candidatura la Cameră.

Cum însă în județul unde aveau moșia, candidatul guvernamental avea cei mai mulți sorți de izbândă, ar fi fost o copilărie să intre într'o luptă din care sigur ar fi ieșit învins. Cercetase câteva comune vecine și încredințându-se că nu e nimic de făcut acolo, în înțelegere cu membrii diriguitori dela centru, avea să candideze ca reprezentant al unui județ din Muntenia, județ care trebuia hotărât cel mai târziu într'o săptămână.

Campania electorală se anunța de astădată mai plină de interes aproape oricare din cele trecute. Aveau să lupte trei partide, în afară de alte două sau

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

trei grupări, cari lucrând cu program deosebit îşi aveau candidaţii lor separaţi.

Pretutindeni banii şi propaganda zgomotoasă aveau să fie armele întrebuinţate foarte ades şi însuşi Brădeanu avea să se folosească de ele, pe lângă sprijinul opoziţiei, care îi fusese făgăduit.

Ascultând cu gândul aiurea aceste amănunte, Maria nu mai avu simţimântul de grije pe care-l avusese până acum când îl auzea pe Emanoil că se pregăteşte să facă cheltueli mari.

Acum când conştiinţa sa îl osândise şi-l lăsase în urmă-i i se păru aproape un străin şi nu se gândi decât că din aceste repetate plecări ale bărbatului său, ea ar putea să se folosească văzându-l pe Adrian în timpul cât va fi singură.

Şi curând, nu mai cunoscu nici un scrupul în dorinţa ei de a fi aproape de Corneliu.

In sufletul său urmă să se socotească cinstită; era cinstită cu inima sa, al cărei glas îl asculta. Mai târziu ea trebuia să se simtă adânc strâmtorată şi peste măsură de mâhnită alături de soţul său.

Viaţa ei alături de acesta nu era

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

oare o stare provizorie? Şi nu se va sfârşi ea îndată ce împreună cu Corneliu va fi pus la cale viaţa lor laolaltă?

In seara aceea trimise din nou la el cu o scrisoare, pe aceeaş femee, care după un ceas avea să treacă din nou să ia răspunsul.

Şi regulat de atunci încolo bătrâna aduse aproape în fiecare zi scrisoarea unuia către celalt.

Emanoil era plin de o bucurie pe care o aştepta şi pe care o credea gata să se înfăptuiască.

Ii surâdea perspectiva de a se vedea deputat.

Casa lui era adeseori plină până după miezul nopţii, atunci când el nu era la club sau la vreo întrunire la care de astădată trebuia să ia cuvântul.

Când vorbi pentru întâia oară, la o întrunire pe culoare, avu de luptat cu greutăţi neaşteptate: se emoţionă, se încurcă pierzând şirul în vreo câteva rânduri şi nu izbuti să facă decât o rea impresie asupra auditorului.

Mai pe urmă, când păru că s'a mai deprins cu mulţimea, se încredinţă că el singur nu va putea să alcătuiască un discurs care să facă efect şi cum se simţea încurcat, având nevoie de ajutorul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cuiva, fu foarte bucuros când îi fu anunțată sosirea lui Adrian într'o după amiazi.

In această împrejurare găsi folositoare prietenia cu el și îi vorbi glumind, cum îi vorbea pe vremea când erau colegi, cerându-i în glumă să-i facă o «compoziție».

Corneliu se arătă bucuros că-i poate fi folositor și rămaseră discutând îndelung tema acestui discurs de comandă în care frazele, frumos cizelate, trebuiau să se sfârșească totdeauna cu o vorbă mare.

Maria se arătă și, după ce dete bună ziua, rămase ascultând convorbirea celor doui bărbați.

O trăsură se opri în poartă și intrară doui prieteni de ai lui Emanoil, cari-l luară.

Trecând pe la Maria să-și ia rămas bun Corneliu o găsi așteptându-l plină de nerăbdare, umblând de colo până colo prin odaie.

Femeea îi căzu la piept strângându-l cu dragoste.

Cu ușa încuiată și cu inima alergându-i ca o pasăre ce bate din aripi, speriată, femeea rămase în picioare. Corneliu repetase rugămintea pe care i-o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tot făcea de patru zile de când n'o văzuse, să cate un mijloc de a veni să-l vadă.

Cuvintele lui cuprindeau acelaş foc nebun ce părea că nu se va stinge niciodată.

In scrisoarea ce i-o trimitea, a doua zi, Maria îl chema să vină spre a lua masa la ei în acea seară.

Făcea aceasta în înţelegere cu bărbatul său, care se simţea obligatul lui Adrian.

Se hotărî să se ducă şi voi cu acest prilej să-i facă o surpriză lui Brădeanu: avea să-i ducă discursul care trebuia să fie gata abia pentru poimâine la amiazi.

După o frământare de mai bine de două ceasuri, tânărul izbutise să scrie pe patru coli de hârtie un discurs în genul cuvântărilor de întrunire publică, în care explica fiecare punct al programului partidului, scoţându-i în evidenţă, firește, superioritatea.

El însuşi vorbitor inteligent şi cu o remarcabilă putere de improvizaţie, ascultase adeseori pe la întruniri şi la Cameră sau la Senat pe cei mai de seamă oratori, lucru care-i folosise totdeauna şi mai ales acum.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Reciti acest discurs şi fu mulţumit de el, fiind lipsit de banalitate declamatorie.

Printr'un proces sufletesc foarte uşor de lămurit, discursul acesta care se putea numi un discurs frumos, avu ca punct de plecare în mintea lui Adrian ideia care alcătuia simţirea stăpână pe inima lui: în toată vremea i se păru că Maria e acolo lângă el, că se pleacă peste umărul lui urmărindu-i scrisul cu ochii ei limpezi.

Această ideie îi dăduse puteri necrezute şi îi înlesnise o concentrare, o ascuţime a nervilor şi a judecăţii pe care poate n'ar fi avut-o înalte împrejurări.

Totul fu scris şi curat şi cu grije, fiecare cuvânt legându-se de celalt; scriitorul se bucurase în vremea ce scria, dându-şi seama de armonia desăvârşită a facultăţilor sale încordate în acea clipă.

El păstrase chiar o atitudine studiată şi plină de grije; ea era acolo privindu-l.

Pe la şease jumătate seara scobori scara cu hârtiile în buzunar, bucuros să mai respire după ce şezuse atâta timp în casă.

Zăpadă puţină prin locurile pe unde soarele n'apucase ziua s'o topească.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Se lăsase un ger simţitor şi oraşul îşi începuse viaţa de noapte.

Prăvăliile erau pline de lume şi de lumină.

Adrian mergea ca 'ntr'un vis, gândind la ea, spre care se ducea acum, la ea pentru care scrisese şi pe care i se părea c'o vede răsărindu-i înainte la fiecare colţ de stradă sau aşteptându-l tăcută pe un trotuar în întuneric.

Visul dăinui şi când ajunse şi intră în încăperea caldă şi plină de acelaş dulce miros de violete, Adrian era însufleţit de o siguranţă care-l făcea să intre aci aproape cu simţimântul de obicinuinţă cu care intra la el.

Venea la ea, pentru care trăia acum.

Brădeanu şi soţia sa îl ascultară uimiţi, fermecaţi, furaţi de înlănţuirea limpede şi firească a ideilor.

Maria sta pe un fotoliu privindu-l, în vreme ce Emanoil, plimbându-se de colo până colo asculta, se oprea uneori în loc şi întorcea capul, uitându-se la el ca la o adevărată minune.

Când sfârşi, îl felicitară amândoui din toată inima.

Brădeanu, care nu-şi putea ascunde bucuria de a putea rosti un asemenea discurs, rămase gânditor şi stăpânindu-se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să nu spună ceva care ar fi putut fi o copilărie.

La un moment însă își călcă pe inimă și, foarte serios, îl întrebă pe tânăr de ce nu vrea să meargă cu el într'o seară la club.

Adrian zâmbi, apoi arătă că nu poate face aceasta înainte de a-și fi terminat facultatea.

In sufletul său, însă, trebui să se mire de acest răspuns, de oarece, dacă ar fi fost cinstit, ar fi trebuit să spună că el nu împărtășește vederile pe cari le expusese și le sprijinise cu atâta căldură și convingere.

Cât despre Maria, ea se simți nespus de fericită de această dovadă de superioritate a aceluia pe care îl iubea, ca și când o parte din succes se resfrângea și asupra sa.

Masa fu plină de voe bună și la ea luă parte și un alt candidat, venit cu soția, cari fuseseră invitați.

Prietenul aduse vestea despre hotărârea unei conlucrări a celor două partide de opoziție cari voiau să înlăture pe guvernamentali la alegerile cari se apropiau.

Brădeanu n'avea de ce să-i pară rău dimpotrivă, el fiind candidat al opozi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ţiei, pricepu că o câştig prin aceea că va avea mai mulţi sorţi de izbândă.

El era bine dispus. Ceru să se mai aducă vin.

Pe urmă trecură să joace cărţi.

Indeletnicirea de căpetenie însă rămase tot discuţia situaţiei politice, care păru că preocupă şi pe cele două femei ce ascultau.

Maria rămase în tot timpul lângă Corneliu pe care-l sfătuia, învăţându-l ce carte să dea jos.

Se întâmplă ca în seara aceea tânărul pierdu mereu, aproape la fiecare joc, ceea ce-l făcu pe Emanoil, la un moment dat, să facă gluma atât de cunoscută că pierzând la joc trebue de sigur să aibă noroc în dragoste.

Adrian se sili să zâmbească, clătinând capul, în vreme ce femeea ridicându-se se ducea să rânduiască cele de trebuinţă pentru ceai.

Se întrebă cu teamă dacă nu cumva şezuse la o prea mare apropiere de tânăr.

Revenind, ea şezu în altă parte, aproape de soţia profesorului invitat.

Din vreme în vreme, Corneliu îi arunca o privire, voind par'că s'o liniştească şi ochii lor se întâlneau înţelegându-se.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In drum spre casă, Adrian intră într'o berărie să citească scrisoarea pe care Maria găsise prilej să i-o strecoare.

Aceeaşi caldă dragoste, înfăţişată în expresii de o dulceaţă aleasă şi de o putere pe care o dă numai simţirea adevărată.

El rămase până târziu recitind scrisoarea ei în care, între altele, îi făgăduia că se va gândi la mijlocul prin care s'ar putea vedea din când în când. Această făgăduială îl umplu pe tânăr de o fericire care-l făcu să preiveasscă aproape cu iubire la toţi cei cari-l înconjurau.

In ajutorul soţiei vinovate veni întâmplarea, care făcu ca chiar a doua zi bărbatul ei să plece, din nou, în unu din aceste drumuri cari îl absorbeau şi-l făceau să fie mereu pe picior de ducă.

Plecat după amiazi, el avea să fie negreşit în Bucureşti, a treia zi.

Când se văzu singură, Maria simţi că inima începe să-i bată nebuneşte, ca în ajunul unei hotărâri mari şi neaşteptate pe care trebuia s'o ia pe loc.

Se privi în oglindă şi se văzu palidă de emoţie; zâmbi totuşi la gândul că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

va putea să-i dovedească lui Corneliu dragostea ce o are pentru el.

Iubirea vorbea poruncitor în sufletul ei, care nu mai asculta de alt glas.

Se hotărî să se ducă să-l vadă pe tânăr. Odată hotărârea luată, Maria se şi apucă să se îmbrace repede, spre a nu-şi lua seama.

Simţea o plăcere ciudată şi primejdioasă să meargă aşa departe pe calea aceasta şi să simtă tremurând de spaimă şi de aşteptarea mângâierilor dorite.

Avu un moment de îndoială şi conştiinţa clară a degradării ei, a definitivei căderi în momentul când, în vreme ce ea se îmbrăca uşa se deschise încet şi în prag se ivi femeca de încredere care, nevăzându-se chemată să ducă scrisoarea obicinuită, venise singură.

Fu trimisă să-i aducă o trăsură şi când o auzi oprindu-se în poartă, D-na Brădeanu îşi trase voalul pe ochi.

Se simţi destul de strâmtorată când spuse birjarului numele otelului la care avea s'o ducă; pe drum, vârâtă în fundul trăsurei cu coşul ridicat abia mai răsufla, palidă şi ferindu-se de orice privire ca şi cum o sută de ochi ar fi urmărit-o şi ar fi ştiut unde se duce.

In câteva rânduri avu o pornire să-i

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

spună birjarului să'ntoarcă dar se stăpâni. Cu pieptul apăsat ca de o bucată de plumb şi trăgându-şi mereu voalul pe chipul de o paloare extremă, suferea groaznic.

Ii venea să sară şi să pornească pe jos. Tremura când a întrebat de el şi când a suit scara aceea care părea că nu mai are capăt.

Abia suflând s'a apropiat în vârful degetelor şi a ciocănit de două ori la uşe.

In clipa aceea, într'o străfulgerare a conştiinţei, bărbatul i-a apărut aievea înaintea ochilor îngroziţi.

Era el, Emanoil, care ridicat în vârful picioarelor părea că se înalţă să ajungă spre ea, negru la faţă, cu barba mare şi încâlcită, cu ochii turburi...

Dacă o fi bătut la altă uşe?... Simte că e gata să se prăbuşească pe loc, când dinăuntru un glas răspunde pentru a doua, oară, apăsat: Intră!

Când s'a deschis uşa, a căzut în braţele lui Corneliu, care o privea aiurit, neputând par'că să-şi creadă ochilor.

A aşezat-o în pat, după, ce i-a scos haina şi pălăria, a frecat-o pe tâmple cu apă de Colonia, i-a dat să bea un păhăruţ de coniac cu apă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Puţin câte puţin sângele a început să-i revină în obraz; s'a ridicat ruşinată, încheindu-şi bluza la piept, cu ochii în lacrimi.

Şi-a lipit capul pe pieptul lui, i-a cuprins gâtul cu braţele şi a oftat: «Te iubesc!»

Pentru aceasta venise.

Aceste două cuvinte erau răspunsul pe care-l dedea unei acuzaţiuni pe care conştiinţa ei i-o aducea.

Era în adevăr neaşteptat ceeace făcuse.

Cu toată complexitatea de simţiminte a acestei clipe. — fără să înţeleagă de ce anume, tânărul avu o nedesluşită părere de rău, se simţi chiar trist.

Această mâhnire făr'de pricină îl cuprinse din nou când rămase singur.

Maria se arătase plină de uimire şi de bucurie cercetându-i încăperea; îi plăcuse nespus de mult tot ce văzuse, pusese mâna peste tot, fi umblase prin toate cutiile, răvăşindu-i sticluţele, hârtiile şi cărţile.

După ce a luat o garoafă albă din mănuchiul ce sta într'o glastră pe masă şi şi-a prins-o în păr, a rămas în picioare în dreptul ferestrei privind afară strada, gârla cu malurile acoperite de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

zăpadă, apoi palatul de justiție care se ridica de cealaltă parte tocmai înaintea ferestrei.

A exclamat în mai multe rânduri, venind lângă tânăr și îmbrățișându-l.

— Ce frumos ai aci!

A aprins lumina electrică și în urmă a stat mult cu Corneliu pe dormeuza de lângă soba în care focul ardea dulce.

Era noapte când a plecat.

Tânărul scriitor a ieșit cu ea până jos a condus-o o bucată de drum până a găsit o trăsură, și apoi s'a înapoiat, rămânând, precum am spus, foarte trist, fără ca el singur să știe, deocamdată din ce pricină.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

IX

Adrian era un om care ştia să scrie!

Şi Emanoil Brădeanu spusese cu multă grije discursul pe care acesta i-l făcuse silindu-se cât mai mult să-i dea intonaţia cu care-i fusese citit.

Sala întreagă îl ascultase cu luare aminte vreme de o jumătate de ceas! glasul vorbitorului, cu o uşoară nuanţă de tenor, se resimţea de un început de o răguşcală care îl făcu însă şi mai interesant.

Vorbitorul avu în avantagiul său şi faptul că era acum mai obicinuit cu tribuna şi avu curagiul ca, pe colo, să adaoge dela dânsul explicări sau fapte cari interesau direct pe ascultători sau cari se raportau la momentul în care se aflau.

Când sfârşi, impresia generală a vorbitorului fu aceea pe care o avusese în chip inconştient, — şi pe care nu şi-o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

putuse înfăţişa lămurit, — în vreme ce recitea foile scrise de Corneliu, în tren venind spre Bucureşti. Era impresia că discursul e cam «prea ştiinţific» prea doctrinar şi respectând regulile vorbirei alese.

Dacă acest păcat îl lipsi de sgomotoasele aplauze ale mulţimei, el avu însă darul de a atrage luare aminte a conducătorilor cari luaseră parte în acea seară la întrunire.

Aceştia din urmă îi strânseră mâna cu căldură, ca unui tovarăş de care aveau nevoie în lupta lor.

Şetul partidului îi scrisese o scrisoare măgulitoare, care-i făcu mare bucurie.

In mijlocul acestei mulţumiri. Brădeanu, care nu se simţea de loc apăsat în sufletul său ştiind că altuia i se cuveneau aceste laude, avu o grije mare. Spiritul său de om practic îl făcea să se gândească doar în ce chip l'ar putea câştiga pe Adrian, care devenea astfel sufletul lui.

Nu grija aceasta, însă, îl turbura bucuria ci o întâmplare cu totul neaşteptată în care soţia sa i se arătase sub înfăţişare foarte ciudată şi neînţeleasă.

Maria fu confidenta tuturor simţimin-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

telor fericite ale bărbatului său, cunoscu cuvintele de laudă ale fiecărui personaj, ale fiecărei gazete, trebui să citească de două ori scrisoarea pe care şeful i-o trimisese.

In această împrejurare, ea simţise întâiu dispreţ pentru acest om a cărui judecată era atât de slabă încât credea că avea drept la aceste laude.

La urmă îi fu necaz pe el ca şi cum i-ar fi răpit un drept care i-aparţinea. Meritul întreg era al lui Adrian, care era al inimei ei iubitoare.

Plină de o ură stăpânită, din această pricină ea izbucni în seara zilei ce urmă.

Se culcaseră, şi Brădeanu, cum adeseaori avea obiceiu să facă, îşi arătă planurile şi vederile.

In seara aceea, Emanoil îi dovedea că de vreme ce cartelul între cele două grupări fusese încheiat reuşita lui era lucru aproape sigur.

Femeia vinovată îl asculta, ca de obicei, cu mintea în altă parte.

Când îl auzi pronunţând numele lui Cornelliu, căruia avea să-i ceară o întreagă serie de discursuri, cum femeea se gândea tocmai la el, i se păru că bărbatul său îi face o aşa de mare nedreptate încât tresări.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Fiindcă nu găsi puterea să-i spună lucrul limpede, şi nici nu avu la îndemână altă răutate, ea îi răspunse că ar fi vremea să se gândească serios şi să nu mai risipească banii în întreprinderi copilăreşti.

Emanoil o privi mirat, auzind-o că-i vorbeşte astfel, tocmai acum.

Când încercă să-i vorbească Mariei, ea îi răspunse scurt că i s'a urât de când se tot aruncă la bani în toate părţile. pronunţă cuvântul *nesimţirea* şi nu mai voi să asculte nimic.

Lui Brădeanu îi fu cu neputinţă să înţeleagă pricina acestei stări de suflet care i se păru totuşi destul de nouă.

A doua zi, Corneliu Adrian primea dela Maria o scrisoare lungă prin care aceasta, numindu-se cea mai nenorocită femee din lume, îl rugă să o scape de viaţa pe care o duce lângă un om nesuferit, şi s'o ia la el.

Adăoga în scrisoare că se gândise la tot: avea partea ei de avere, care le va îngădui să trăiască destul de convenabil şi lui să-şi facă o carieră.

Citind scrisoarea, Adrian ridică din umeri, fără voie, şi îşi zise că trebue să se fi ivit vre-o neînţelegere între ei.

Cu alte cuvinte, nu dete nici o însem-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1902

nătate rugăminței pe care Maria i-o făcuse într'un chip aproape desnădăjduit. Dar se simți atât de nemulțumit, încât la un moment se văzu adânc nenorocit.

La o jumătate de ceas în urmă el primea un frumos ceasornic de aur, cu lanț la fel care avea pe capac înăuntru săpate cuvintele: „Prea iubitului meu amic, în semn de dragoste. Emanoil Brădeanu».

Darul era scump și ducându-se seara să-i mulțumească aceluia care i-l făcuse Corneliu schimbă numai decât vorba când Brădeanu îi pomeni de multul pe care i-l datorește.

Interese îl chemau pe Brădeanu din nou în orașul unde-și pusese candidatura și astăseară avea să plece.

Maria care până atunci se ivise doar să zică bunăseara și se retrăsese, reținută de o puternică durere de cap, rămase tăcută și cu o atitudine suferindă în tot timpul mesei.

Adrian se simțea apăsat alături de acești doi inși și mai ales față de Brădeanu.

Tânărul s'ar fi ridicat bucuros să plece.

Din fericire, masa fu scurtă. Emanoil se grăbea.

Când cei doi bărbați se pregătiră de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

plecare, într'o clipă când soțul său era afară, Maria îi strecură tânărului un bilet pe care acesta, ca și altă dată îl aruncă în buzunar, — nu fără să roșească de această procedare.

Trăsura i-a dus la gară într'un sfert de ceas, în care timp cei doi inși mai mult tăcură, fiecare stăpânit de gândurile lui deosebite.

Pe peron își strânseră mâna cu căldură și se despărțiră,

Când rămase singur, Corneliu desfăcu biletul în care Maria, cu o slovă grăbită îi spunea lucruri pe cari el aproape nu voia să le creadă.

Ea îl aștepta; acum când el citește, ea trebuie să fi trimis servitori la culcare, dându-le ordin să stingă; ieșind pe furiș, ea trebuie să-l aștepte la colțul străzii, îmbrăcată în negru și cu un voal des pe ochi.

Deși nu mai departe decât aseară, Corneliu îi trecuse iar pe la ferestre de câteva ori, foarte fericit s'o dorească și așteptând să-l vadă umbra desemnându-se în treacăt pe perdele, deși o chemase iar cu patimă în singurătatea camerii lui, i se păru acum că vine prea repede spre el.

Avu un moment de adânc regret nelă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

murit; o posomorâre subită îl năpădi.

Stătu câtva timp la îndoială dacă trebuie să ia o trăsură să ajungă mai repede, apoi se hotărî.

Pe drum, fu mereu plin de aceeaş adâncă întristare care-i cuprinse când o văzuse venind aşa şi căzându-i în braţe. Şi de astădată pricepând bine pricina, se gândi la un mijloc mulţumită căruia el ar putea fi singur în acea noapte. Nu găsi însă nici unu şi, dându-se jos din trăsură aproape de colţul ştiut, rămase în aşteptare, de oarece nu văzu pe nimeni.

Se gândi să plece, însă după câteva minute zări deodată prin întuneric o umbră care se apropia de el, repede.

Maria se ţinea de cuvânt.

In trăsură, ea începu să se plângă din nou de viaţa pe care o trăia alături de acel nepăsător, care era bărbatul său şi-şi arăta arzătoarea dorinţă de a trece în noaptea acea pe la el, unde credea că se va simţi nespus de fericită şi unde are de gând să şi trăiască de acum.

Femeea nu se sfii de a-l săruta în fugă pe stradă, atunci când văzu că Adrian stă la îndoială şi nu vrea să i-o spună.

Căldura pe care ea o punea în arătarea acestor nădejdi şi duioşia aceasta

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

a femeei iubitoare ce-şi face visuri sfârşiră prin a desgheţa inima lui Corneliu care-i răspundea acum cu bunavoinţă, încuviinţând spusele ei şi silindu-se să creadă ca ea.

Se plimbară mai bine de un ceas şi când intrară omul de serviciu dela otel ridicându-se somnoros de pe scaun, se înşelă asupra condiţiunei femeei cu care Adrian suia scara, aproape de miezul nopţei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

X

Sufletul Mariei se schimbase cu desăvârşire în vremea din urmă.

Ea era aproape de nerecunoscut. Nebunia amoroasă o pierduse cu desăvârşire. Grăbită şi tremurătoare, făcea totul numai în vederea dragostei ei, la care i se părea mereu că nu i se răspunde cu destulă căldură, cu o aprindere egală.

Într'ânsa vibrau acum coardele cele mai pătimaşe şi care fac cu adevărat pe femee.

Ea dorea acum fericirea întreagă, pe care n'o cunoscuse şi se avânta cu nechibzuinţă pe o cale ce-i părea cu atât mai frumoasă cu cât era mai plină de necunoscut şi de primejdii.

La început, avu clipe în care ea singură stătu pe gânduri.

I-adevărat că Doamna Brădeanu nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

era mai puțin vinovată în iubirea ei de cât sunt alte femei.

Dar când simțimântul de pudoare și de demnitate sau când glasul conștiinței începeau să-i vorbească, ea găsea răspunsul liniștitor: Corneliu va fi mâine bărbatul ei.

Această socoteală însă, această credință, fu nenorocirea ei.

Pentru că firea ciudată a lui Corneliu avea moduri de suferință mult mai numeroase și mai neînțelese, mult mai neașteptate și mai subtile chiar decât are o femee, — semănând prin aceasta multor bărbați.

Îi păru foarte rău că Maria nu poate să înțeleagă, și în aceasta găsi el inferioritatea femeilor în dragoste.

De spus însă niciodată nu-i spuse, nevoi d s'o jicnească.

Rămas cu ea în cameră, Adrian simți că-i lipsește calda înfiorare a unei adorări aproape mistice, fără de care el nu știa să iubească. El încercă să tempereze avânturile ei bolnave.

Purtarea pe care el o avu în acea noapte cu amanta care-l silise s'o aducă la el fu o purtare lipsită de respect.

Fu dureros mirat când văzu că ea nu se simte de loc jignită prin aceasta.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1902

Şi, când după câteva ceasuri Maria plecă şi Corneliu o duse până aproape de poarta ei, tânărul înapoindu-se mergea fluerând, cu amândouă mâinile în buzunarele paltonului şi cu capul ascuns în guler.

In aerul înghețat al dimineţii care se apropia, Adrian călca rar privind când şi când la stelele din cer cari licăreau ca diamante albăstrii.

El nu reuşea să înţeleagă cum de putuse să se poarte cu Maria, în noaptea aceea, ca cu oricare altă femee ce i-ar fi ieşit înainte.

Şi iubind-o, dorind s'o iubească, îi venea să se ducă departe de ea, aşa de departe încât până acolo să nu poată ajunge decât doar c ipul şi amintirea ei...

Două elemente, două tendinţi deosebite alcătuiau baza sufletului acestui tânăr, două elemente care deşi amestecate, fiecare îşi avea limpede fiinţa în aceste ceasuri de adâncă şi dureroasă rătăcire.

Era întâi sensibilitatea profundă şi înclinaţia spre visarea deşartă, spre contemplarea unei vieţi ce se desfăşură împrejur, neînvinsă şi fatală — însuşire moştenită de la aceea care îi fusese mamă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

La aceasta se adăoga o vie şi puternică dragoste e viaţă şi de plăcerile ei, o energie aproape nepăsătoare, biruitoare, moştenită dela tatăl său.

O luptă sfâşietoare se dedea acum în adâncul acestui suflet, o luptă mai tare decât aceea dela începutul dragostei sale.

Strâns legat de această femee frumoasă şi iubitoare a cărei icoană părea că-i luminează singurătatea vieţii, el urma să-i treacă pe sub ferestre, chinuit de un dor mistuitor ce-i apăsa inima şi-i umezea ochii.

Drumurile-s albe de zăpadă şi în noaptea tristă rătăceşte un om care pare că voeşte cu orice chip să simtă nenorocirea stării în care se află, un om care nu se simte întreg decât cu această suferinţă.

In liniştea târzie, tânărul priveşte din nou cerul plin de stele, oftează şi plin de o fericire ce naşte tocmai din conştiinţa acestei comori de dureri pe care o poartă în el, se gândeşte la vremea când aceste simţiri vor fi fugit din inima-i rămasă pustie.

O! în ziua aceea, el va trebui, cu glas zguduitor, să strige lumii întregi nefericirea sa, pe care liniştea mută a dr.-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

murilor ca şi trista şi depărtata seninătate a cerului imens n'o vor putea cuprinde întreagă.

Femeea aceasta e înţelesul vieţei lui. O iubeşte cu o patimă neasemănată.

Dar de ce îl doare de câteori o vede venind spre el?

De ce îl năpădeşte o neînţeleasă mâhnire atunci când singurul său vis devine o realitate?

Poate tocmai pentrucă ea îi e singurul vis.

Simţiminte calde şi înduioşări adânci, gânduri de o rară frumuseţe şi avânturi, înălţări spre o lume deosebită, ideală, toate nasc în preajma chipului ei, — parfum sfânt al unei flori rare şi nepreţuite.

Vremea trece şi inima tânărului se întunecă, şi suferă simţind că pricina e aceea că singurul său vis se risipeşte ca fumul în bătaia vântului, devine o simplă dorinţă împlinită.

Acesta e sufletul lui Corneliu noaptea, când întunericul vorbeşte tainelor inimei omeneşti, ascute simţurile şi înebuneşte mintea.

Ziua însă, viaţa lui îl uimeşte; ea e o desăvârşită deprimare.

Maria l-a mai văzut în câteva rânduri, venind la dânsul, după amiazi,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cea din urmă dată când a venit, îmbrăcată foarte simplu dar cu un voal des pe ochi. Corneliu nu şi-a putut stăpâni o mişcare de nemulţumire pe care femeea a văzut-o.

Fu nevoit de astădată să-i vorbească. Ii arătă că aceste vizite sunt nespus de primejdioase. Nu se putu reţine de a nu-i vorbi şi de durerea pe care o simţea văzând-o venind aşa şi risipind aureola de vis, ce el o aşternea în jurul chipului ei.

Maria nu înţelese decât cea dintâi observaţie a tânărului şi după o vreme de gândire găsi deslegarea întrebării ce-şi pusese: Işi va strămuta patul din camera de dormit şi, fiind singura, va putea ieşi mai des.

Adrian rămase uimit de înţelesul neaşteptat pe care îl luaseră cuvintele lui în mintea femeei.

Insă pentru întâia oară, în această împrejurare, se limpezi în mintea lui gândul că ea e o fiinţă vulgară.

Şi gândul acesta îl duru nespus de mult.

D-na Brădeanu se ţinu de vorbă.

In a treia noapte, după ce din vreme îl anunţase pe Corneliu, el o aşteptă la colţul străzii şi merseră din nou împreună.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In noaptea aceea vru să se înţeleagă cu Corneliu asuupra plecării ei din casa lui Brădeanu şi asupra vieţii lor viitoare.

Tânărul ascultă aceste cuvinte cu oarecare strângere de inimă şi nu găsi alt răspuns decât acela că mai aveau vreme să vorbească despre aceasta şi că nimic nu-l silea să ia o hotărîre pripită.

El suferea vorbind astfel, pentrucă în sufletul său n'avea loc o asemenea dorinţă.

N'avea curajul să se gândească să ia asupră-şi o sarcină pe care o înţelegea cât e de grea.

Când fu iarăşi singur, căzu îndelung pe gânduri, uimit şi speriat de un simţimânt nou care, răsărit pe nesimţite în inima lui, ajunsese acum aşa de stăpânitor încât nu şi-l mai putea alunga.

Ca şi în alte dăţi, în legăturile lui, băgase de seamă că după oarecare vreme de şedere împreună se năştea deodată în el nevoia imperioasă, nevoie sufletească, de a pleca numaidecât, de a fi singur.

Observase lucrul acesta foarte bine astăseară: părea că după o explozie violentă, după o tare încordare a simţurilor, un alt om se năştea în el, un

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

alt suflet punea stăpânire pe el, — sufletul omului care gândește și care cere stăruitor să fie numai cu gândurile lui.

Nu vorbi însă nici despre aceasta nimic, ci, plin din ce în ce de mai multă milă pentru dragoste-i pe care o simțea murind, plin de un nemărturisit respect pentru iubirea ei adâncă, și stăpânit de o nepăsare cu atât mai mare cu cât ea venea spre el mai des și cu mai multă patimă și-i cădea la picioare, aștepta ca o împrejurare din afară să schimbe fața lucrurilor.

Inima i se înstrăina încet, mereu.

Se apropiase vremea alegerilor și Emanoil Brădeanu urma să fie într'o nesfârșită alergare. Adrian la scurte intervale îi mai scrise trei discursuri cari făcură ca la un moment dat cel cari le rosti să fie socotit ca un talent ce era cât p'aci să rămână necunoscut.

Nimeni, afară de Maria, nu putea fi învinovățit de faptul că iubirea murise în sufletul tânărului într'un timp uimitor de scurt și că el ajunsese acum să filozofeze pe seama acestei iubiri.

Când și când amintirea ei răsărea pe neașteptate cu o dureroasă strângere de inimă, din ce în ce mai imperceptibilă, și în curând tânărul se simți bucuros

Muzeul Digital al Românului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ori de câte ori trecea un răstimp mai lung fără să primească o scrisoare în care ea să-i spună s'o aştepte.

Ascultă cu multă părere de rău plângerile femeei care se văita de inferioritatea lui Emanoil, de neliniştea ce i-o pricinuieşte faptul că el tuşeşte toată noaptea.

Şi spunea singur, cu multă tărie, că e dator să ia o hotărâre de om cinstit.

Indată ce era singur însă uita povestea acestei nenorociri cu o uşurinţă aşa de desăvârşită încât ar fi osândit-o cu cea mai din urmă asprime, dacă ar fi întâlnit-o în purtarea altuia decât în a sa proprie.

Lucrul care-l făcea acum pe Adrian să sufere era chipul strâns în care Maria Brădeanu se legase de el şi îndatorirea ce i-o dedea, prin aceasta, de a fi stăpânul ei.

Femee din specia opusă celor ce vor să stăpânească, Maria nu cunoştea decât o deplină supunere la glasul patimei care o domina şi dorinţei de a fi soţia lui Corneliu. Ea îi ceru tânărului acest lucru căzând în genuchi înaintea lui, îmbrăţişându-i picioarele ca unui stăpân.

Şi lacrimile ei erau lacrimi adevărate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Tot adevărat e, că tânărul scriitor avea dreptate atunci când se gândea că inimile unor oameni complexi ca el, dacă au trebuință de sufletul cald al femeei de care vorbește Sully Prudhomme în «Induioșări zadarnice", — femeea blândă al cărei suflet să fie un loc de odihnă și ale cărei brațe un dulce leagăn, — aceasta trebue să fie fiica unei curtezane desăvârșite și să nu primească pe amant decât într'un foarte elegant budoar.

Astfel că această dragoste îl apăsa și-l îngrijea acum când el, care nu-și era singur stăpân avea îndatorirea să fie stăpânul unei femei.

Se simțea din ce în ce mai strâmtorat de câte ori sta cu ea și găsi curajul să-i spună odată că oameni ca el trebue să aibă întotdeauna ceva de dorit, ceva care pururea fiind dor neîmplinit, alcătuește ținta și rostul vieței lor.

Cea mai de căpetenie dorința a lui fiind împlinită, — ce i rămânea să dorească?...

Vorbea din adâncul sufletului său spunându-i aceste cuvinte.

Dar tot așa vorbea și femeea, sărutându-i mâinile și plângând cu hohote, rugându-l s'o facă fericită.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1903-1934

Era o moştenire dela tatăl său, sinucisul ofiţer Sever Adrian, această groază pe care Corneliu o simţea văzând-o pe femee plângând?

El ar fi fost bucuros ca aceasta să-l uite, să-l înşele, să-l facă nenorocit altfel decât îl facea acum.

Pentru că sufletul său, alcătuit alfel decât al multor oamenii, ar fi simţit trezindu-se în el amintirea nebunelor ceasuri de altădată, s'ar fi simţit arzând de focul îmbrăţişerilor pe care în zadar le-ar dori, şi atunci ar iubi-o fiindcă ea ar fi departe fiindcă n'ar avea-o nici odată.

Astăzi însă simte că n'o iubeşte, şi nu i se pare monstruos să'şi-o spună.

Dar în clipa când această siguranţă se ridică puternică şi ca un simţit firesc, fatal, — în adâncul fiinţei lui se iveşte o îndoială cu adevărat spăimântătoare:

A iubit-o, oare?... A iubit-o vreodată?..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XI

Acest fenomen petrecut în sufletul lui Corneliu Adrian nu întârzie de a lua o nouă înfăţişare, ajungând în faza cea din urmă.

El îl uimise la început şi, aproape îngrozindu-l se părea că n'avusese puterea de a crede în adevărul lui.

Cealaltă latură a firei sale se deşteptase, însă, de astădată, şi Corneliu găsi puterea de a încerca să privească împrejuru-i cu sânge rece, căutând o deslegare a situaţiei.

Se pierduse pe el cel de altădată, şi înţelegând aceasta, nu putea simţi singurătatea aproape fericită a alesului pe care soarta-l loveşte cu asemenea dureri nobile, — pentru că legătura dăinuia încă.

Femeea era legată de el mai strâns decât oricând.

Vizitele ce i le făcea erau pentru ca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

o seducţie permanentă şi aveau o putere de atracţie care o făcea să nesocotească totul.

Această vie dorinţă de a fi cu el şi încredinţarea că mâine va fi femeea lui o făceau să se poarte de pe acum ca atare, nemai păstrând aproape nicio rezervă.

Ii avea grijă de cele mai neînsemnate lucruri, sfătuindu-l cum să-şi orânduiască trebile şi certându-l de nopţile pe cari prea ades şi le pierdea.

Grija aceasta a ei constitula o apăsare pentru Adrian, şi era în acelaş timp şi o durere, înţelegând că nu poate răspunde la fel acestei iubiri.

* * *

Au trecut gerurile aspre ale iernei. De pe acoperişuri zăpada se topeşte sub căldura soarelui

Streşinile picură toată ziua; ghiaţa de pe trotuare piere şi mugurii crapă, ivindu-se de sub coaja neagră şi umedă a ramurilor

La începutul lui Martie, cea dintâi lună a primăverei aerul rece şi limpede al dimineţei e plin de miresme tari şi dătătoare de viaţă nouă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

O larmă veselă umple străzile în ceasurile calde de mai pe urmă şi în zvonul furnicarului de oameni, glasurile vânzătorilor de ghiocei pun o notă de fermecătoare tinereţe şi veselie.

Singură Dâmboviţa, în această obştească redeşteptare pare nemulţumită.

Dis de dimineaţă şi până târziu când pe maluri încep să ardă cele două şiruri de felinare albăstrii, valurile turburi tot aleargă ducând departe sloi negri de ghiaţă.

Apa părea că-i vorbeşte tânărului care iarăşi stă la fereastră gânditor, ceasuri întregi; pare că-i spune: «Vai de sufletele slabe şi neînţelese! Ele poartă în adâncurile lor pricina nenorocirei şi a nemulţumirei veşnice şi fără de leac.

O dorinţă puternică pusese acum stăpânire pe Corneliu care privea această nesfârşită alergare a undelor: voia să plece undeva, departe neştiutor şi liniştit ca apa aceasta aşa să se piardă dintr'o viaţă care pentru el nu mai avea nici un farmec şi care-l doare prin falsitatea şi monotonia-i desăvârşită.

De ce oare, venirea primăverei îl umple de o durere neînţeleasă care-l năpădeşte până în cele mai adânci colţuri

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ale sufletului, ca și cum nu ar fi decât o ruină ce amenință să se prăbușească sub acest suflu de viață sănătoasă?

Chipul lui Emanoil Brădeanu îi răsare înaintea ochilor; îi vine aproape să zâmbească revăzând pe acest biet nebun pentru care afară de polltică nu mai există nimic.

A mai fost la el acum două zile, când tocmai se începuseră mult așteptatele alegeri generale.

Venise omul, ca de obiceiu, de pe drum, și nu i-a putut vorbi despre altceva de cât despre siguranța reușitei sale.

Femeea, care de la o vreme face cheltueli nebunești cu florile și cu parfumurile, n'a găsit trebuincios să-i spună bărba ului ei o singură vorbă bună.

Imbrăcată cu multă grije, într'o rochie de primire de culoare trandafirie, și cu părul buclat, ea i-a făcut tânărului impresia unei păpuși seci și false.

Corneliu a plecat de acolo conștiința apăsată de un fapt care-l umple și acum de o adevărată neliniște.

Maria îi ceruse iarăși să-și împlinească făgăduiala pe care i-o făcuse de atâta vreme, hotărâtă să plece chiar în zilele următoare din casa bărbatului ei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ascunzându-şi cu greu turburarea şi nemulţumirea, el a îngăimat că «faptul cere o serioasă chibzuire şi că nu e bine să se grăbească».

Ea îl rugase iar să vină astăseară, să se'nţeleagă asupra celor din urmă măsuri într'o chestiune care în curând trebuia să fie un fapt împlinit.

Cornelliu îşi simţea inima grea şi apăsată; un cleşte rece de fier i-o strângea stăruitor; o slăbea o clipă. spre a reîncepe cu îndoită putere.

El nu se duse în seara aceea s'o vadă pe Maria Brădeanu; pentru întâia oară lipsi de la o întâlnire ce i se dăduse.

Făcea aceasta cu deplină convingere că femeea trebuie mai întâiu, să poată privi situaţia mai sănătos, dând bărbatului ei luarea aminte datorită, şi al doilea să înţeleagă că trebue să rămână la acesta.

A doua zi, în parfumul răcoros al dimineţei de primăvară, în conştiinţa tânărului scriitor se formulă limpede o hotărâre pe care drept el o luase din ajun sau poate chiar de mai înainte: avea să se ducă la Iaşi, oraşul său de naştere.

Şi avea să plece negreşit astăseară.

De ce pleca? Pleca, îşi spunea el sin-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

gur, fiindcă îi era dor de locul unde s'a născut şi unde a copilărit.

Adăoga că de mult ar fi trebuit să facă acest drum, spre a regula o chestie băncască născută din stăpânirea ce el o avea asupra caselor rămase dela părinţi.

Că laşitatea era pricina. nu voi să-şi mărturisească nici atunci când se apucă să-i scrie Mariei.

Repede, ca şi cum s'ar fi temut să nu piardă şirul gândurilor, cărora o sforţare momentană le da o anumită ordine se aşeză la masă luând condeiul şi hârtie.

Femeea iubită pierise acum ca într'o ceaţă depărtată, ceaţă care avea să se aştearnă între ei după ce el va fi plecat şi în care se va şi pierde această dragoste ce-l umplea acum de o milă umilitoare.

Lămuri pe larg chestiunea acestor case ale sale, în al căror venit se amestecaseră nişte neamuri de departe.

Vrând să vorbească despre sine cât mai puţin, Corneliu arătă numele şi situaţia fiecărei rude şi trecu foarte iute peste plecarea lui care avea să fie „chiar astă seară» în urma unei scrisori de chemare ce primise.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Spunând acest neadevăr, conştiinţa lui rănită şi înjosită găsi trebuincios să adaoge două rânduri în cari spunea că «după apropiata lui întoarcere, marea chestiune va fi dezlegată definitiv».

Încheie cu formula drăgăstoasă pe care o întrebuinţase în câteva scrisori înflăcărate, de pe vremea începutului dragostei ior. formulă care apărea ca ceva fals la sfârşitul acestui scurt şi temător rămas-bun.

Trimise scrisoarea după amiazi.

Hotărât să plece în adevăr seara, rămase în casă, spre a-şi regula cele de trebuinţă pentru drum.

Rânduindu-şi puţinele lucruri ce avea să-şi ia, el se oprea din când în când pentru ca, fumând şi plimbându-se nerăbdător prin odaie, să-şi scoată mereu ceasornicul din buzunar.

Se gândea la Maria Brădeanu şi privind la răstimpuri uşa, era cuprins de un simţimânt care, fără să fie teamă, era o nelinişte adâncă, — ceva ca presimţirea unei nenorociri.

Din această scrisoare ea va pricepe durerosul adevăr?,..

Dacă va înţelege că totul e pierdut pentru ea?...

La gândul acesta. şi amintindu-şi de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

puterea cu care femeea era legată de el, îl stăpânea o mare îngrijorare.

Aproape se înoptase, când Maria abia sufiând, veni să-l vadă.

Ascară, după ce-l aşteptase în zadar, părând că ghiceşte cauza, fusese cuprisă de indignare.

Dragostea însă o făcu să se liniştească curând; femeea sfârşi prin a se teme că poate e bolnav,

Toată noaptea fu cu gândul la el.

Nu ştia dacă Emanoil e dus din Capitală, şi aceasta o împiedecase de a pleca de acasă.

Turburarea ei nu mai cunoştea margini când primi rândurile prin cari tânărul o vestea că pleacă.

Ea era tocmai la biurou, vrând să sfârşească o scrisoare în care îl ruga să aibă milă de ea.

Când citi scrisoarea tânărului, Maria păru că are conştiinţa limpede că Corneliu fuge de ea, Şi plânse cu furie.

Stătu o clipă la îndoială dacă trebuie să se mai ducă să-l vadă. Apoi cuprinsă de mânie şi în acelaş timp de dorinţa de a-l vedea şi de a-l ruga să rămână, se îmbracă repede şi eşi. Lăsase pe biurou scrisoarea începută.

Pe drum, se gândea că poate e nedreaptă cu el.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Nu-şi mărturisea însă că acest «adio» el i-l mai spusese şi altă dată. destul de limpede, dar că nu putuse să-l înţeleagă.

Apăru pe neaşteptate în cadrul uşei fără să mai fi bătut, palidă sub lumina lămpei..

Tânărul, fumând o ţigară şi aşezat pe un scaun, rămase liniştit, cu ochii asupra ei, ca şi cum ar fi ştiut că ea va intra în clipa aceea.

Doamna Brădeanu privi împrejur, văzu geamantanul, văzu pardisiul şi bastonul lui Corneliu şi înţelese că el pleca în adevăr.

Apropiindu-se şi ţintindu-l în adâncul ochilor, lividă şi tremurând pe picioare şopti cu glasul stins, aceste două singure cuvinte: «De ce»?

Ea îl întreba de ce fuge, dar vorba din urmă îngheţase în gât.

Corneliu nu avu puterea să răspundă nimic.

Ridică doar din umeri şi duse la gură ţigară pe care fu foarte fericit că o are în mână.

Încercă apoi să zâmbească, aproape hotărît să-i spună adevărul adevărat, însă chipului se întinse într'o strâmbătură care îl făcea hidos.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Simţi că se mişcă scaunul sub el, şi se'ngălbeni sub uitătura stranie a femee care nu-şi mai luă ochii de pe el.

Atunci privirile lor se'ncrucişară, — mute, adânci, depărtate şi înţelegătoare — şi vreme de o clipă între ele tremură gândul morţei, ca un abur îngheţat şi dătător de flori.

Ca hipnotizată, femeea îmbrăţişă încă odată cu o aruncătură de ochi, toată odaia apăi apăsă pe clanţă si pieri în noapte.

Cornelia rămăsese zdrobit.

Timp de o jumătate de ceas nu se mişcă de pe scaun, neputând par'că să-şi dea seama de locul în care se afla şi de ceeace se petrecuse cu el.

Mai pe urmă, avu o puternică pornire de adâncă înduioşare, de amară sfâşiere.

I se păru că a îngropat pe un mort iubit, şi simţimântul singurătăţii şi al pierderii pentru veci îl apăsa ridicându-i un nod în gât şi umezindu-i ochii ce stau să verse şiroaie.

Cum? A a de curând se isprăvise?...

Sări într'o trăsură, strigând birjarului să mâne repede.

Acasă a ea, ferestrele erau toate întunecate.

Gândul că Maria nu stă în casă să-şi plângă nenorocirea îl mai linişti.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Porni să rătăcească pe străzi, cu sufletul plin de o înduioşare ce sta să se reverse în fiece clipă, şi făcând o serie de judecăţi cu totul deosebite de cele de până acum.

Nu întârzie de a-şi spune că purtarea sa e nedemnă.

Vremea se limpezise şi printre fâşiile de nouri. stelele singuratice clipeau în depărtări reci.

Mai trecu încă de două ori pe dinaintea casei, ale cărei geamuri erau tot întunecate.

Desigur, Maria întârzia la vre-o prietenă unde poate că plângea, destăinuindu-şi suferinţa.

In adevăr, n'a meritat insulta aceasta în schimbul dragostei nebuneşti ce i-a purtat,

Dându-şi seamă de rana ce o deschisese în sufletul femeei, inima lui era arsă de regrete acum

Da dacă ar fi ştiut unde e Maria, acum când i se pare că a pierdut-o, el s'ar duce şi întinzându-i mâna i-ar împlini poate singura dorinţă pe care ea a avut-o în viaţă.

Nu ştia însă încotr'o s'o caute şi dori ca noaptea să se sfârşească mai curând.

Are să se ducă mâine negreşit la ea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

și întinzându-i mâna să-i spună doar atât; „Vino»

Fiindcă adevărul e că el o iubește.

N'are să se plângă, de altfel, fiindcă Maria, pe lângă că e o ființă aleasă, e frumoasă și are suflet bun, și e și bogată. Soțul ei? Cine e de vină dacă ea nu-l iubește?...

Gândurile acestea se nășteau în mintea lui Corneliu Adrian, spre a repara în propria lui conștiință omenească greșeală ce nu se putuse opri de a o săvârși. Se întoarse acasă, și rămase înaintea ferestrei deschisă, privind afară în tăcerea nopții reci și pline de stele.

Inima sa se purifică, dorind-o pe aceea pe care cu puțin înăinte o alungase și care plecase cu sufletul plin de nevoia de a muri.

Maria Brădeanu alergase ca o nebună oprindu-se înaintea celei dintâi farmaci cu gândul de a intra și a cere o otravă de câteva ori trecu pe dinaintea geamurilor mari și luminate, dar n'avu curaj să intre.

Capul și tot corpul îi ardeau, iar ochii aveau o scânteiere sticloasă.

Dintr'o prăvălie vru să cumpere un revolver, dar teama și mulțimea bărbaților aflători înăuntru n'o lăsară se intre nici aci.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Atunci suindu-se într'o trăsură ceru s'o ducă la şosea. Acolo, în liniște și singurătate se va gândi în voie.

Ramurile mari și groase se ridicau negre, îndrăznețe, în lumina vie a globurilor electrice, ce scânteiau rândurile ca un șir de mărgăritare enorme.

D-na Brădeanu voia să moară. Atât de tare era hotărîrea această în sufletul ei încât n'o mai puse în cumpănă, ci se gândi numai la chipul cum să și-o înfăptuiască.

Îi păru rău că trebuie să se mai ducă acasă, să-și mai aducă aminte de viață sa și de cei doi bărbați cari o făcuseră să dorească moartea.

—Numai sub această înfățișare și apăru bărbatul său și nici de cum altfel.

O duru când își aduse aminte că va trebui să revadă pe biurou scrisoarea amară pe care o scrisese, și pe care n lăsase acolo,, alături de plicul pe care sta scris numele aceluia care fugea de ea după ce o amăgise.

Erau aproape unsprezece ceasuri când îi spuse birjarul s'o ducă acasă.

Dar tocmai la această oră, Emanoil Brădeanu sosea de la club și dedea ordin să se aprindă luminile.

Nimeni nu putu să-i dea vre-o lămu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rire asupra locului unde se afla dusă Maria.

Deşi lipsa ei la această oră era ceva neobişnuit, Brădeanu nu avu vreme să-i dea vre-o luare-aminte.

Sufletul lui era plin astăseară de bucuria nespusă de a fi reuşit în sfârşit în judeţul în care candida.

Mult aşteptatul rezultat, care spunea că a eşit cu un mare număr de voturi mai mult ca protivnicul guvernamental, sosise telegrafic la club, aproape de zece ceasuri.

Brădeanu, primind felicitările plătise şampania şi o masă intimă.

Acum venea într'un suflet să-i aducă şi Mariei această noutate fericită.

Singura lui nemulţumire că Maria nu fusese acasă şi că acum întârzie, avu ca pricină numai faptul că nu-i putea împărtăşi mai curând bucuria sa.

Astfel gândindu-se, se sfătui singur să nu fie fără răbdare şi vru să intre în salon.

Trecând prin camera de lucru a femeei, privirea îi fu atrasă de scrisoarea de pe biuroul ei, lângă care sta un plic ce purta pe el scrisă cu slova Mariei, înaltă şi în vârful peniţei, ciudata adresă: «prea iubitului meu Corneliu».

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Numai ciudățenia acestei adrese îl făcu pe Brădeanu să se dea aproape și, cu fruntea încrețită, să ia hârtia în mână.

Dela cele dintâiu vorbe se făcu palid, și aruncând hârtia din mână cum arunci un șarpe care vrea să te muște, se dădu un pas înapoi.

După o clipă, lungă cât un veac, ascunzându-și chipul în palme și părându-i-se că visează, Emanoil se plecă și o ridică de jos.

Îngrozit, se dădu la lumină, să vadă bine, să nu-l înșele ochii. Și citi.

Înebunit de spaimă, vânăt la față, și stăpânindu-se să nu urle, el nu zise o singură vorbă când ușa se dădu de perete și în clipa aceea, horcăind în loc să respire Maria se ivi tremurând și cu ochii sticloși rotindu-se pe chipu-i de ceară.

Într'un muget, amândoi înțeleseră și și-o spuseră

Și pe când femeea, ca lovită de trăsnet, se prăbușea pe covorul scump, cu mâna stângă pe inima ce-și oprise bătăile, Emanoil Brădeanu, deputat de colegiul al II-lea, umbla prin odaie cu cu amândouă mâinile în buzunar fluierând un marș războinic, întrerupându-se din când în când să râdă cu hohote

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cari s'auzeau din stradă şi cari chemară pe servitori.

Pendula din perete, sguduită de căderea femeei, încremenită la 11 şi douăsprezece minute, părea că s'a oprit anume spre a privi o îngrozitoare dramă petrecută în răstimpul unui singur minut. La această vreme, departe într'un hotel, pe malul Dâmboviţei, stând la o fereastră deschisă, un tânăr scriitor fumează îngândurat.

Ceasornicul de aur pe care-l scoate din buzunar şi pe care i l-a dat un bun prieten, arăta 11 ore trecut... Tânărul cugetă calm.

Lumea e o priveliştе măreaţă, cu, o perspectivă care ne atrage înflorându-ne în acelaş timp... individul raportat la viaţa în sine la firea veşnică... Şi sentimentele noastre, ce lucruri mărunte, dar ce covârşitoare...

Răcoarea nopţii îl face să se înfăşure bine în haină, iar tainica clipire a stelelor nu-l lasă să-şi răspundă la întrebarea ce şi-o tot pune, cuprins iarăşi de îndoiala: «Ar face bine dacă s'ar însura deacum? Sau ar trebui să mai aştepte?...»

— SFARSIT —

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CATALOGUL

BIBLIOTECII PENTRU TOȚI

Adam E. Teatru școlar . . . . . 389—90
Adamescu Gh. Istoria literaturii române 846—849 bis—850—850 bis
Adamescu Ol. Elocvența Rom. 43—44 bis
Agârbiceanu I. Datoria 800
Alarcon, Pedro-Mari, Mark Twain. Nuvele, traducere de Titu Maiorescu și Livia M. 10
Alexandrescu Gr. Poezii și Epistole, Satire, Fabule, Epigrame . . . . . 295—8
Alexandri V. Doine . . . . . 182—182 bis
" Dumbrava roșie 172
" Despot Vodă, legendă istorică în versuri . . . . . 302—23
Fântâna Blanduziei, piesă în versuri . . . . 283—280 bis
" Legende . . . . . 193—4 bis
" Lăcrămioare 191
" Mărgăritărele . . . . . 185—6
" Ovidiu, dramă . . . . 80—81
" Ostașii noștri 131
" Pasteluri 187
Varia, poezii 15
" Poezii populare . . . . 440—5
" Teatru, vol. I., Cetatea Neamțului, Cinel, Cinel etc. 1190—1191
" Teatru, vol. II., Florin și Florica, Piatra din casă etc. 200—270 bis

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Alexandria sau isprăvile marelui Impărat Alexandru Macedon . . . . . 467—8
Alina G. Aria de a vorbi în societate 865-66
" Buna cuviință. Cum să se poarte omul în societate . . 385—7 bis
Amicis Edm. (Cuore). Inimă de copil. Ediție ilustrată trad. de Traian G. Stoenescu . . . . 428—29
Andersen Poveşti alese 1
" Carte de chipuri fără chipuri 100
" Grădina raiului, povestiri cu ilustrații, trad. de I. Nemțeanu 657-9
Andreiew. Anatema. Piesă . . . . . 684—5
" Gândirea. nuvelă din rusește de Dr. G. Busoian . . . 464
" Râsul roșu. Povestire de război . . . . . 517—517 bis
" Spionul. Viziuni 350
Annunzio. Martirul, nuvele 670
" Pământ virgin, nuv. și schițe 678
Arenș E. Ocnașul, roman partea I 1027-29
" " " partea II 1070-72
" " " sfârșit 1092-94
Aslan G. Educația prin sine însuși 787-8 bis
Auerbach A. Moș Tencă . . . . . 554—5
Băiocescu Nicolae. Mișcarea Românilor din Ardeal, la 1848; Puterea armată la Români . . . . . 393—393 bis
Balzac. Eugenia Grandet. Roman trad. de Ludovic Dauș . . . . 627—29 bis
" Femeia la 30 de ani (roman) 831-83
" Moș Goriot (roman). Traducere de I. Locca . . . . . 832—34 bis
Bănățeanu Popovici. Din viața meșcăriașilor, nuvele . . . . . 28—4
Banuș și Pocșut. Convorbiri despre artă [illegible] 42 gravuri artistice . . . . . 5[illegible]

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Sasude și Pecaut. Convorbiri despre artă II, cu 61 gravuri artistice 56
Saxin Rênu. Povești duioase . 503—508 bis
Sazumerohaia. Bărbierul din Sevilla. Teatru, trdu. de H. Lecca . . 492—492 bis
Saldiocanu N. N. Povestiri mărunte . 336
Sander H. Istoria Literaturii Romane. Traducere de I. Cujcl . . . . . 945—46
Sanjarain Const. Adoh. rom. 757—767 bis
Benoit Pierre. Atlantida roman, trad. du C. Zamfirescu . . . . . 1106—1109
Bernardin de St. Pierre Paul și Virginia (roman) . . . . . 96—7
Block M. Mamele celebre 123
Bolintineanu D. Elena: roman . . . 2'3—5
Manoil, roman . . 203—8
Bourget. André Cornelis. roman, cu ilustrații în text . . . . . 783—91
Boussenard. Zece mii de ani într'un bloc de ghiață . . . . . 619—819 bis
Brătescu-Voinești Neamul Udreștilor 668
Vlăhuță și Caragiale : nuvele 1 06
Brett Harte. Povești din țara aurului . 696
Buna cuviință. . . . . . 385—7 bis
Burnet Fr. Micul Lord, traducere de Iosif Nădejde, povestire pentru copii, cu ilustrații . . . . . 747—5 bis
Caillavet și Des Flers. Amorul veghează (comedie), trad de D. Anghel 463-463 bis
Caragiale I. L. Schițe ușoare 58
Notițe literare . . . 121—2
Carlyle. Muncă, Sinceritate, Tăcere, din engleżește de Const. Antonindo 660—660 bis
Cazaban Șt. Oameni cum se cade. Nuvele și schițe 709
Cehov A. Farmacista 895
Nuvele 484

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Voim să fim nu numai un popor mare, ci şi luminat. Suntem Latini şi ne îndeamnă firea către litere şi arte. Se cuvine deci ca în casa fiecăruia dintre noi, tot aşa de obişnuit cum avem mese, pat, scaune, să avem şi dovada iubirii noastre de cultură, de spirit: o bibliotecă. Cel care nu se încălzeşte în căminul său decât la sobă, nu şi la câte-va şiruri de cărţi româneşti, nu este nici om de astă-zi, nici Român desăvârşit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

A apărut în:

Editura Librăriei «Universala», Alcalay & Co

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

ION GHICA

SCRISORI

CĂTRE

V. ALECSANDRI

IV

(Volum suplimentar)

— Cu o prefață —